

**T. C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**KURUMA DAYALI AİLE EĞİTİM
PROGRAMLARININ İLKÖĞRETİM 5. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN OKUL BAŞARILARINA
ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

**HAZIRLAYAN
Mesut YILDIRIM**

2012-NİĞDE

T. C.
NIĞDE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

KURUMA DAYALI AİLE EĞİTİM
PROGRAMLARININ İLKÖĞRETİM 5. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN OKUL BAŞARILARINA
ETKİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Mesut YILDIRIM

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Recep ÖZKAN

2012-NİĞDE

ONAY SAYFASI

Yrd.Doç.Dr. RECEP ÖZKAN danışmanlığında MESUT YILDIRIM tarafından hazırlanan "**Kuruma Dayalı Aile Eğitim Programlarının İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okul Başarılarına Etkileri**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, EĞİTİM BİLİMLERİ Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Programı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

21.06/2012

JÜRİ :

Danışman : Yrd.Doç.Dr. Recep ÖZKAN

Üye : Yrd.Doç.Dr. Kamil İŞERİ

Üye : Yrd.Doç.Dr. Abdullah İŞIKLAR

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

KURUMA DAYALI AİLE EĞİTİM PROGRAMLARININ İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUL BAŞARILARINA ETKİLERİ

Mesut YILDIRIM

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Recep ÖZKAN

Haziran 2012, 177+XVI Sayfa

Bu araştırmanın amacı kuruma dayalı aile eğitim programlarının ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okul başarılarına etkisini belirlemektir. Çalışma 2010-2011 eğitim-öğretim yılında, Batman ilinde yer alan Tüpraş İlköğretim Okulunun 5. sınıfında öğrenim görmekte olan 66 öğrenci ve deney grubunda yer alan 33 öğrenci velisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma karma modelde nicel ve nitel veriler toplanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel kısmı deneysel modelde, ön test son test kontrol gruplu desene göre yapılmıştır. Araştırmada deney grubunda yer alan öğrenci velilerine uygulanan 8 oturumluk aile eğitim programı öncesi ve sonrası, tüm öğrencilere ön test-son test olarak araştırmacı tarafından geliştirilen öğrenci başarı testi uygulanmıştır. Araştırmanın nitel kısmında ise, başarı testlerinden elde edilen bulguları desteklemek ve çalışma verilerini daha zengin kılmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile öğrenci velileriyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Ön test ve son test olarak uygulanan başarı testlerinden elde edilen veriler üzerinde madde analizlerinin yanı sıra, bağımsız gruplar t-testi ve eşli gruplar t-testi analizleri yapılmıştır. Aile eğitim programına katılan veliler ile gerçekleştirilen görüşmeler aracılığıyla toplanan veriler ise betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiş ve elde edilen değerler frekans ve yüzde analizleri ile sunulmuştur. Araştırmada aileleri, aile eğitim programına katılan deney grubu öğrencileri ile aileleri bu programa katılmayan kontrol grubu öğrencilerinin ön test puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmazken; her iki grubun son test puan ortalamaları arasında deney grubunun lehine anlamlı fark görülmüştür. Ayrıca kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı fark görülmezken; deney grubu öğrencilerinin ön test-son test puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın

olduğu ve bu farklılığın aile eğitim programı sonrası deney grubu öğrencilerine uygulanan son test puanlarının program öncesi uygulanan ön test puanlarından daha yüksek olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçların yanı sıra araştırmaya katılan velilerin tamamının görüşleri doğrultusunda, uygulanan “Okul Başarısı Aile Eğitim Programı”nın ailelere olumlu katkıları sağlama konusunda etkili bir program olduğu ve okul başarısına yönelik aile eğitimi için yeterli bir program olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Aile, aile eğitimi, aile eğitim programı, kuruma dayalı aile eğitim programı, okul başarısı.

ABSTRACT

THE EFFECTS OF THE INSTITUTION-BASED FAMILY TRAINING PROGRAMS ON THE 5TH GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT

Mesut YILDIRIM

Master Thesis, Department of Educational Sciences

Advisor: Asst. Prof. Dr. Recep ÖZKAN

June 2012, 177+XVI Pages

The rationale of this research is to determine the effects of the institution-based family training programs on the fifth grade primary school students' academic achievement. The study was conducted at Tüpraş Elementary School in Batman in 2010-2011 academic year. The participants of the study are 66 fifth grade students at Tüpraş Elementary School and parents of 33 students in the experimental group. The research is carried out with the mixed model which uses quantitative and qualitative designs together. The quantitative part of the research was based on experimental model and as an experimental model the “pre and post test with control group” has been used. In the research for collecting the quantitative data, while “student achievement test-1” was given as pre test to both groups before the family training program, “student achievement test-2” was applied as a post test after the program. In the research, the qualitative data were collected with the semi-structural interview technique. The quantitative data were evaluated by item analyze, t-test for dependent groups and t-test for independent groups. In the analysis of the semi-structural interviews descriptive analysis technique was used. In the numerical analysis of the research papers, findings were presented quantitatively by using frequency. The findings of the study show that whereas there is no significant difference between the pre-test scores of both control and experimental groups in the “student achievement test” evaluation, there is significant difference in favor of the experimental group in the post-test. Additionally, whereas there is no significant difference between the mean scores of pre-test and post-test of the control group, there is significant difference between the mean scores of pre-test and post-test of the experimental group. It has come to conclusion that the difference results from the fact that the post-test results of the experiment group after the family training program is higher than the pre-test results before the program. Besides these results, in accordance with

the perspectives of all the families having participated in the research it has been concluded that ‘School Achievement-Oriented Family Training Program’ is effective in that it makes positive contribution to the families and it is a sufficient program for the school achievement-oriented training of families.

Key words: Family, family training, family training program, the institution-based family training program, academic achievement

ÖNSÖZ

Toplumun temel yapısını oluşturan aile, geçmişten günümüze çocuğun ilk eğitim gördüğü kurum olma niteliğine sahiptir. Bu kapsamda çocukların ilk eğitimcileri de anne ve babalarıdır. Çocuğun yetiştirilmesi ve eğitiminde her aile kendi bilgi ve tecrübeleri doğrultusunda çeşitli yöntemlere başvurmaktadır ve bu eğitim süreci çocuğun evlenme çağına hatta daha ileri zamanlara kadar devam etmektedir. Okul çağına kadar çocuğun eğitiminde önemli bir yere sahip olan aile, okul çağında bu görevi okulla paylaşmaktadır. Çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimi ve eğitimi için bu görev dağılımının mutlaka işbirliği çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir.

Çocuğun okul başarısı konusunda ailelerin kendilerine düşen görev ve sorumlulukların tam anlamıyla bilincinde olmaları, ancak etkili ve iyi yapılandırılmış aile eğitim programlarıyla veya veli bilgilendirme seminerleriyle gerçekleştirilebilir. Bu konuda aile eğitim programlarının geliştirilme sürecinde, gerek çocukların okul başarıları ve sağlıklı bir kişilik geliştirmeleri konusunda; gerekse de ailelerin çocuk yetiştirme konusunda doğru tutum ve davranış geliştirme, aile içi etkili iletişim kurma, doğru disiplin yöntemlerini bilme, çocuğa uygun çalışma ortamı hazırlama vb. beceriler edinmeleri konusunda etkinlikler içerecek şekilde hazırlanması son derece önemlidir.

Aile eğitim programları çeşitli şekillerde (ev merkezli, kurum merkezli vs.) gerçekleştirilebilmektedir. Bunlar arasında kuruma dayalı (kurum merkezli/kurum temelli) aile eğitim programları, hem programın uygulanışında uygulayıcılara zaman, mekan ve daha çok kişiye ulaşma konularında kolaylık sağladığı için, hem de aileler arasında etkileşim ve bilgi alışverişine zemin hazırladığı için daha yaygın gerçekleştirilmektedir.

Bir eğitim programını geliştirme sürecinde, dört temel ögeden biri olan değerlendirme aşaması programın olmazsa olmaz bir parçasıdır. Bu nedenle geliştirilen aile eğitim programlarının etkililik düzeyinin belirlenmesi, alınacak dönütler doğrultusunda programın yeniden şekillendirilerek gerekli düzenlemelerin yapılması için mutlaka gereklidir. Bu değerlendirme işlemi, çalışma grubu üzerinden birtakım ölçekler, testler ve görüşmeler yoluyla toplanan verilerin analiziyle gerçekleştirilmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda bu araştırmada, geliştirilen “*Okul Başarısı Aile Eğitim Programı*”nın temelde oğrencilerin okul başarılarını olumlu yönde geliştirme konusundaki etki düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra aile görüşmeleri ile programın; anne-babaların ocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeylerini arttırma ve ailelere, etkili iletişim kurma, doğru ödül-ceza yöntemlerini bilme, okul etkinliklerine aktif katılma ve çocuğa uygun çalışma ortamı hazırlama gibi birtakım beceriler kazandırma konusunda etki düzeyinin belirlenmesi de çalışmanın diğer amaçları arasındadır.

Çoğunlukla zihinsel veya bedensel yetersizliği olan çocukların ailelerine ve okul öncesi çağındaki çocukların ailelerine uygulanan aile eğitim programlarının yanı sıra ilköğretim ve daha ileri kademe oğrencilerinin aileleri ile normal çocukların ailelerine verilmesi üzerine çalışmaların sayısı son yıllarda önemli ölçüde artmıştır. Bu durum, sağlıklı ve başarılı bir neslin yetişmesine ve bu sayede uzun vadede ülkenin her açıdan ilerleme kaydetmesinde önemli bir etkindir. Bu nedenle bu çalışmanın, söz konusu nitelikleri taşıması nedeniyle bu alanda nc çalışmalar arasında yer alacağı düşünülmektedir.

Araştırma sürecinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarında birçok kişinin katkısı olmuştur. Ancak, bu kişiler arasında öncelikle bilimsel bakış açısını ve akademik birikimlerini biz oğrencilerine aktaran ve tez sürecinin bütün aşamalarında büyük yardımları dokunan danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Recep ÖZKAN’a özellikle teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ayrıca ilköğrenim hayatımdan akademiye kadar ilerleyen süreçte, her anlamda desteklerini benden esirgemeyen değerli aileme ve *Okul Başarısı Aile Eğitim Programının* uygulayıcısı olan sevgili eşim Songül (ÖZGÜN) YILDIRIM’a tez sürecinin baştan sona yürütülmesinde her an yanımda olduğu için çok teşekkür ederim.

Mesut YILDIRIM

Haziran, 2012

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ÇİZELGELER LİSTESİ	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ	xv
EKLER LİSTESİ	xvi
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.4. SINIRLILIKLAR.....	8
1.5. VARSAYIMLAR.....	8
1.6. TANIMLAR.....	8
1.7. KISALTMALAR VE SEMBOLLER.....	10
BÖLÜM II	
KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
2.1. EĞİTİM.....	11
2.2. EĞİTİM PROGRAMI.....	13
2.3. AİLE KURUMU VE ÖZELLİKLERİ.....	16
2.3.1. Ailenin Tanımı ve Aile Kurumunun Özellikleri.....	16
2.3.2. Türk Toplumunda Aile.....	17
2.3.3. Aile Kurumunun Temel İşlevleri.....	18
2.3.3.1. Ailenin Biyolojik İşlevi.....	18
2.3.3.2. Ailenin Ekonomik İşlevi.....	19
2.3.3.3. Ailenin Sosyal İşlevi.....	19
2.3.3.4. Ailenin Eğitim İşlevi.....	20

	Sayfa
2.4. AİLE EĞİTİMİ.....	23
2.4.1.Aile Eğitiminin Tanımı ve Özellikleri.....	23
2.4.2.Aile Eğitiminin Tarihçesi.....	24
2.4.3.Aile Eğitiminin Önemi.....	29
2.4.4.Aile Eğitiminin Yararları.....	31
2.4.5.Aile Eğitimi Çerçevesinde Aileye Götürülecek Hizmetler.....	31
2.5. AİLE EĞİTİM PROGRAMLARI.....	33
2.5.1.Aile Eğitim Programı Çeşitleri.....	34
2.5.2.Yurt dışında Gerçekleştirilen Aile Eğitim Programları.....	41
2.5.3.Türkiye’de Gerçekleştirilen Aile Eğitim Programları.....	45
2.6. AİLE VE OKUL.....	45
2.6.1.Ailenin Okula Olan İlgisi.....	45
2.6.2.Aile Katılımı.....	47
2.6.2.1.Aile Katılımının Önemi.....	47
2.6.2.2.Aile Katılımının Amaçları ve Yararları.....	48
2.6.2.3.Ailenin Okul Etkinliklerine Katılımını Engelleyen Durumlar...	49
2.6.3.Ailenin Okul Başarısına Etkisi.....	50
2.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	53
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	56
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	56
3.2. ÇALIŞMA GRUBU.....	57
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	61
3.3.1.Öğrenci Başarı Testi Geliştirme Süreci.....	61
3.3.2. Aile Görüşme Formu.....	66
3.3.3. Deneysel İşlem.....	67
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	87
3.4.1. Öğrenci Başarı Testi.....	87
3.4.2. Aile Görüşme Formu.....	89

	Sayfa
BÖLÜM IV	
BULGULAR.....	90
4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular.....	90
4.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular.....	91
4.2.1. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Programın Etkililiği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	91
4.2.2. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Programın Okul Başarısı Konusunda Yeterliliğine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	98
4.2.3. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Aile Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Konusunda Görüş ve Önerilerine Yönelik Bulgular.....	102
BÖLÜM V	
TARTIŞMA VE YORUM.....	107
5.1. Nicel Verilere İlişkin Tartışma ve Yorum.....	107
5.2. Nitel Verilere İlişkin Tartışma ve Yorum.....	108
5.2.1. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Programın Etkililiği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tartışma ve Yorum.....	109
5.2.2. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Programın Okul Başarısı Konusunda Yeterliliğine İlişkin Görüşlerine Yönelik Tartışma ve Yorum.....	110
5.2.3. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Aile Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Konusunda Görüş ve Önerilerine Yönelik Tartışma ve Yorum.....	112
BÖLÜM VI	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	114
6.1. SONUÇLAR.....	114
6.2. ÖNERİLER.....	117
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	117
6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	118
KAYNAKLAR.....	120
EKLER.....	130
ÖZGEÇMİŞ.....	176

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Aile Eğitim Programı Değerlendirme Formu Örneği.....	40
Tablo 3.1. Deneme Modelinin Simgesel Görünümü.....	57
Tablo 3.2. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerine Ait Demografik Bilgiler.....	58
Tablo 3.3. Çalışma Grubunda Yer Alan Ailelere İlişkin Demografik Bilgiler.....	59
Tablo 3.4. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Ön Test Başarı Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	60
Tablo 3.5. Öğrenci Başarı Testinden Çıkarılan Maddeler.....	62
Tablo 3.6. Öğrenci Başarı Testine Ait Madde Analizi Sonuçları.....	63
Tablo 3.7. ÖBT’de “Alan Testlerine” Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler.....	65
Tablo 3.8. Çalışma Okulunun Öğrenci Aldığı Semtlerin SED’lere Göre Dağılımları.....	70
Tablo 3.9 İhtiyaç Analizi Kapsamında Veli Görüşlerinin Frekans Dağılımları.....	73
Tablo 3.10. Öğrenci Başarı Testleri Ham Puan Hesaplama Formülü.....	87
Tablo 3.11. Standart Puan (T Puanı) Hesaplama Formülü.....	88
Tablo 3.12. Ağırlıklı Standart Puan (ASP Puanı) Hesaplama Formülü.....	88
Tablo 3.13. Başarı Puanı Hesaplama Formülü.....	88
Tablo 4.1. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Son Test Başarı Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	90
Tablo 4.2. Ailelerin, “Katıldığınız Aile Eğitim Programının Sizlere Olumlu Katkılar Sağladığını Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	92

Tablo 4.3. Ailelerin, “ <i>Katıldığınız Aile Eğitim Programının Sizlere En Çok Hangi Yönlerden Olumlu Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?</i> ” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	93
Tablo 4.4. Ailelerin, “ <i>Program Süresince Gerçekleştirilen Oturumlarda En Çok İlginizi Çeken Konu/Konular Hangisi/Hangileri Olmuştur?</i> ” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	96
Tablo 4.5. Ailelerin, “ <i>Bu Programda 8 Oturum Boyunca Ele Alınan Konuların “Okul Başarısına Yönelik Aile Eğitimi” İçin Yeterli Olduğunu Düşünüyor Musunuz?</i> ” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	98
Tablo 4.6. Ailelerin, “ <i>Bu Programda 8 Oturum Boyunca Ele Alınan Konuların “Okul Başarısına Yönelik Aile Eğitimi” İçin Neden Yeterli Olduğunu Düşünüyorsunuz?</i> ” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	99
Tablo 4.7. Ailelerin, “ <i>Bu Programda 8 Oturum Boyunca Ele Alınan Konuların “Okul Başarısına Yönelik Aile Eğitimi” İçin Neden Yetersiz Olduğunu Düşünüyorsunuz?</i> ” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	101
Tablo 4.8. Ailelerin, “ <i>Bu Programda Ele Alınan Konular Dışında, Gerçekleştirilecek Olan Aile Eğitim Programlarında Hangi Konuların Yer Almasını Önerirsiniz?</i> ” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	103
Tablo 4.9. Ailelerin, “ <i>Aile Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Üzerine Önerileriniz Nelerdir?</i> ” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	105

ÇİZELGELER LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 1. Okul Başarısı Aile Eğitim Programına Ait İşlem-Zaman (Gantt)	
Çizelgesi.....	71

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Grafik 1. Öğrenci Başarı Testinde Yer Alan Soruların Güçlük Düzeylerine Göre Dağılımları.....	64

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
EK-I. ÖBT’de Yer Alan Testlerin Konu Dağılımları ve Kazanım Listeleri	
EK-I.I. ÖBT Türkçe Testleri Konu Dağılımları ve Kazanım Listesi.....	131
EK-I.II. ÖBT Matematik Testleri Konu Dağılımları ve Kazanım Listesi.....	132
EK-I.III. ÖBT Fen ve Teknoloji Testleri Konu Dağılımları ve Kazanım Listesi..	133
EK-I.IV. ÖBT Sosyal Testleri Konu Dağılımları ve Kazanım Listesi.....	134
EK-I.V. ÖBT Yabancı Dil (İngilizce) Testleri Konu Dağılımları ve Öğrenme Alanları Listesi.....	135
EK-II. Okul Başarısı Aile Eğitim Programı 5. Sınıf Öğrenci Başarı Testi	
EK-II.I. Öğrenci Başarı Testi Soru Kitapçığı.....	136
EK-II.II. Öğrenci Başarı Testi Cevap Anahtarı.....	148
EK-III. Öğrenci Başarı Testi Boş Cevap Kağıdı Örneği.....	149
EK-IV. Öğrenci Başarı Testlerinin Geliştirilmesinde Kullanılan Kaynak Kitaplar..	150
EK-V. Aile Görüşme Formu.....	151
EK-VI. Tez Araştırma İzin Dilekçesi.....	152
EK-VII. Okul Başarısı Aile Eğitim Programı Grup Bilgi Formu.....	153
EK-VIII. Okul Başarısı Aile Eğitim Programı Oturum Transkriptleri	
EK-VIII.I. Oturum-1’e Ait Transkript.....	154
EK-VIII.II. Oturum-2’ye Ait Transkript.....	156
EK-VIII.III. Oturum-3’e Ait Transkript.....	158
EK-VIII.IV. Oturum-4’e Ait Transkript.....	160
EK-VIII.V. Oturum-5’e Ait Transkript.....	162
EK-VIII.VI. Oturum-6’ya Ait Transkript.....	164
EK-VIII.VII. Oturum-7’ye Ait Transkript.....	166
EK-VIII.VII. Oturum-8’e Ait Transkript.....	168
EK-X. Okul Başarısı Aile Eğitim Programı Katılım Belgesi Örneği.....	170
EK-IX. Okul Başarısı Aile Eğitim Programına Ait Fotoğraflar.....	171

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemine, amacına ve önemine değinilmiş, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Toplumsallaşmanın ilk başladığı yer olan aile, anne, baba ve çocuklar arasında sevgi, saygı ve güvene dayalı ilişkilerin kurulduğu sosyolojik bir yapıdır. Bu niteliğinden dolayı aile, ilk çağlardan bu yana toplumsal yapıların oluşmasında temel kurum olmuştur.

Aile, evlenme, kan bağı veya evlat edinme bağlarıyla birbirine bağlanmış, aynı evde yaşayan, birbirleri ile devamlı ilişki ve etkileşim altında olan, anne-baba çocuklar gibi sosyal ilişkileri olan insanların oluşturduğu bir birliktir (Ağdemir, 1991). Anne ve babalar, birliktelikleri sonucu meydana getirdikleri aile kurumunun dengeli bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için birtakım sorumluluklara sahiptirler. Bu sorumluluklar, aile üyelerinin, fizyolojik, psikolojik ve ekonomik yönden doyum sağlamaları ve gereksinimlerinin karşılanması üzerine odaklanmıştır.

Aile ortamı, bireyin dünyaya geldiği andan itibaren içerisinde yer aldığı, yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli bakım ve desteğin ona sunulduğu sosyal bir ortamdır (Özmen, 2004). Aile ortamında anne ve babalar çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini etkileyen en önemli kişilerdir

(Hamamcı, 2006). Bundan dolayı anne ve babaların aile içerisinde çocuklara en yakın bireyler ve çocukların en büyük destekçileri olduklarını söylemek mümkündür.

Anne, baba ve çocuğun meydana getirdiği aile kurumu, bireylerin yaşamında en önemli yere sahiptir. Erken çocukluk döneminde çocuk zamanının büyük bir bölümünü aile ortamında geçirir. Bu süreçte çocuğun yaşama adapte olması ve etrafında olup bitenleri algılaması için eğitime ihtiyacı vardır. Doğal olarak çocuğun ilk öğretmenleri olarak anne ve babalar, çocuk eğitiminde en önemli ve en etkili eğitimciler olarak bilinirler (Bridge, 2001). Anne ve babaya aile içerisinde çocukların korunması, beslenme, giyinme, barınma ihtiyaçlarının karşılanması ve bunun yanı sıra, psikolojik yönden sevgi, hoşgörü ve mutluluk duygularını yaşamaları gibi bir takım zorunlu görevler yüklenmektedir. Ailenin çocuğa karşı en önemli görevlerinden biri çocuğun eğitimidir. Uzmanlar çocuğun daha anne karnındayken birtakım öğrenmeler gerçekleştirebileceğini savunmaktadırlar. Bu nedenle aile çocuğun ilk eğitim gördüğü kurumdur. Buna paralel olarak çocukların ilk eğitimcilerinin de anne ve babaları olduğunu söylemek mümkündür.

Aile çocuğun ilk sosyal deneyimler kazandığı yerdir. Çocukta sosyal uyum konusunda yapılmış araştırmalar, ailenin çocuk üzerinde ilk etkilerinin oldukça önemli oldukları görüşünde birleşmişlerdir (Yavuzer, 1999). Aile çocukta sadece, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimleri etkileyen bir yapı değil; aynı zamanda çocuğa sağladığı ortamın bol uyarıcı içermesi ile çocuğun zihinsel ve dilsel gelişimini de oldukça etkiler (Üstünoğlu, 1990). Okul çağına kadar çocuğun bakımı ve eğitiminin tek sorumlusu olan aile, okul çağında eğitim kurumlarıyla işbirliği içerisinde bu eğitimci rolüne devam etmektedir. Bu nedenle aile, çocuğun eğitiminden kendini tamamen saf dışı bırakamaz. Okul hayatına atılan çocuğa, aile yol gösterici, yönlendirici ve destekleyici olmak zorundadır. Bunun için ailelerin, çocuklarının okul dönemlerinde üzerlerine düşen görevler ve üstlendikleri roller konusunda bilgi düzeylerinin artırılması ve okul ile aile arasında bir köprü kurmaları ihtiyacı ön plana çıkmış ve bu ihtiyaçtan hareketle okul-aile birlikleri kurularak hızla yaygınlaşmıştır.

Çocukların okul çağına gelmeleri ile birlikte ailenin çocuk eğitimi konusundaki fonksiyonu sona ermemekte; aksine bu süreçte aile, okul ile işbirliği sorumluluğunu da yüklenmektedir. Bu çerçevede çocuğun eğitimi üzerinde ailenin

etkisi okulla beraber devam etmekte ve bir ömür boyu sürmektedir. Bu sebeple eğitim faaliyetleri açısından ele alındığında ailenin en etkili eğitim kurumu olduğunu söylemek mümkündür.

Çocukların eğitiminde okul, aile, çevre, öğretmen ve mevcut eğitim sistemi gibi faktörler etkili olmaktadır. Özellikle okul-aile-çevre arasında yeterince iş birliği sağlanamaması durumunda öğrenciler olumsuz yönde etkilenmekte ve bu durum öğrenci başarısının düşmesi, çocukların zararlı alışkanlıkları daha küçük yaşlarda edinmeye başlaması gibi okullardaki birçok sıkıntıyı ortaya çıkarmaktadır (Gül, 2007). Ortaya çıkan bu olumsuzluklarda eğitim kurumlarının etkisi olduğu kadar, aile ve çevrenin de etkisi oldukça fazladır.

Değişen sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel çevrede çocuklar için huzurlu ve mutlu ortamlar oluşturmak, toplumda yaşayan her bireyin doğal insanlık görevi olarak görülmektedir. Geleceğin güvencesi olan çocukların sağlıklı bireyler olarak toplum içerisinde yerlerini alabilmeleri için ailelerin, çocuklar için sağlıklı ortam oluşturması gerekmektedir (Sarı, 2010). Anne-baba ve çocuk ilişkisi temelde anne-babanın tutumlarına bağlıdır (Yavuzer, 2003). Sağlıklı aile ortamında yetişen çocukların gerek psiko-sosyal gelişimleri yönünden; gerekse de akademik başarıları yönünden olumlu gelişmeler kaydedecekleri bilinen bir gerçektir.

Çocuğun akademik başarısı göstermesinde, ailenin izlediği yol çok önemli bir yere sahiptir. Bu süreçte ailede bilgi eksikliğinden kaynaklanan yanlış tutum ve davranışlar, çocuğun okul hayatını ve bunun devamında ileri yıllardaki mesleki hayatını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle ailelerin çocuk eğitimi konusunda iyi bir şekilde eğitilmeleri ve bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle son yıllarda aile eğitimi konusu giderek önem kazanmakta ve aile eğitim programları hızla yaygınlaştırılmaktadır. Aile eğitim programlarında temel amaç anne ve babalarının özgüvenini güçlendirerek, çocuklarının fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimi için anne-babalık becerilerini geliştirecek şekilde anne babalara rehberlik etmektir. Uygulanmakta olan programların bir kısmı doğrudan çocuğa, yakın çevresine, bir kısmı ise hem çocuğa hem anne babaya hizmet götürmeyi amaçlamaktadır (Sanders, Turner ve Markie-Dadds, 2002).

Aile eğitimi, okula çağ ı çocuklarının, okulda öğrendikleri bilgi ve becerilerin kalıcı hale gelmesi için velilere okul-aile işbirliğinin önemini kavratmaktadır. Okul ortamında öğrenilen becerilerin, anne-baba tarafından evde de uygulanması, eğitimde okul-aile paralellliğini sağlamakta, çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilemekte ve öğrenmesini hızlandırmaktadır. Anne-babalık konusunda sürdürülmekte olan çalışmalar hangi faktörlerin programları daha etkin kıldığını ortaya koymuştur. Anne-baba eğitim programlarının olmazsa olmaz bileşenleri şunlardır (Morawska ve Sanders, 2006):

1. Anne-babalığa ilişkin yeni becerilerin deneyim haline gelmesi,
2. Anne-babaların, öğrendiği yeni yöntemleri evde çocuğu ile olan etkileşiminde uygulaması,
3. Hem olumlu tutum ve davranışlar hem de olumlu ilişkiler geliştirmek için yöntemlerin öğretilmesi,
4. Anne-babalar arasındaki ilişki sorunlarının ele alınması,
5. Eğitimin temel amacının risk faktörlerini azaltmaya yönelik olması.

Günümüzde görsel ve yazılı iletişim araçları ile birçok aile istedikleri bilgiye rahatlıkla ulaşabilmekte ve çocuklarının eğitimlerine katkı sağlayabilmektedirler. Anne-babaların çocuklarının eğitimine destek olmaları bağlamında ele alınan anne-baba katılımı, aile eğitimi uygulamalarıyla sağlanabilmektedir. Aile eğitiminde amaç, anne-babaların çocukları için öğretmen rolü üstlenmesi değil, çocuklarına gerekli becerileri doğal bir süreç içinde nasıl öğreteceklerini kazandırmaktır.

Aile eğitim programının etkililiği konusunda yapılan araştırmalar, bu programlardan yararlanan anne-babaların, çocuklarıyla daha etkili iletişim kurabildiklerini, çocuklara karşı daha anlayışlı ve hoşgörülü davrandıklarını, çocuklarının gelişim dönemleriyle ilgili temel bilgileri edindiklerini ve en önemlisi okul çağında çocuklarının eğitimiyle birebir ilgilendiklerini ve okul-aile işbirliği çerçevesinde aktif rol oynadıklarını göstermektedir.

Aile eğitiminin çocuğun gelişiminde ailelerin gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarında ve okul döneminde okul-aile işbirliği sağlayarak çocukların

akademik başarı göstermelerinde ve özgüvenlerinin artmasında son derece önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, eğitilmiş aile-başarılı çocuk ilişkisi çerçevesinde aile eğitime gereken önemin gösterilmesi ve aile eğitim programlarına yönelik çalışmaların desteklenmesi, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında araştırmanın problem cümlesi, “kuruma dayalı aile eğitim programlarının ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okul başarıları üzerindeki etki düzeyi nedir?” olarak belirlenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı, aile eğitim programı türlerinden olan kuruma dayalı aile eğitim programlarının, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okul başarıları üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Aile eğitim programına katılan ailelerin öğrencileri ile katılmayan ailelerin öğrencilerinin son test başarı puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
2. Aile eğitim programına katılan velilerin, programın etkililiği hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Aile eğitim programına katılan velilerin, programın okul başarısı konusunda yeterliğine yönelik görüşleri nelerdir?
4. Aile eğitim programına katılan velilerin, aile eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik görüş ve önerileri nelerdir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin önemli amaçlarından biri çocukları iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir. Ülkenin geleceği olan çocukların eğitiminde, okulun, çevrenin ve özellikle ailenin etkili olduğu görülmektedir.

Toplumun en küçük sosyal kurum olma niteliğini taşıyan aile, çocukların eğitiminden, yetiştirilmesinden ve sosyal özelliklerinin

kazandırılmasından sorumludur. Çocuk ilk duyum ve algılarını nasıl ki aile ortamında kazanıyorsa; ilk alışkanlıklarını ve duygusal hayatının temellerini de burada atar (Kıncal, 1993). Çocuğun doğumundan itibaren, aileye önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu sorumlulukların en başında, ailenin devamını sağlayacak olan çocuğun, sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmesi gelmektedir. Şüphesiz çocuğun sağlıklı birey olarak yetiştirilmesi, öncelikli olarak iyi bir şekilde eğitilmesine bağlıdır.

Yaşamının ilk yıllarından itibaren çocuğun bakımından ve eğitiminden sorumlu olan aile, ilerleyen yıllarda okul ve diğer sosyal kurumlardan yardım alsa da, bu konuda ailenin önemi ve sorumluluğu azalmaz; artık aile eğitimci görevini okulla paylaşarak devam ettirir. Eğitim sürecinin başından itibaren hedeflenen çocuk-okul-aile işbirliği gerek çocuğun kişisel gelişimi gerekse de akademik ilerlemeler kaydetmesi için son derece önem teşkil etmektedir. Yapılan çalışmalar da eğitimin ilk basamaklarında sağlanan aile katılımının daha etkili olduğunu ortaya koymaktadırlar (Erkan, 2010).

Okul çağına gelen çocuk, aile kurumundan edindiği temel bilgi ve becerileri, okul hayatında edineceği akademik başarılarla dönüştürmeye hazır bir yapıdadır. Okulun ilk aşaması çocuğun toplumsallaşması, çevreye uyum sağlaması, sosyal iletişim becerisinin geliştirilmesi ve temel bazı bilgilerle donanmasını sağlaması nedeniyle çok önemlidir. Bu dönemdeki başarısızlıklar veya başarılar çocuğun sonraki hayatı üzerinde derin etkiye sahip olacağından mutlaka incelenmelidirler. Bu nedenle bu araştırmada; öğrencilerin okul başarılarında önemli bir yeri olan ailelerin, “çocuklarının gelişimsel özellikleri, etkili aile-çocuk iletişimi, okul başarısında ailenin yeri ve önemi ve ailenin öğretime katılımı” temel konuları hakkında bir eğitim programından geçmeleri sağlanarak, uygulanan aile eğitim programının öğrencinin okul başarısını etkileme düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır.

Anne-babaların çocuklarının eğitimlerine katılarak çocuklarının gelişimlerine katkıda bulunmaları her yaştaki çocuk için büyük önem taşımaktadır. Ailelerin bu gereksinimleri sistematik olarak sunulan aile eğitim programları aracılığı ile karşılanabilmektedir. Ailelere, çeşitli nedenlerle ihtiyaç duydukları desteği sağlamayı hedefleyen aile eğitim programları, çocuk yetiştirmeye ve eğitmeye yönelik yol gösterici nitelik taşımaktadırlar (Ersoy ve Tezel-Şahin, 1999).

Aile eğitim programlarının bir türü olan kuruma dayalı aile eğitim programları resmi eğitim kurumları, özel eğitim kurumları ve üniversitelere bağlı özel eğitim merkezlerinde gerçekleştirilir ve ailelerin ortak gereksinimlerinin tespit edildikten sonra programın amacı bu gereksinimler doğrultusunda belirlenir. Belirlenen amaçlar yoluyla, verilecek eğitimin oturum sayısı belirlenir. Oturumların tarihine ise ailelerle birlikte karar verilmektedir. Bu tür programlarda temel amaç ailelerin çocuk gelişimi konusunda bilgilerini arttırmak, becerilerini geliştirmek, çocukların gelişimine yönelik uyarıcı etkinlikler düzenlemek ve anne-babaların gelişim süreçlerinde üstlendikleri rolleri kavramalarını sağlamaktır. Yani tamamen anne-baba-eğitim uzmanı etkileşimi temel alınmaktadır (Çağdaş ve Şahin-Seçer, 2004).

Gelişmiş ülkelerde önemi kavranan ve devlet politikası haline getirilen aile eğitimi çalışmalarını ülkemizde de arttırmak için öncelikle mevcut uygulamalardaki eksiklerin veya yanlışların belirlenip bu konuda akılcı ve kalıcı uygulamaların başlatılması gerekmektedir. Bu yüzden bu konuda yapılan akademik çalışmalar büyük öneme sahiptir. Bu tür çalışmaların eğitim politikalarına, öğretmenlere, idarecilere ve velilere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Ulaşılabilen literatür çerçevesinde ülkemizde aile katılımı konusunda yapılan araştırmaların daha çok okul öncesi eğitim düzeyinde ve bedensel veya zihinsel yetersizliği olan çocuklar üzerine verildiği; ancak ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde aile katılımının akademik başarıya etkisi ve aile katılımının engelleri gibi konulara yeterince değinilmediği ve özellikle normal çocukların ailelerine yönelik daha az çalışma yapıldığı görülmüştür. Bu nedenle bu araştırmanın, ilköğretim düzeyinde olmasının ve aile eğitimi ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi incelemesinin literatüre katkı sağlayacağı ve bir eksiği tamamlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın bu amaçlara ek olarak gelecekte yapılacak araştırmalar için de bir ön çalışma niteliğinde olacağı ve bu konu ile ilgili çalışmalara ışık tutacağı; Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerinin, okul-aile ilişkilerini düzenleyecek yasa, yönetmelik çalışmalarına bir kaynak olacağı; okullarda ve okul dışında aile eğitim programlarının arttırılmasına ve mevcut programların geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma Batman İl merkezinde yer alan Tüpraş İlköğretim Okulu 5. sınıflarda öğrenim görmekte olan 66 öğrenci ve bu öğrencilerden deney grubunu oluşturan 33'ünün velisi ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma 2010-2011 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.

3. Bu çalışma aile eğitim programı türlerinden, kuruma dayalı aile eğitim programı ile sınırlıdır.

4. Araştırmada ölçme araçları öğrenci başarı testleri ve aile görüşme formları ile sınırlıdır.

5. Bu çalışma araştırmacının ulaşabildiği kaynaklarla sınırlıdır.

1.5. VARSAYIMLAR

Araştırmada aşağıdaki varsayımlarla hareket edilmiştir:

1. Araştırma okulu, aile eğitim programının etkililiğinin test edilmesi için uygundur.

2. Aileler görüşme sorularını içtenlikle yanıtlamışlardır.

3. Aile eğitim programının uygulama süresi, oturumlarda ele alınan konular için yeterlidir.

1.6. TANIMLAR

Eğitim Programı: Gerek okul içinde gerek okul dışında, milli eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine yönelik koordine çabaların tümüdür. (Varış, 1996). Bunun yanı sıra eğitim programı, kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve davranışları, hedeflere ulaşmada aracı olan eğitim durumlarını ve süreç sonunda değerlendirmeyi içeren, değişime açık plan olarak da tanımlamak mümkündür.

Program Değerlendirme: İdeal program geliştirmede bize yardım edebilen, objektif ölçütlere dayanarak programın bileşenlerinin zayıf ve güçlü yönleri hakkında

sistematik olarak yargıda bulunmak için temel sağlayacak, uygulamadaki programla ilgili veri toplama ve bu verileri analiz etme yoluyla ideal bir program geliştirme sürecidir (NCSS, 1992).

Aile Eğitimi: Aile kurumunun devamını bireylerin sağlıklı gelişimini, toplumun uyumlu, sorumlu üyesi olmalarını sağlamak amacıyla yapılan her tür ve düzeydeki eğitim sürecidir (Cavkaytar, 2000). Başka bir tanıma göre aile eğitimi, anne-babaların, çocuklarının bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal vb. birtakım gelişim alanlarına yönelik mevcut bilgileri ile çocuk gelişimi ve eğitimi konularındaki ilgilerini arttırmak üzere katılımlarının sağlandığı eğitim sürecidir.

Aile Eğitim Programı: Ailenin içinde bulunduğu yaşam şartlarına psikolojik ve sosyal açıdan uyum sağlayabilmesine yardımcı olmayı ve anne-babaları çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirerek onlara destek olmayı amaçlayan programlardır (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2010). Bunun yanı sıra aile eğitim programları, aile içi ilişkileri düzenlemede ve sağlıklı aile yapılarının oluşmasında da etkili olmaları yönünden literatürde yer edinmiştir.

Kuruma Dayalı Aile Eğitim Programı: Anne-babaları düşük maliyetle, erken çocukluk dönemlerinde çocukların bakımı, gelişimi ve eğitimi hakkında bilgilendirmeyi amaçlayan aile eğitim programı türüdür (Myers, 1996). Bu tanımda adı geçen “kuruma dayalı” ifadesi, söz konusu programın okul, merkez veya herhangi bir eğitim kurumunda uygulanmasının gerekliliğinden kaynaklıdır.

Okul Başarısı: Alt düzey zihinsel beceriler olarak da tanımlanan temel bilgi ve bu bilgilerin rutin durumlarda uygulanmasını tanımlayan becerilerdir (Haladyna, 1997). Çocukların akademik gelişim düzeyleri, eğitim süreci boyunca her yaş döneminde edinmesi gereken temel bilgi ve becerilerin kazanılma düzeyleri ile dolaylı olarak tespit edilmektedir.

Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi: Belirli bir ders veya alanda, öğrencilerde geliştirilmeye çalışılan bilgi, beceri tutum ve değerlerin ne düzeyde gerçekleştiğini belirli ölçütlere göre saptayarak, yargıya varma sürecidir (Karakuş, 2006). Öğrenci başarısı yaygın olarak başarı testleri ile ölçülse de, ölçekler ve envanterler de birer ölçme aracı olarak eğitim sürecinde kullanılmaktadırlar.

1.7. KISALTMALAR VE SEMBOLLER

KISALTMALAR	AÇIKLAMASI
AÇEP	Anne-Çocuk Eğitim Programı
AÇEV	Anne-Çocuk Eğitim Vakfı
Akt.	Aktaran
Çev.	Çeviren
Derl.	Derleyen
Ed.	Editör
Haz.	Yayına Hazırlayan
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MTK	Madde Toplam Korelasyonu
ÖBT	Öğrenci Başarı Testi
t.y.	Tarih yok
vb.	Ve benzerleri
vd.	Ve diğerleri
vs.	Ve saire

SEMBOLLER	AÇIKLAMASI
KR-20	Kuder-Richardson-20
P _j	Madde Güçlük İndeksi
R _{jx}	Madde Ayırtedicilik İndeksi
S	Standart Sapma
σ^2	Varyans
$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. EĞİTİM

Eğitim insanın doğumuyla başlayan ve hayatının sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreçte karşılaşılan olumlu veya olumsuz her durum insanın hem olgunlaşmasını hem de gelişmesini sağlar. Kişide meydana gelen bu olgunlaşma ve gelişme, bulunduğu sosyal çevrenin özelliğine göre onun kişiliğinde farklı yansımalara neden olmaktadır (Küçükahmet, 1999).

Eğitim kavramına dair pek çok tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan birkaçını şu şekilde belirtmek mümkündür:

Ertürk (1997) eğitimi; “bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla planlı ve kasıtlı olarak istendik değişiklikler meydana getirme süreci” olarak tanımlamaktadır. Senemoğlu (2005)’na göre ise eğitim, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Bir başka deyişle eğitim, kişide istendik yönde davranış değiştirme veya geliştirme sürecidir. Yani kişi kendisinde olmayan bir davranışı isteyerek kazanmaya çalışacak veya var olan ama değişmesini istediği davranışını isteyerek değiştirecektir.

Eğitimin temel amacı, toplumdaki bireyleri yetiştirerek onları topluma yararlı bireyler haline getirmektir (Fidan ve Erden, 1994). Bu amaç doğrultusunda eğitimin birincil düzeydeki işlevlerinin toplumsallığa ve bireyi geliştirmeye yönelik oldukları dikkat çekmektedir.

Fidan ve Erden (1994)'e göre eğitimin siyasal, ekonomik, toplumsal ve bireyi geliştirme olmak üzere dört temel işlevi bulunmaktadır:

- **Eğitimin siyasal işlevi:** Toplumdaki bireylere milli bilinç kazandırarak toplumun devamlılığını sağlamak ve bunun yanı sıra ülkenin yönetiminde rol alacak liderler yetiştirmektir.

- **Eğitimin ekonomik işlevi:** Toplumun ekonomik kalkınması ve gelişmesine katkıda bulunabilmesi için, ekonomik kurumların ihtiyaı olan nicelik ve nitelikte insan gücü yetiştirilmesini sağlamaktır. Bireylere toplumsal kaynakların akılcı bir biçimde kullanılması ve değerlendirilmesi için gerekli davranışlar kazandırarak, ülke ekonomisine katkıda bulunmaları sağlanabilir.

- **Eğitimin toplumsal işlevi:** Toplumun sürekliliğini ve gelişimi sağlayarak, toplumla uyumlu bireyler yetiştirmektir. Her dönemde eğitim sistemi, eğitim kurumları yoluyla toplumun kültür mirasının aktarılması, bireylerin toplumsallaşması, topluma birlik ve dayanışma ruhu verme, yenilikçi ve değişimci kişiler yetiştirme gibi işlevleri yerine getirmiştir (Tezcan, 1992).

Eğitimin her toplumda özel bir önemi olmuştur. Eğitim bir yandan geçmişi inceleme fırsatı sunarken, diğer yandan geleceğe bakarak, insanın yaratıcılığını keyifli bir arayış ve gezintiye çıkarır (Balay, 2004). Bu nedenle eğitimin, birey ve toplum için yeniden inşa işlevi söz konusudur.

- **Eğitimin bireyi geliştirme işlevi:** Bireyin eğitim yoluyla başta kendisini, ardından doğal ve toplumsal çevresini tanınmasını sağlamaktır. Bireyin gelişmesi, günümüzdeki modern ve demokratik toplumlarda bireye verilen değer artması ile eğitim kurumlarının önemli işlevlerinden biri durumuna gelmiştir. Eğitimin bireyi geliştirme işlevini yerine getirirken karşılaştığı en önemli zorluklardan biri bireyler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Bireylerin

yetenekleri, gelişim hızları, ilgi ve ihtiyaçları birbirinden farklıdır. Eğitimde bu farklılıklara dikkat edilmesi gerekmektedir (Fidan ve Erden, 1994).

İnsanı istendik davranışlarla donatmak yani eğitmek çağlar boyunca en önemli sorun olmuştur. Günümüzde bu sorun gittikçe karmaşık duruma gelmektedir ve etkisini daha yoğun bir şekilde duyurmaktadır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında insan gücüne her alanda gereksinim duyulması nedeniyle insanın tutarlı davranışlarla, yani problem çözücü bilgi ve becerilerle donatılması gerekmektedir. Bu donanımı bireye kazandırmak ancak eğitimle mümkün olmaktadır (Sönmez, 2001).

2.2. EĞİTİM PROGRAMI

Günümüzde hemen her alanda ortaya çıkan yeni yaşam ve düşünme biçimlerine uyum sağlayan; akılcı, araştırmacı, yaratıcı, üretken, sorgulayan, toplumsal sorunlara sahip çıkan ve çözüm üreten bireylerin yetiştirilmesi etkili eğitim programlarının oluşturulmasına bağlıdır. Etkili programla; sürekli, kapsamlı ve bilimsel bir sistematikte çağın koşullarına yanıt verebilecek şekilde düzenlenen ve geliştirilen programlar kastedilmektedir. Bu paralelde etkili programların hazırlanması amacıyla, sürekli bir gelişim çabası içerisinde bulunan ve eğitim sistemi içinde önemli bir yere sahip olan eğitim programı kavramı üzerine düşünceler yüzyıllar öncesinden başlamıştır. Ancak ilgili literatür incelendiğinde kökleri Platon'a (M.Ö. 4. yy.) kadar uzanan eğitim programı kavramının başlangıcı olarak, Franklin Bobbitt'in 1918 yılında yazmış olduğu "Eğitim Programı" (*The Curriculum*) adlı kitabının kabul edildiği görülmektedir" (Korkmaz, 2006).

Bu başlangıcın ardından sürekli gelişim ve değişim çabası içerisinde olan eğitim programının tanımı, eğitimcilerin; felsefelerine, eğitim anlayışlarına ve planlı eğitimin hangi boyutlarda olabileceğine dair görüşlerine bağlı olarak zaman içerisinde değişikliklere uğramıştır. Bu nedenle literatürde eğitim programının farklı tanımlarına rastlanmaktadır (Erden, 1998).

Varış (1996), eğitim programını; "gerek okul içinde gerek okul dışında, milli eğitimin ve okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine yönelik koordine çabaların

tümü” olarak tanımlar. Demirel (2008) ise, benzer bir açıklama ile eğitim programını, “öğrenene okul ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” şeklinde tanımlamıştır.

Aykaç ve Başar (2005)’ göre, eğitim programları, dört soruya verilen cevapları kapsamaktadır. Bu sorulara verilen cevaplar ise programının öğelerini oluşturmaktadır. Bu sorular şunlardır:

1. Yetiştirilecek bireylerin sahip olması gereken istendik özellikler nelerdir?
(*Hedefler*)

2. Bu özellikler hangi yaşam bilgilerini, becerilerini, kısaca hangi konuları kapsar? (*İçerik*)

3. Bu özellikler bireylere nasıl kazandırılabilir? (*Öğrenme-Öğretme süreci*)

4. İstendik özelliklerin bireylerde oluşup oluşmadığını nasıl anlaşılabilir?
(*Ölçme-Değerlendirme*)

Sorulardan anlaşılacağı üzere eğitim programı hedef, içerik, öğrenme öğretme süreci ve değerlendirme olmak üzere dört temel öğeden oluşmaktadır.

Hedefler eğitim sürecinde “Niçin öğreteceğiz?” sorusuna yanıt verir. İçerik, öğretim süreci ve değerlendirmenin hangi hedefler doğrultusunda yapılacağını belirlemediği ya da yanlış belirlendiği programların uygulanmasında ve değerlendirilmesinde birçok aksaklıkların görülmesi kaçınılmazdır. Bu doğrultuda hedeflerin program geliştirme sürecinde programın diğer öğelerine temel teşkil ettiği söylenebilir (Varış, 1996).

Eğitim programlarının ikinci öğesi olan içeriğin belirlenmesinde eğitim programlarında belirlenen amaçlara ulaşabilmek için “ne öğretilim?” sorusuna yanıt aranır. Demirel (2007), seçilen içeriğin program hedefleri ile tutarlılığının yanı sıra, çeşitli ölçütlerinin de bulunması gerektiğini ileri sürer. Bu ölçütler; kendi kendine yeterlilik, anlamlılık, geçerlilik, yararlılık, ilgililik, öğrenilebilirlik ve ekonomiklik boyutları olarak özetlenebilir. Bu ölçütlere, düşünme becerileri ve bilimsel tutumu geliştirme, bireysel ve sosyal sorumluluk, ilgi ve gereksinimlere dayalı seçim, bilgiye ulaşma ve ulaştığı bilgiyi anlamlandırma becerisi gibi ölçütler eklenebilir.

Eğitim programlarının üçüncü boyutunda öğrenme öğretme süreçleri yer almaktadır. Belirlenen program hedeflerine ulaşmak için, seçilen ders, konu, materyal ve etkinlikler aracılığı öğretim ve öğrenme çalışmalarının gerçekleştiği basamak olarak düşünölebilir. Sönmez'e (2001) göre öğrenme öğretme süreci hedef davranışları öğrenciye kazandırmak için gerekli uyarıcıların düzenlenip işe koşulması sürecidir. Bu süreçte yapılacak etkinlikler hedef ve içeriğe göre düzenlenmesi gerekebilir. Hedefe göre içeriğin yapılandırılması; öğrenci etkinliklerinin planlanması, kullanılacak; araç-gereç, strateji, yöntem ve tekniklerin belirlenmesi öğrenciye verilecek ipucu, pekiştireç, düzeltme ve dönütlerin belirlenmesi şeklinde ifade edilebilir. İçeriğin; öğretim hedeflerine ulaşmayı sağlayacak biçimde, öğrenci seviyelerine uygun düzenlenmesi, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru, aşamalı bir sıra izlemesi, öğrencilerin önemli bilgiyi ayırt etmesini sağlayacak ve anlamlı bütünlük oluşturacak biçimde yapılandırılması gerekmektedir.

Eğitim programının son öğesi, eğitim sürecini tamamlayan değerlendirme boyutudur. Değerlendirme, öğrencide gözlemeye karar verdiğimiz istendik davranışların kazanılıp kazanılmadığı hakkında bir yargıya varma işi olarak tanımlanır (Demirel, 2008). Ertürk (1997) değerlendirme aşamasını, program geliştirmenin son ve tamamlayıcı halkası olarak eğitim hedeflerinin gerçekleşme derecesini tayin etme süreci şeklinde ifade etmiştir. Buradan hareketle değerlendirmenin, eğitim programı planı, eğitim-öğretimin kalitesi ve öğrencilerin öğrenme davranışları üzerine odaklanması gerektiği ifade edilebilir.

Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere eğitim programlarının öğeleri kendi içerisinde etkileşim halinde olup, aralarında sıkı bir bağ vardır. Bu öğelerden yalnızca birine ağırlık vermek ya da birini geri planda tutmak tüm sistemi olumsuz olarak etkileyebilir. Bilimsel ölçütlere göre yapılacak olan değişiklikler programın tüm öğeleri göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Ancak, bu yolla yapılacak değişiklikler, programın sürekli gelişmesini sağlayacaktır.

2.3. AİLE KURUMU VE ÖZELLİKLERİ

2.3.1. Ailenin Tanımı ve Aile Kurumunun Özellikleri

Aile, nüfusun yenilenmesi, mili kültürün ve değerlerin aktarılması, çocukların sosyalleşmesi, ekonomik, biyolojik ve psikolojik yönden doyum sağlanması işlevlerini yerine getiren toplumsal bir kurumdur (Elmacıoğlu, 1998). Bu yönüyle aile samimi ve karşılıklı yakın ilişkilerin devam ettiği en küçük, fakat en önemli sosyal kurum niteliği taşımaktadır.

Doğan (2004)'a göre ise aile, biyolojik ilişkiler sonucu, insan neslinin devamlılığını sağlayan ve toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, biyolojik, ekonomik, kültürel, toplumsal ve hukuksal yönere sahip toplumsal bir kurumdur. Denge sistemine sahip bir aile, gerçek bir toplum hayatını yansıtmaktadır. Aile olmadan insanın ve toplumun varlığından söz etmek mümkün değildir. Bu özellikleriyle aile toplumun çekirdeği olarak görülmektedir (Akyüz, 1991).

Her toplum kendi bünyesindeki ailelerin yapısıyla gelişmektedir. Sağlam ve güçlü bir toplumun varlığı düzenli ve sağlıklı ailelerin varlığına bağlıdır. Aile, tarih boyunca bütün toplumlar tarafından vazgeçilmez olarak kabul gören bir kurumdur. Aile, topluma hazırlanma sürecinde etkisini gösteren, anne, baba ve çocuklar arasında sevgi, saygı ve güvene dayalı ilişkilerin kurulduğu ve içinde bulunduğu toplumsal düzene göre ekonomik etkinlikleri de içerisinde barındıran bir toplumsal kurumdur. Aile kurumunun temeli atıldıktan itibaren anne ve babaya, bu kurumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürmesi için birtakım sorumluluklar yüklenmiştir. Bu sorumlulukların en başında, ailenin devamını sağlayacak olan çocuğun, sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmesi gelmektedir. Neslin devamı için, çocuğun bakımı, eğitimi ve sosyalleştirilmesi ailenin başlıca görevleri arasındadır (Erkan, 2010).

Aile içerisinde çocukların korunması ve yetiştirilmesi, anne ve babaya ancak sürekli bir beraberlik sayesinde devam ettirebilecekleri bir takım zorunlu görevler yüklemektedir. Bu görevlerin en başında çocuğun eğitimi gelmektedir. Çocuğun doğduğu andan itibaren ilk eğitim gördüğü kurum ailedir; dolayısıyla çocuğun ilk eğitimcileri de anne ve babalardır. Yaşamının ilk yıllarından itibaren çocuğun bakımından ve eğitiminden sorumlu olan aile, ilerleyen yıllarda okul ve diğer sosyal

kurumlardan yardım alsa da, bu konuda ailenin önemi ve sorumluluğu azalmaz. (Oktay, Gürkan, Zembat ve Unutkan, 2003). Bu nedenle aile kurumu, çocuğun doğumundan itibaren eğitim almasında çok büyük rol oynamaktadır

2.3.2. Türk Toplumunda Aile

Kentleşme ve tarım dışı faaliyetlerin artması, kırsal bölgelerden kentlere olan göçlerin yaşanmasına ve sanayileşme sürecinin hızlanmasına yol açmaktadır. Bu durum aile yapılarının küçülmesine ve bu açıdan geniş ailelerden çekirdek ailelere doğru bir geçişin yaşanmasına neden olmaktadır. Fakat Türk ailelerindeki bu küçülme, batıdaki gibi bir takım zorlamaları beraberinde getirmemektedir. Ancak geçiş ailesinin geleneksel niteliklerden kopamayan bu yapısı, aile içerisinde bir kuşak çatışmasının yaşanmasına neden olmaktadır (Doğan, 2004). Bu özellikleriyle Türkiye’de aileler yapısal bakımdan “ataerkil geniş aileden çekirdek aileye geçiş yaşayan aileler” olarak nitelendirilebilir (Dönmezer, 1999).

Şehirlerin büyümesi, endüstri merkezlerinin oluşması, köylerden kentlere büyük göçlerin olması ile toplumsal yapıdaki değişiklikler aile yapısını da hızla değiştirmekte, bununla birlikte o toplumun kültürel yapısı değişimlere uğramaktadır. Şehirlerdeki yığılma, gecekonduların hızla artmasına neden olurken aile problemlerini de beraberinde getirmektedir. Bunların yanı sıra aileyi sosyal ve kültürel sebeplerle beraber ekonomik şartlar da etkilemektedir. Kadının iş hayatına girmesi, bir mesleğe sahip olması, erkekle eşit aile içi ve aile dışı faaliyetlerde bulunması olumlu bir gelişme iken, bu durumun aile reisinin kim olacağı tartışmalarını doğurması olumsuzluklara yol açmakta ve bu yüzden ülkemizde boşanma oranlarında giderek artış meydana gelmektedir (Erkal, 1995).

Türkiye’de geniş aileden çekirdek aileye doğru geçiş yaşayan bir aile yapısının olması nedeniyle, Türk ailelerinde geleneksellik ve modernlik bir arada görülmektedir. Ana, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aileler bugünün Türk ailesini oluşturmakta ve bu ailelerde yetişen girişken, bilgili, sağlıklı, vatansever bireyler, toplumda kalkınmayı sağlayacak olan en önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

2.3.3. Aile Kurumunun Temel İşlevleri

Eski aile yapılarında ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel vb. birçok işlev aileye düşmekteydi. Toplumsal değişimler sonucu zamanla değişime uğrayan bu işlevler aile dışında değişik kurumlarca paylaşılmıştır. Bu işlevlerden ekonomi, aileden ayrılarak devlet yönetimine geçmiş, otorite siyasal bir güç olmuş ve böylece ailenin işlevsel yapısı değişmiştir (Aydın, 1997). Fakat eğitim görevi her ne kadar okullarla ve bir takım sosyal kurumlarla paylaştırılsa da çocuğun eğitilmesi görevi, her toplumda ilk olarak aileye düşmektedir.

Amerikalı sosyolog Parsons (1955)'a göre, ailenin temelde iki işlevi vardır. Bunlar;

1. Birincil toplumsallaşma; çocukların, içinde buldukları toplumun, kültürel normlarını öğrendikleri süreç,
2. Kişiliğin dengelenmesi; yetişkin aile fertlerinin duygusal olarak desteklenmesi konusunda ailenin üstlendiği roldür (Akt. Giddens, 2000)

Ailenin düzeni, bireylerin statüleri kapsamındaki görevlerini düzenli olarak yerine getirmelerine bağlıdır. Eğer aile üyeleri statülerine uygun davranış geliştirmezlerse aile içinde çatışmalar yaşanır. Aile içerisindeki statü ve rol dengesinin sosyo-kültürel, ekonomik ve ahlaki kurallara bağlanması, ailenin yapısını meydana getirmektedir.

Ailenin işlevsel yapısının daha iyi anlaşılabilmesi için, temel işlevleri olarak ele alınan, biyolojik, ekonomik, sosyal ve eğitim işlevlerinin bilinmesi gerekmektedir (Akyüz, 1991).

2.3.3.1. Ailenin Biyolojik İşlevi

Aile, eşlerin cinsel gereksinimlerini karşıladığı gibi, neslin de devamını sağlamakla yükümlü bir kurumdur. İnsan soyunun devamını sağlamak anne-baba-çocuk ilişkisinin devamını sağlamakla mümkün olmaktadır. İnsan dışındaki diğer pek çok canlı doğumdan sonra varlığını kendi kendine devam ettirebilmektedir. Oysa insanın varlığını devam ettirebilmesi için bir aileye bağlı olması gerekmektedir. Aile

her türlü paylaşımların yaşandığı bir ortam olmasından dolayı ferdin maddi ve manevi ihtiyaçlarını da karşılamaktadır (Aydın, 1997). Bu bakımdan ailenin biyolojik işlev yönünden, bireyleri bir arada tutma konusunda büyük pay sahibi olduğu bilinen bir gerçektir.

Günümüzde ideal bir ailenin yapısında karı-kocanın saygı, sevgi çerçevesinde birbirlerine güven duymaları, çocuklarını yetiştirmeleri, eşlerin müşterek bir hayat yaşamaları, üretim ve tüketim birliği gibi unsurlar biyolojik işlevleri yansıtan unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır (Akyüz, 1991).

2.3.3.2.Ailenin Ekonomik İşlevi

Aileyi etkisi altına alan iki ekonomik güç, aile içi ekonomik güçler ve aile dışı toplumsal güçlerdir. Aile içi ekonomik güçler temelde giyim, gıda ve yaşanılacak mekan ile ilgili ihtiyaçlardır (Terzioğlu, 1990). Bunların yanı sıra komşuluk ilişkileri, serbest zaman faaliyetleri de aile içi ekonomik faaliyetler olarak ele alınmaktadır. Aile dışı toplumsal güçler ise, ailenin çok düşük bir oranda kontrol edebildiği finansman sistemi ve istihdam sistemine yönelik önemli güçlerdir. Aile içerisinde ekonomik harcamalar çocuğun doğumundan itibaren artış göstermektedir. Bu nedenle çocuk yetiştirme aile için sadece sosyal bir işlev değil aynı zamanda ekonomik bir işlev olma özelliği de göstermektedir (Terzioğlu, 1990).

Aile bütçe ve ekonomiyle ilgili çeşitli kararlar almaktadır. Bu kararların içinde birikim, tasarruf ve harcama kararları yer almaktadır. Ekonomiye dayalı olmayan kararların içinde ise, çocuk sahibi olma kararı, meslek seçimi, nerede yaşanacağına karar verme yer almaktadır.

Ailenin ekonomik gücünün, üretim ve verimliliğin yükseltilmesinde büyük rol oynadığı söylenebilir. Aile toplumsal bir kurum olarak, tüm bireyleri ile gelişmeli, kültürüne ve işlevlerine sahip çıkmalıdır. Bu da yetişmiş insan gücü ile mümkün olmaktadır.

2.3.3.3.Ailenin Sosyal İşlevi

Bir toplumun kalkınması için; o toplumda sağlıklı düşünen, sorgulayan, araştıran, üreten, sorumluluk sahibi vb. birçok olumlu özelliklere sahip bireylerin

yetişmesi gereklidir. İnsanın toplum içerisinde sosyal bir varlık olduğunu hissedebilmesi onun sosyalleşmesini zorunlu kılmaktadır. Kùltürün devamının sağlanması, bireyin kişilik yapısının gelişmesi, eğitilmesi, toplumsal normları benimsemesi gibi sosyalleşme sùrecinin ilk evreleri ailede gerçekleşmektedir. Ailenin bireye rehber olmak, eğitim konusunda destek sağlamak, bireye davranışlarıyla model olmak ve bireyin kendi seçtiği değerleriyle kendi dùřünce ve davranışlarını yargılamak, aile fertlerinin sosyalleşmenin devamını sağlamaktadır (Aydın, 1997).

Çocuğun sosyal hayatında geçirdiği zamanları değerli olarak kullanması, genellikle ailenin ekonomik dùzeyine bağlı olarak geliştirmektedir. Bireyin eylemlerine ya aile karar vermekte ya da birey bu eylemleri özgùr olarak seçmektedir. Sosyal etkinlikler, anne-baba ve çocuğun birbirlerini daha iyi tanımlarını sağlamaktadır. Bunun en önemli sebebi ise, çocuğun ilk sosyal çevresinin aile olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca aile, hem önemli bir mùzik ve okuma merkezi hem de sohbet olanaklarının olduğu sosyal eğitim kurumudur (Tezcan, 1981).

Günümüzde özellikle gençlerin sosyallikten anladıkları şeyler tatil sùresinin uzatılması, kendilerine ait bir arabalarının olması ve eğlence olanaklarının artırılmasıdır (Toptař, 1991; Akt. Günkan, 2007). Bu noktada aile çocuğun ilk yıllarından itibaren kùltürel birikimini geliştirmekle sorumludur. Geziler, okuma etkinlikleri, birlikte tatil yapma, arkadaşlıklar kurma ve en önemlisi ev içerisinde sağlıklı iletişim kurma gibi aktiviteler çocuğun sosyalleşmesinde önemli yere sahiptir.

2.3.3.4. Ailenin Eğitim İşlevi

Aile, ocuğun eğitiminde ilk basamak olması nedeniyle, bir okul öncesi eğitim kurumu olarak kabul edilir. ocuk okula başladıktan sonra, ailenin bu işlevinin bir kısmını eğitim kurumları üstlenmektedir. Ancak aile, hiçbir zaman çocuğun eğitiminden kendini bütünüyle soyutlamış olamaz (şişman, 1986).

Çocuğun ilk eğitimcisi olan anne-babaların ocuk eğitimi konusunda izledikleri yol çok önemlidir. Ailenin, ocuğun eğitim ihtiyacını sağlıklı bir şekilde

karşılabilmesi için öncelikle aile içi uyumun ve aile fertleri arasındaki iletişimin sağlıklı ve etkili olması gereklidir. Aile uyumlu bir yapıya sahipse ve toplumsal değişimler onun yapısını bozmuyorsa, çocuk için iyi bir eğitim yuvası niteliğindedir (Akyüz, 1991).

Günümüz ailesi, eğitim işlevini yerine getirirken birtakım zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bilindiği gibi çocuk eğitimi fedakarlık isteyen, zahmetli bir görevi gerektirmektedir. Anne ve babanın özverili bir şekilde çocuklarının gelişiminde ve eğitiminde çaba harcamaları gerekmektedir. Fakat ekonomik koşullar nedeniyle ailede her iki bireyinde çalışması çocuğa ayrılacak eğitim zamanını azaltmakta, anaokulu ve kreşleri kurumsallaştırmaktadır. Bu nedenle çocuklarının topluma uyum sağlayan sağlıklı bireyler olarak yetişmesini isteyen ailelerin, eğitim açısından şu işlevleri yerine getirmeleri gerekmektedir (Akyüz, 1991);

1. Aile içerisinde kazanılan sosyal değerler aile bireyleri tarafından nesilden nesile aktarılmaktadır. Aile çocuğa sosyal değer ve alışkanlıkları kazandırdığı için çocuğu sosyalleştirmeye yarayan bütün unsurlara sahip olmaktadır. Sosyalleşme olgusuyla çocuk, toplumun çeşitli emir ve yasaklarını öğrenmeye başlamaktadır.

2. Aile okul öncesi bir eğitim kurumu olduğu için çocuğu okula hazırlayarak ve okul çağında okul ile işbirliği içerisinde bu görevini sürdürerek eğitici işlevini yerine getirmektedir. Çocuk bedeni, zihni ve duygusal bakımdan belli bir olgunluğa ulaşarak okula hazırlanmaktadır. Okulda gösterilen başarı aynı zamanda ailenin eğitici etkisine bağlı olmaktadır.

3. İnsanoğlunun sürekli bakıma ve korunmaya ihtiyacının olması ailenin önemini artırmaktadır. Çocukta dengeli bir ruh ve beden gelişimi ailenin çocuğa bakımını gerektirmektedir. Ailenin bunu sağlaması için maddi ve manevi kaynaklara sahip olması, bilgi düzeyini yeterli olması gerekmektedir.

4. Çocuk göstereceği iyi ve kötü alışkanlıkların çoğunu okula başlamadan önce evde kazanmaktadır. Anne ve babaların çocuklarında düzen fikrini oluşturmaları gerekmektedir (Akyüz, 1991).

2.3.3.4.1. Çocuk Eğitimi Açısından Ailenin Önemi

Çocuk dünyaya geldiği andan itibaren, bilme, öğrenme ve keşfetme ihtiyacı hissetmekte ve bunun için en yakınındaki kaynak olan aileye başvurmaktadır. Bu nedenle başta anne ve babalar olmak üzere ailedeki bütün fertler, çocukların ilk ve daimi öğretmenleri olarak tanımlanmaktadır.

Gordon (2009)'a göre; anne-babanın çocuk üzerindeki etki alanı çok geniştir. Çocuklar birçok beceriyi anne-babalarını gözlemleyerek ve onlardan yardım alarak öğrenirler. Bir bakıma, anne-babalar 0-6 yaş döneminde hem çocuklarına tüm gereksinimlerinin yerine getirilmesinde en yakınında olan kişiler, hem de ilk öğretmenleridirler. İnsan kişiliğinin gelişimsel temellerinin 0-6 yaş döneminde atıldığı göz önüne alındığında, eğitsel kimliğin belirlenmesinde anne-baba rolünün önemi daha da iyi anlaşılabilir. Çocuğun aile içerisinde edindiği statü, kazandığı değer ve geliştirdiği kimlik; onun giderek toplum içerisinde kazanacağı kimliğin, statüsünün ve değerinin belirleyicisi olmaktadır.

Ailenin eğitimci rolünden önce, çocuğa model olma rolü ön plana çıkmaktadır. Yani, çocuğa aktarmak istediği bilgi, beceri ve tutumlar konusunda öncelikle ailenin donanım sahibi olması gerekmektedir. Aile içi uyum, anne-babanın tutarlı davranışları ve ailenin destekleyici yaklaşımı, çocuğun sağlıklı ve verimli bir şekilde eğitilmesine zemin hazırlamaktadır. Bu ön koşulların çocuğun başarılı bir yaşam sürdürmesi üzerinde önemli etkileri olduğu düşünülmektedir. Akademik başarısı düşük ve sınıfta kalma riski taşıyan öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran en önemli etken, anne-baba desteği ve ilgisinden yoksunluktur. Aynı zamanda anne-babanın baskıcı, tutarsız ve geçimsiz tutumları da düşük okul başarısında önemli bir risk faktörü olarak görülmektedir.

Anne-babaların öğretici olarak yetiştirilmesi, çocukların eğitim sürecine aktif katılmaları anlamına gelmektedir (Satır, 1996). İyi bir öğretici olmak isteyen anne ve babaların öncelikle çocuk gelişimi ve eğitimi konularında iyi bir eğitim görmeleri ve yeterli donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Çünkü anne-babalar, çocuk eğitimi konusunda yalnızca sahip oldukları bilgiler kadar çocuğa eğitim verebilirler. Bu nedenle aile eğitimi konusunun öncelikle iyi kavranması gerekmektedir. Bu

doğrultuda aile eğitimine gereken önem verilmeli ve aile eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır.

2.4. AİLE EĞİTİMİ

2.4.1. Aile Eğitiminin Tanımı ve Özellikleri

Aile eğitimini “anne-babaların çocuklarını sağlıklı bir şekilde yetiştirmelerini sağlamak amacıyla geliştirilmiş etkinliklerin tümü” olarak tanımlamak mümkündür (Üstünoğlu, 1991). Aile eğitimine dair bütün tanımlarda ortak nokta, aile eğitiminin katılımcılara anne-babalık hakkında farklı konularda bilgi ve farkındalık kazandırmak amacı taşımaları yönündedir.

Anne-babalar, çocuğu dünyaya getirip büyütmenin yanı sıra; çocuklarının yeterli ve yetersiz oldukları durumları da en iyi bilen kişilerdir. Bu nedenle anne ve babalar, iyi bir eğitim almaları halinde, çocuklarının eğitimlerine daha aktif ve bilinçli bir biçimde katılabilirler (Schaefer, 1991; Akt. Can-Toprakçı, 2006). Çocuğun gelişimine en uygun ortam ve koşulların hazırlanmasında ailenin önemi büyüktür. Çocuk eğitiminin önemini bilincinde olmayan aileler ile bu konuda bilinç kazanmış olan ailelerin, çocuklarına yaklaşım tarzları ve çocuklarıyla kurdukları iletişim biçimleri birbirinden farklı olacaktır. Bu nedenle sağlıklı bireyler yetiştirmek için öncelikle ailelerin bilinçlenmesi ve eğitilmesi gerekmektedir.

Psikologlar, yapmış oldukları araştırmaların sonucunda, çocukların ve gençlerin, toplumda meydana getirdikleri davranışsal problemlerden dolayı en büyük suçlunun aileleri oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Çocukların okulda yaşadıkları başarısızlıklardan, şiddet eğilimli olmalarına kadar tek sorumlu olarak aileleri görülmektedir. Ancak, bu konuda aileleri suçlu görmeden önce, ailelerin çocuk eğitimi hakkında ne kadar eğitilmiş olduklarının incelenmesi gerekmektedir. Bu açıdan eğitimciler öncelikle şu sorulara yanıt aramalıdır (Gordon, 2009);

- Ailelere kim yardım ediyor?
- Çocuk yetiştirirken ailelerin daha etkili ve başarılı olmaları için ne kadar çaba harcıyor?

- Aileler yaptıklarının hata olup olmadığını nasıl öğrenecekler?

Yapılan araştırmalar özellikle ailenin bilgi yetersizliğinden etkilenmiş çocukların ailelerine verilen aile eğitiminin hem çocuğa hem de ailesine önemli derecede yarar sağladığını göstermektedir (Vuran, 1997). Bundan dolayı ailenin bilinçlenmesi ve çocuklarına uygun desteği sağlaması durumunda, çocukların kendileri ve çevreleriyle daha uyumlu bir yaşam sürmeleri mümkün olacaktır.

Çocuklar ilköğrenim çağına gelene kadar birçok beceriyi ailelerinden öğrenirler. Anne-babalar çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal, psikomotor, dil vb. gelişimlerini destekleyen en önemli kişilerdir (Ersoy ve Tezel-şahin, 1999). Çocuğun eğitiminde bu denli önemi olan anne-babaların, çocuklarına daha yararlı olmalarını ve daha sistemli olarak amaç gerçekteştirmelerini sağlayabilmeleri aile eğitimiyle mümkün olmaktadır (Varol, 2005).

2.4.2. Aile Eğitiminin Tarihçesi

İlk çağlardan bu yana insanlar aile veya bu türden toplu ortamlarda yaşama ihtiyacı hissetmişlerdir. Aileye ilişkin işlevler üzerinde tarihi, kültürel, dini, coğrafi ve ekonomik faktörler önemli ölçüde belirleyici özellik taşırlar. Ancak dünyanın her yerinde yaşayan insan toplulukları için anne-babanın çocuk sahibi olması, onu koruması, yetiştirmesi gibi ortak ve değişmez işlevler yer almaktadır (Ural, 2010).

Çocuk yetiştirme, onu koruma ve sevme gibi değişmez aile işlevleri, en başından beri korunurken; ailenin rol ve sorumlulukları, aile içi ilişkiler gibi kavramlar 18. yy'dan bu yana farklılaşmaya başlamıştır (Ural, 2010). Sanayi devrimi ve büyük göçler başta olmak üzere kentleşme, modernleşme, teknolojik gelişim süreçleri gibi dönüşüm ve değişim noktaları insan ve aile ilişkilerinin geleneksel yapısını yeni şekillere yönlendirmiştir.

Modern eğitimin doğuşuyla bireyler, aileler ve toplum, eğitimle iç içe geçmiş bir değişim halkasında yer almaya başlamıştır. Aileler ve eğitim bireyleri değiştirip dönüştürürken, toplumun dinamik ve en temel birimi olarak ailenin kimi zaman yapısal kimi zamanda işlevsel olarak dönüşümü gerçekteşmektedir. Bu dönüşümü

ülkenin ve dünyanın teknolojik, ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel değişimi şekillendirmektedir (Şentürk, 2008).

Sanayileşme ile birlikte yaşanan sosyal değişiklikler, anne-babalık becerileri, çocuk sağlığı ve çocuk eğitimi gibi konularda, eğitim kavramına oldukça önem kazandırmıştır (Powell, 2004). Son yıllarda toplumların değişen doğasında aileler çeşitli nedenlerle desteğe ve yardıma gereksinim duymaktadırlar. Bu durum, aileleri destekleyen, kapsamlı, esnek, yüksek standartlara sahip aile oluşumuna katkı sağlayan eğitim programlarına olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır.

Bu durum batı ülkelerinde başta ailelerin eğitime ihtiyaç duydukları konuların belirlenerek, koruyucu, önleyici ve geliştirici hizmetlerin sağlanması için aile eğitim programlarının geliştirilmesine ve uygulanmasına zemin hazırlamıştır (Güran, 1991).

2.4.2.1. Yurt Dışında Aile Eğitimi'nin Tarihçesi

Yurt dışında ilk aile eğitimi çalışması ABD'de 1887'den itibaren kamu politikalarında yer almıştır. Ziraat alanında gelişimi sağlamak amacıyla yürütülen çalışmaların içerisinde yer alan eğitimlerin içeriğinde, kırsal kesimdeki aileyi eğitmek ve desteklemek hedeflenmiştir. Program içerikleri ise o dönemdeki ailelerin ihtiyacını karşılayacak şekilde ev ekonomisi, yemek hazırlama, dikiş gibi bir takım temel becerileri kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Bu çalışmalar, 20. yy. başlarında bahçecilik, ev konserveciliği, besin bilgisi gibi daha geniş bir içerikle devam ederken bir yandan da coğrafi anlamda yayılmaya başlamıştır.

Aile eğitimi hareketlerinin gelişimi üzerinde etkili olan bir başka gelişme de 1912'de ABD'de çocuk sağlığı konusunda etkin bir kuruluş olan Çocuk Bürosu'nun (Children's Bureau) kurulmasıdır. Yeni doğan ölümleri, doğum oranları, yetimhaneler, çocuk mahkemeleri gibi konularla uğraşan büro, aynı zamanda yenidoğan ve çocuk bakımı içerikli broşür ve kitapçık gibi çeşitli aile eğitim materyalleri hazırlamaya başlamıştır. O yıllarda ABD'de ilgi görmeye başlayan "Ev Ekonomisi (Home Economics)" hareketi, sağlıklı yetişkin ve çocuk gelişimini desteklemek, ebeveynlik, ilişkileri geliştirme ve iletişim becerileri amaçlı psikososyal içerikli aile eğitimlerine dönüşmeye başlamıştır (Arcus, Schvanefeldt ve Moss, 1993). Ardından ABD ve hatta Kanada'da aile eğitimi çalışmalarını hâlen

yürütmekte olan National Council on Family Relations (NCFR)'in 1938'de kurulması ve 1939'da Marriage and Family Living dergisini yayınlanmaya başlaması da bu konuda önemli gelişmelerden birisi olarak kabul edilebilir.

1930'larda Alfred Adler'in ailelerle çalışmak üzere geliştirdiği pratik yaklaşım, hem aile terapileri alanında hem de çeşitli bölgelerde ailelerin eğitimleri amacıyla çalışan kurumlarda yayılmaya başlamıştır. Ayrıca ailelerin eğitilmesi hareketlerinin gelişimini hızlandıran bir diğer faktör de II. Dünya Savaşıdır. Savaş esnasında çok sayıda erkeğin evden ayrılması, bu esnada pek çok kadının fabrikalarda çalışmaya başlamak zorunda kalmış olması, ailelerin sevdikleri birinin ölümü veya yaralanması gerçeğiyle karşı karşıya kalmaları, ailelerin bu travmaları atlattıklarına yardımcı olabilecek her türlü çabayı arttırmıştır (Gladding, 2002).

Ailelere yönelik eğitim hareketlerinin Avrupa'daki yansımalarının, öncelikle Fransa'da 1929 yılındaki çabalarla başladığı görülmektedir. 1949'da programların gözden geçirilmesiyle yeniden örgütlenen hareket Paris Ana-Babalar Okulu'na dönüşmüştür. Daha sonra Fransa'daki bu hareketin, İsviçre, İtalya, Hollanda ve Lüksemburg olmak üzere diğer Avrupa ülkelerine yayıldığı görülmektedir.

Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkelerinde formel anlamda aile eğitimlerinin tarihçesi Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerine göre daha yakın zamanlara dayanmaktadır. Çünkü ailenin bir eğitim birimi olarak kabul edilmesi çekirdek aile olgusu ile yakından bağlantılıdır. Bu anlamda Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkelerinde aileye müdahalenin gerekli görüldüğü ilk alan nüfus eğitimi (population education) yoluyla aile büyüklüklerinin küçültülmesine yönelik projelerle 1960 ve 1970'li yıllarda başlamıştır. Bu projeler genellikle Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların öncülüğünde yürütülmeye başlamış daha sonra yerel kuruluşlar tarafından sürdürülmüştür.

Ailenin bir eğitim ünitesi olarak ele alınıp, aile eğitimi adıyla doğrudan aile yaşamını çeşitli açılardan geliştirmeyi hedefleyen eğitimler, öncelikle Avrupa ve Kuzey Amerika toplumlarında ortaya çıkmıştır. Bu toplumlar refah seviyesinin de dünya ölçeğinde en yüksek olduğu toplumlardır. Bu anlamda aile eğitimleri temel refah, sağlık ve okuryazarlık problemlerinin büyük ölçüde giderildiği toplumlarda aile yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla ortaya çıkmaktadır. Temel refah, sağlık ve

okuryazarlık problemlerinin sürdüğü toplumlarda hükümetler öncelikli olarak bu sorunların giderilmesine odaklanmaktadır.

Okuryazarlık, yetişkinlerin toplumsal katılımı ve yetişkinlerin birçok imkâna erişmesinde anahtar rolü görmektedir. Okuryazarlık düzeyinin bir gelişmişlik göstergesi olarak ülkeler arası karşılaştırmalarda kullanılması da ülkeler üzerinde okuryazarlık düzeylerini yükseltme konusunda önemli bir baskı oluşturmaktadır. Benzer şekilde gelişmekte olan ülkelerde yetişkinlere yönelik eğitimler okuryazarlığın artırılması, refah seviyesinin artırılması bağlamında mesleki eğitimler ve yerel ekonomilerin ortaya çıkardığı ihtiyaçların giderilmesini hedef almaktadır.

Çeşitli uluslararası kuruluşların da katkılarıyla dünya ölçeğinde sağlıklı nesillerin oluşturulması amacıyla bebek ölümlerinin azaltılması anne ve çocuk sağlığının geliştirilmesi gibi konular çocuk bakımı konusunda küre genelinde bir duyarlılık oluşturmaktadır. Bu ihtiyaçlar belli ölçüde uzmanlar tarafından karşılanmakla birlikte özellikle gelişmekte olan ülkelerde aile, çocuğun yaşamında temel etken olma konumunu sürdürmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin çocuk bakımı ve sağlığı konusunda bilgilendirilmesi ailelere yönelik programların öncelikli amaçları arasında yer almaktadır.

2.4.2.2. Türkiye’de Aile Eğitimi’nin Tarihçesi

Türkiye’de doğrudan aile odaklı olmasa da ailelerin aile yaşamıyla ilgili yetkinliklerini geliştirmeye yarayacak ilk eğitimlerin 1928-1935 yılları arasında yürütülen Millet Mektepleri uygulamasında var olduğu görülmektedir. Temelde bir okuryazarlık ve yurttaşlık eğitimi uygulaması olan Millet Mekteplerinde okuryazarlık ve yurttaşlık eğitiminin yanı sıra hesap bilgileri ve sağlık bilgileri dersleri de verilmekte idi. Hesap bilgisi dersi kapsamında basit hesap işlemleri, dört işlem, uzunluk ölçüleri, para birimleri ve arazi ölçüleri öğretilmekte idi. Sağlık bilgileri dersi kapsamında ise insan vücudu, bulaşıcı hastalıklarla mücadele, içkinin zararları, hava, su, gıda maddelerinin temel özellikleri, çocuk bakımı, açık hava ve güneşin yararları, gündelik hayatta karşılaşılması olası kazalarda yapılacaklar, çevre temizliğinin sağlanması gibi konular ele alınmakta idi (Albayrak, 1994).

Türkiye’de doğrudan aile odaklı olarak aileleri desteklemeye yönelik çabaların ise 1962-1963 yıllarında, Akıl Hıfzısıhhası Cemiyeti Başkanı Ord. Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel tarafından Medikososyal Merkezi ve Askeri Tıbbiye’de başlatılan “Anne-Babalara Haftalık Sohbet Toplantıları” adıyla başlatıldığı görülmektedir (Aydoğmuş vd., 2006).

1982-1991 yıllarında ise Erken Destek Projesi, Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı, Prof. Dr. Sevda Bekman ve Prof. Dr. Diane Sunar tarafından tasarlanmış ve İstanbul’da düşük gelirli çocukların annelerinin eğitimi yoluyla çocuklarının çok yönlü gelişimi hedeflenmiştir. Programın içeriği, çocuğun bilişsel gelişimine yardımcı olmak ve anneyi çocuğun gelişimine duyarlı kılarak çocuğun tüm gelişimini desteklemesini sağlamaktır. Daha sonra AÇEV uzmanları tarafından geliştirilen program “Anne Çocuk Eğitim Programı (AÇEP)” kimliğine kavuşmuş, 1993 yılında AÇEV bünyesinde uygulanmaya başlamıştır. “Anne Çocuk Eğitim Programı (AÇEP)”, Anne Destek Programı, Kadın Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması, Zihinsel Eğitim Programı başlıklarından oluşmaktadır. 15 yıldır çeşitli revizyonlardan geçirilen programın uygulamaları hâlen Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’yle ortak yürütülmektedir. 1993 yılından bu yana 70 ilde sürdürülmüş eğitimler ayrıca T.C. Başbakanlık SHÇEK işbirliği ile Toplum Merkezleri’nde de uygulanmaktadır. 1993-2005 yılları arasında toplam 171.130 anne ve çocuk bu programlardan yararlanmıştı. Ayrıca AÇEV “aile eğitimleri” başlığı altında Anne Destek Programı, Baba Destek Programı, Anne Baba Olmak Seminerleri, Aile Mektupları başlıklarında aile eğitimlerini sürdürmektedir (Hamamcı ve Sevim, 2004; Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], t.y.).

Aile eğitimi konusunda önemli çabalardan bir diğeri de 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde başlatılan Ana-Baba Okulu uygulamasıdır. Çocuğun Gelişim Özellikleri ve Eğitimi, İletişim, Cinsel Eğitim, Okul, Çocukta Uyum Ve Davranış Bozuklukları ana başlıklarına sahip olan program, 1989’dan beri oluşturulan 30 kursta 3000 anne babaya katılım sertifikası vermiştir (Aydoğmuş vd., 2006).

1998 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde başlatılan Evlilik Okulu uygulaması ise, evliliğe aday gençlerle evli bireylerin evlilik ilişkileri ve yaşamıyla ilgili farkındalık ve bilinç düzeylerini

arttırmak hedeflenmiştir. Çalışma Türkiye’de doğrudan evli çiftleri hedef alan en geniş kapsamlı uygulama olarak literatürdeki yerini almış bulunmaktadır. Evlilik okulu uygulaması 1998’de 150 kişiye, 2001’de 95 ve 2004’de 128 kişiye olmak üzere üç kez düzenlenmiştir (Ateş vd., 2004).

2.4.3. Aile Eğitiminin Önemi

Çocuk doğumla birlikte öğrenmeye başlar ve bu süreç yaşamı boyunca devam eder. Erken çocukluk döneminde çocuk, yaşamının büyük bir bölümünü aile ortamında geçirir. Anne-babalar çocuğun yeni şeyler öğrenmesine katkı ve ortam sağlayan ilk eğitimcileridirler. Bu nedenle anne-babalar çocukların büyüme ve gelişiminde çok önemli bir role sahiptirler (Ersoy ve Tezel-Şahin, 1999).

Ailenin içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve ekonomik koşullar, doğum öncesinden itibaren çocuğun gelişimini etkilemektedir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları, yanlış aile tutumları ve olumlu eğitim yaşantılarının eksikliği nedeni ile bilişsel, dilsel ve sosyal gelişim yönünden akranlarından daha geride kalmakta, toplumsal ilişki kurmada zorluk yaşamakta ve akademik başarı gösterememektedirler. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukların, gelişim geriliği riski ile doğmaktadır. Fakat riskli doğan çocuklar beş yaşından önce, erken çocukluk eğitimi alırlarsa ya da aileleri çocuk yetiştirme konusunda eğitilirse, okul uyumu ve akademik başarı için gerekli becerileri geliştirebilmektedirler (Baykan vd., 1995). Çocuğun kişiliğinin oluşmasında ve davranış biçimlerinin kazanılmasında yaşamın ilk altı yılı çok önem arz ettiğinden, bu konuda sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ya da düşük olsun tüm ailelerin çocuğa yaşantı kazanabileceği ortamların sağlanması konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Günümüz eğitim sisteminde aileyi eğitime dahil etmeyen bir program ile belirlenen hedefe ulaşmak oldukça zordur. Aileleri çocuğun eğitimine dahil etmenin, eğitim programının önemli bir ögesi olduğu ve çocukların okul başarısını artırdığı görüşü nedeniyle son yıllarda aile eğitimine verilen önem gittikçe artmakta ve bu alanda daha sıkı çalışılmaktadır. Çocuğun gelişimi ve eğitiminde belirleyici etkileri olan aile bireylerinin çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilmeleri ve öğrendiklerini davranışa dönüştürebilmeleri için belli bir program çerçevesinde eğitilmeleri gerekmektedir. Bu amaçlarla hazırlanan anne-baba eğitim programları

var olan hizmetlerin daha etkili kullanımına yol açacak teşvik ve bilgiyi sağlamaktadır.

Aile eğitim programlarında temel amaç; anne ve babaların özgüvenini yükseltmek ve çocuklarının fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimini teşvik için kendi yeteneklerini geliştirecek şekilde onları bilgi ve becerilerle donatmaktır (Myers, 1996). Aile eğitimi, okula devam eden çocukların okulda öğrendikleri bilgi ve becerilerin kalıcı hale gelmesinde etkin bir rol oynamaktadır. Okul ortamında öğrenilen becerilerin, anne-baba tarafından evde de uygulanması, eğitimde okul-ev paralellliğini sağlamakta, çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilemekte ve öğrenmesini hızlandırmaktadır.

Aile eğitimiyle anne-babaların çeşitli öğretim teknik ve yöntemlerini öğrenmeleri ile çocukta görülebilecek eksikliklerin ve problemlerin önlenebileceği ve ailelerin eğitimcilerle birlikte etkin bir biçimde çalışmasına da yardımcı olabileceği kabul edilmektedir (Sucuoğlu, 1991). Aile eğitimi ile anne babaların çocuk yetiştirme konusunda donanımlı hale gelmeleri, aile-eğitimci ilişkilerini olumlu yönde etkilemenin yanı sıra çocuğun öğrenme ürününün niteliğini de arttırmaktadır.

Aile eğitim programlarının çocuklara sağladığı yararların yanı sıra ailelerin programdan önemli kazanımlar elde ettiği ortaya konmuştur. Programa katılan annelerin, katılmayan annelere göre benlik saygılarının daha yüksek olduğu, yaşamları üzerindeki kontrollerinin arttığı ve bu etkilerin on yıl sonra da devam ettiği saptanmıştır (Temel, 2000).

Bu bilgiler paralelinde, çocuğun ailesini desteklemeyi amaçlayan programların, anne ve babayı çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirdiğini ve bu programların anne ve babaları çocuk gelişimi ve eğitiminde başarılı hale getirdiğini söylemek mümkündür. Ayrıca aile eğitimiyle anne-babalar evde var olan imkanlarla çocuklarının, bilişsel, duygusal, sosyal, psikomotor ve dil gelişimlerini destekleyebilirler. Eğitim kurumlarında anne-babaların eğitime katılmalarını sağlamak, çocuklara sunulan eğitimi kolay, etkili, kalıcı bir hale getirmekle birlikte, ailelerin çocuklarıyla birlikte olduğu zaman dilimini en iyi şekilde değerlendirmelerine de hizmet edecektir.

2.4.4. Aile Eğitiminin Yararları

Aile eğitim programları, başta çocuğa olmak üzere, aileye öğretmene ve bu kapsamda okul-aile işbirliğine çeşitli yararlar sağlamaktadır. Aile eğitiminin başlıca yararlarını şu şekilde sıralamak mümkündür (Sucuoğlu, 1991, Myers, 1996):

- Öğretim amaç ve yöntemleri konusunda bilgilendirilen aileler, öğretmene destek sağlamaya daha yatkın olmaktadır.
- Okul ortamında öğrenilen bilgi ve becerilerin, anne-baba tarafından evde uygulanması, eğitimde okul-aile işbirliğini sağlamakta ve bu yönüyle çocuğun gelişimini olumlu etkilemektedir.
- Bu programlar aracılığıyla ailelerin çocuğun eğitimi ve gelişimi konusundaki sorumluluğu artar.
- Anne-babalar evde var olan imkanlarla çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal, psikomotor ve dil gelişimlerini destekleyebilirler.
- Anne-babanın ev ortamında çocukla birlikte aktivitelerde bulunması, çocuğun çeşitli beceriler kazanmasını hızlandırmaktadır.
- Anne-babaların çocuk yetiştirme konusunda çeşitli yöntem ve teknikleri öğrenmeleri ile çocuktaki eksik öğrenmeler tamamlanmaktadır.
- Bu tür programlar sağlık, beslenme ve psiko-sosyal gelişim alanlarından farklı unsurları bir araya getirerek anne-babaları etkili ve verimli hale getirir.
- Özellikle bir merkez kurma ile karşılaştırıldığında anne-baba eğitimi ekonomik olarak daha az masrafla yaygınlaştırılabilir.

2.4.5. Aile Eğitimi Çerçevesinde Aileye Götürülecek Hizmetler

Türkiye’de ve dünyada aile eğitimi kapsamında anne ve babalara çeşitli yollardan hizmetler verilmektedir. Bu hizmetler genel olarak, bilgi verici danışmanlık, psikolojik danışmanlık ve aile eğitim programları başlıkları altında toplanmaktadır. Ailelere yönelik verilen eğitim ve bilgilendirme hizmetlerinden bilgi verici danışmanlık ve psikolojik danışmanlığın daha az katılım gerektiren hizmetler olmasına karşın; aile eğitim programlarının, aynı anda çok fazla aileye ulaşabilen yapısından dolayı son yıllarda giderek önem kazandığı ve hızla yaygınlaştığı görülmektedir.

Aile eğitimi çerçevesinde aileye verilen hizmetlerin ilki olan *bilgi verici danışmanlık*, ailelere, çocukların gelişim alanlarının ve çocuğun gereksinimlerinin neler olduğu, eğitim programı olanakları, yasal haklar, çocukları ile etkili iletişim kurma yolları, çocuğun gelişimine nasıl katkıda bulunacakları ve davranışlarını nasıl kontrol edebileceklerine yönelik bilgi vermeyi kapsamaktadır. Bu süreç içerisinde ailelerin çeşitli duygu ve tepkileri yaşamaları sağlanır. Bilgi verici danışmanlıkta; grup ortamı içinde ailelerin kendi aralarında ve uzmanla karşılıklı etkileşimde bulunmakta ve ailenin sorularına yer verilerek bilgi verme düzeyinde hizmet verilmektedir (Gültekin, 1999; Kuloğlu, 1992). Ebeveynler arasında böyle bir etkileşimin olması yalnız olmadıklarının farkına varmalarına ve farklı çözüm yolları üretmelerine de olumlu etki yapmaktadır. Bu nedenle aile eğitimi kapsamında bilgi verici danışmanlık hizmeti, aile üyeleri arasındaki etkileşimin sağlanmasında önemli bir yere sahiptir. Bu sayede anne babalar hem kendi bilgi ve deneyimlerini ve çocuklarındaki davranışsal değişimleri paylaşarak, diğer grup üyelerine fayda sağlamakla beraber diğer grup üyelerinin bilgi ve deneyimlerinden de faydalanacaklardır.

Aile eğitimi kapsamında ailelere verilen bir diğer hizmet de *psikolojik danışmanlıktır*. Aile fertleri arasındaki ilişkiler her zaman dengeli ve uyumlu bir şekilde gelişmeyebilir. Eşler arasında veya anne-baba ve çocuklar arasında olabileceği gibi, aile üyeleri ile yakın ya da uzak sosyal çevre arasında anlaşmazlıklar ya da çatışmalar çıkabilir. Aile üyelerinden birinin yaşadığı bir sorun kimi zaman ailenin diğer üyelerini de doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkiler. Fakat aile sosyal, ekonomik, kültürel ve hepsinden önce doğal bir organizasyon olarak aile içi uyumu ve dengeyi tekrar kurmak, geliştirmek ve bütünlüğünü korumak ihtiyacındadır. Bu noktada aile danışmanlığına ihtiyaç duyulmaktadır.

Anne-babalar, çocuklarını yeterli ve yetersiz yönleri ile kabul edebildiklerinde, çocuklarının eğitimine katılabilmektedirler. Psikolojik danışmanlık, anne-babaların kendileri ve çocukları ile ilgili duygularını paylaştıkları bir süreç olmakla birlikte, bu süreçte anne-babaların kendilerini ve çocuklarını tanıyarak, çevreleri ile daha fazla ilişkiye girmeleri amaçlanmaktadır (Gültekin, 1999). Bu danışma sürecinde, anne babaların kendileri ile farkındalık düzeyi artar ve anne babalar bazı düşünce ve davranışlarının uygun ya da uygun olmadığını görme şansını

elde edebilirler. Böylece çocuklarına yönelik empati düzeyi artarak, çocuklarının gelişimine katkı sağlayabilirler.

Aile danışmasında mümkün olduğunca tüm aile bireylerinin aile danışmanlığı ve terapisi sürecine katılımı sağlanmaya çalışılır. Sorunların ve ihtiyaçların tespitinden sonra, uzman önerileriyle, nasıl bir terapi sürecinin izleneceği saptanır ve terapinin süresi (seans sayısı) belirlenir.

21. yy'da hızla yaygınlaşan aile danışmanlığı ve aile terapileri, aile fertleri arasında yaşanan çatışmaların çözümünde ve anne-babaların çocuklarının daha yakından tanıyarak, iletişim ve etkileşimlerinin olumlu yönde ilerleme kaydetmesinde önem teşkil etmektedir.

Aile eğitimi amacıyla ailelere verilen hizmetlerden biri olan ve en yaygın olarak uygulanan çalışmalardan biri *aile eğitim programları*dır. Görsel ve yazılı iletişim araçlarının yaygınlaşması ile artık birçok aile çocukların eğitimlerine katkı sağlayabilecekleri bilgilere rahatlıkla ulaşabilmektedir. Anne-babaların çocuklarının eğitimine destek olmaları bağlamında ele alınan anne-baba katılımı, aile eğitimi çalışma ve uygulamalarıyla sağlanabilmektedir. Aile eğitiminde amaç, anne-babaların çocukları için eğitmen rolü üstlenmesinden ziyade, çocukları için gerekli becerileri doğal bir süreç içinde nasıl öğreteceklerini kazandırmaktır (Varol, 2005). Bu amaç doğrultusunda hazırlanan aile eğitim programlarının iyi yapılandırılması ve organize edilmesi gerekmektedir.

2.5. AİLE EĞİTİM PROGRAMLARI

Anne-babaların çocuklarının eğitimlerine katılarak çocuklarının gelişimlerine katkıda bulunmaları her yaştaki çocuk için büyük önem taşımaktadır. Özellikle yetersizliği bulunan çocuklarının aileleri, çocukları için neler yapabilecekleri, onların eğitimlerine nasıl katkı sağlayacakları konusunda normal çocuk ailelerine göre oldukça fazla yardıma ihtiyaç duymaktadır. Ailelerin bu gereksinimleri sistematik olarak sunulan aile eğitim programları aracılığı ile karşılanabilmektedir.

Aile eğitim programlarında, çeşitli yazılı materyallere ağırlık verilmekte, bu kapsamda çocuğun gelişim alanlarıyla ilgili becerilerin öğretilmesini içeren eğitim kitapları ve el kitapları programın bir parçası olarak kullanılmaktadır. Ayrıca eğitimde yardımcı kaynaklar olarak görsel materyaller de ailelere sunulmaktadır (Sucuoğlu, 1991). Tüm bu yönleriyle aile eğitim programları, amaç, içerik, kullanılan

materyaller, mekan, katılımcılar, eğitimciler ve iletişim sıklıkları bakımından değişiklik gösterebilmektedir.

2.5.1. Aile Eğitim Programı Çeşitleri

Aile eğitim programları; programa katılacak kişi sayısına ve programın uygulandığı ortama göre çeşitli şekillerde planlanmaktadır.

2.5.1.1. Katılan Kişi Sayısına Göre Aile Eğitim Programları

Aile eğitim programları programa katılan kişi sayısı bakımından; grup eğitimine dayalı aile eğitimi ve birebir eğitim olarak düzenlenebilmektedir.

2.5.1.1.1. Birebir Eğitim Yolu Aile Eğitim Programı

Bu programlar ailenin ve eğitimcinin birebir çalıştıkları eğitim programlarıdır. Bu programlarda çocuklarının gereksinimi doğrultusunda belirlenen amaçların aileye kazandırılması hedeflenmektedir. Bu program türü grup eğitim programına oranla daha pahalı bir programdır. Ancak ailenin tüm gereksinimleri grup eğitimine oranla daha rahat karşılanmaktadır (Vuran, 1997).

Birebir aile eğitimi programlarında, grupla yapılan aile eğitiminden farklı olarak, ailelerin eğitimle ilgili gereksinimleri doğrultusunda amaçlar oluşturulabilmektedir. Bu durum ekonomik olarak daha yüksek maliyet gerektirse de etkililik derecesi diğer programlardan daha fazladır (Tavil, 2004).

Aile Eğitim Programları amaç ve yapı bakımından incelendiğinde, ailelere yönelik etkinliklerin temelde, aile içi iletişimi güçlendirmeyi, aileleri çocuklarının gelişimi ve eğitimi konusunda bilinçlendirmeyi ve okul-aile arasındaki ilişkilerde koordinasyon ve işbirliği sağlamayı amaçladığı görülmektedir. Çocuğun sağlıklı gelişimi ve akademik başarısının sağlanması için aile eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve hızlandırılması, bu amaçların daha kısa sürede gerçekleştirilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır.

2.5.1.1.2. Grup Eğitimi Yolu ile Aile Eğitim Programı

Bir kuruma devam eden çocukların aileleri ile yapılan ve çocuklarına birçok beceri ve kavramı öğretme becerisini kazandırmak için oluşturulan programlardır. Eğitim genelde 10-12 kişilik gruplar halinde verilmektedir. Grup eğitimi çalışma gün ve saatleri, eğitime katılan tüm ailelerin ortak görüşleri alınarak belirlenmesi, eğitime katılımın fazla olmasını sağlamak açısından önemlidir (Varol, 2005).

Gruba dayalı eğitimin avantajları şu şekilde sıralanabilir (Tavil, 2004; Vuran, 1997).

1. Anne-babaların birbirlerinden öğrenmeleri ve başarılarını paylaşmaları,
2. Ekonomik olması,
3. Anne-babaların içinde buldukları durumda yalnız olmadıklarını kendileri gibi insanların olduklarını görmeleri,
4. Anne-babaların birlikte çözüm üretebilmeleri.

Grup eğitimi yolu ile düzenlenen aile eğitim programının en büyük dezavantajı, gruptaki tüm anne-babaların gereksinimlerinin karşılanması açısından bir sınırlılığa sahip olmasıdır. Bu nedenle grup eğitimi planlanırken, grupların küçük tutulmasına dikkat edilmeli ve anne-babaların gereksinimlerine daha fazla zaman ayrılmalıdır.

2.5.1.2.Uygulanan Ortama Göre Aile Eğitim Programları

Aile eğitim programları uygulandıkları ortama göre eve dayalı, kuruma dayalı, ev ve kuruma dayalı ve medya yoluyla aile eğitim programı olmak üzere dört grupta ele alınmaktadır.

2.5.1.2.1. Medya Yoluyla Aile Eğitim Programı

Çocuk gelişimi üzerine yapılan araştırmalar, düşük eğitim düzeyindeki ailelerin çocuklarının dil, düşünce ve toplumsal gelişim alanlarında da düşük bir performans gösterdiklerini sergilemektedir. Bu ailelerin çocuklarına yeterince yardım ve destek sağlayamamaları önemli bir faktördür. Eğitim düzeyi düşük ailelerin çocuklarının suç işleme oranları da eğitilmiş ailelere göre daha yüksektir.

Aile eğitimi uygulamasında radyo ve televizyon aracılığıyla doğrudan anne ve babalar hedef alınmaktadır. Radyo ve televizyonlarda aileler için özel olarak hazırlanmış programlar yayınlanmaktadır (Üstünoğlu, 1991). Özellikle okuma yazma bilmeyen anne babalar için radyo televizyon programları aile eğitiminde önemli bir araç olarak kullanılabilir.

Televizyon yolu ile yapılan eğitimde 0-3 yaş grubu çocuğu olan anne babalar için bu yaş dönemi çocuğun gelişim özelliklerini anlatan eğitici programlar, 10'ar dakikalık video görüntüleri şeklinde hazırlanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü ve UNICEF işbirliği ile hazırlanan "Videoya Dayalı Aile Eğitimi" programı ile 0-7 yaş arasında çocuğu olan ailelere yönelik hazırlanan video kasetleri ile ailelere çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili olarak bilgi verilmektedir (Oktay vd., 2003; Temel, 2000).

Medya yoluyla aile eğitiminde kullanılacak mesajların özelliklerini şöyle sıralayabiliriz (Myers, 1996):

- a) Belirgin bir dinleyici kitlesine yönelik olmak
- b) Hedeflenen kitlenin yetenek, inanç yapısı ve değer sistemine duyarlı olmak
- c) Önceliği yüksek olarak algılamak
- d) Ders vermektan kaçınan, mesajları dramatik hikayeler ve günlük yaşantı için önemli olaylarla birleştiren ve popüler dil kullanmak.

Medya ile aile eğitiminin faydalarının yanı sıra birtakım dezavantajları da vardır bunlardan en önemlisi geri bildirim alınamamasıdır programların sonuçları zaman zaman araştırılır ancak bu amaca ulaşıp ulaşılmadığını tam olarak vermez.

2.5.1.2.2. Eve Dayalı Aile Eğitim Programı

Eve dayalı aile eğitim programları, erken çocukluk döneminde olan ve yetersizlikten ağır derecede etkilendiği için eğitim kurumuna devam edemeyen çocukların ailelerine verilen eğitimidir (Varol, 2005). Eve dayalı aile eğitim programlarında ev, verimli bir öğretim ortamına dönüştürülür. Eve dayalı programlar, çocuğun gereksinimleri belirlendikten sonra planlanmaktadır. Bu tür programlarda eğitimcinin görevi; çocuğun gereksinimlerini belirlemek için gözlemler ve değerlendirmeler yapmak ve yapılan gözlemleri aile ile paylaşılıp, gereksinimleri aile ile birlikte belirlemektir (Vuran, 1997).

Eve dayalı aile eğitiminde, eğitimci öncelikle anne-babanın varlığında çocuğun dil, özbakım, bilişsel, sosyal ve psikomotor becerilerde performans düzeyini belirler. Daha sonra anne-babayla birlikte, çocuğun belirlenen performans düzeyine dayalı olarak bir ile iki haftada gerçekleştirilmesi düşünülen bir ya da birkaç gelişim alanıyla ilgili amaçlar belirler. Eğitimci saptanan amaçları; anlatım, model olma, rehberli uygulama ve bağımsız uygulama basamakları ile aileye kazandırır (Varol, 2005).

Eve dayalı erken özel eğitim hizmetinde uzman aileyi, ede ziyaret eder. Bu ziyaret, sunulacak hizmetlerin bireyselleştirilmesi ve bu çerçevede ailenin gereksinimlerinin karşılanması bakımından oldukça önemlidir (Birkan, 2002).

2.5.1.2.3. Kuruma Dayalı Aile Eğitim Programı

Kuruma dayalı aile eğitim programlarında, ailenin eğitimi, çocuğunun devam ettiği kurum tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kurumlar; resmi eğitim kurumları, özel eğitim kurumları ve üniversitelere bağlı özel eğitim merkezleri olabilmektedir. Kuruma dayalı programlarda çocuğun devam ettiği eğitim kurumunda düzenlenen aile eğitim oturumları ile aileye eğitim verilmektedir.

Bu programlarda beceri, kavram öğretimi davranış yönetimi, dil kazandırmak amacı ile gerekli tekniklerin öğretimi konularında aile eğitilmektedir. Kuruma dayalı programlarda, özellikle ortak gereksinime sahip çocuk ve ailelerine yönelik eğitim hizmetlerinin grup eğitimi yolu ile verilmesinde tercih edilmektedir.

Kuruma dayalı aile eğitim programları genellikle 10-12 kişilik gruplar yoluyla uygulanır. Ailelerin ortak gereksinimleri tespit edilir ve programın amacı bu gereksinimler doğrultusunda belirlenir. Belirlenen amaçlar yoluyla, verilecek eğitimin oturum sayısı belirlenir. Oturumların tarihine ise ailelerle birlikte karar verilmektedir (Varol, 2005).

Kuruma dayalı aile eğitim programlarında iki farklı uygulama yer almaktadır. Bu uygulamaları şu şekilde açıklamak mümkündür (Çağdaş ve Seçer, 2004);

- a. Yalnız anne-babalara grup eğitimi yoluyla verilen eğitimler,
- b. Anne-babalara, çocukları ile birlikte verilen; bazı günler anne-baba-çocukların bir arada bulunduğu, bazı günler ise yalnız anne-babaların olduğu eğitimler.

2.5.1.2.3.1. Kuruma Dayalı Aile Eğitim Programı Çeşitleri

1. Kuruma Dayalı Anne-Baba Eğitimi

Bu uygulama anne ve babaların eğitimcilerle etkileşimini temel alan ve uzman eğitimcinin haftanın 2 saati yalnız anne babaları içerisine alan grup eğitimleri gerçekleştirilmesine dayanır (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Kuruma dayalı anne-baba eğitimi, kısa sürede daha çok anne-babaya ulaşma açısından uygulayıcıya oldukça yarar sağlamaktadır. Ayrıca bu programlarda ailelerin etkileşimleri de ön plana çıkmaktadır (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2010). Bu uygulamada temel amaç anne ve babalara çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgi ve beceri kazandırmak ve bunun yanı sıra anne-babalara koruyucu sağlık bilgisi vermek ve bireysel sorunlara da yardımcı olmaktır.

Bu uygulamalar çocuk merkezlidir. Etkinlikler çocuğun gelişim aşamalarına göre düzenlenir ve oturumların dışında kalan günlerde anne-babaların eğitsel materyalleri ve etkinlikleri evde çocukları aracılığıyla çalışmalarını isterler. Bu süreçte veliler olası sorun durumları not eder ve toplantılarda dile getirirler (Çağdaş ve Seçer, 2004).

2. Kuruma Dayalı Anne-Baba-Çocuk Eğitimi

Anne ve babaların belirlenen günlerde çocuklarıyla birlikte eğitim kurumuna gelerek katıldıkları programlardır. Bu programlarda anne-yada babalar haftada iki gün çocuklarıyla birlikte eğitimin yapıldığı sınıfa girerler ve öğretmen denetiminde çocukların psiko-motor, sosyal ve zihinsel gelişimlerini destekleyen etkinliklere aktif olarak katılırlar. Bir sonraki uygulamaya kadar ise ev için etkinlikler gerçekleştirirler (Üstünoğlu, 1991).

Bu yaklaşımda gerçekleştirilen eğitim erken çocukluk programları ile birleştirilebilir nitelikte olup, aile aracılığıyla çocuğun eğitilmesi hedeflenir. Bu programlar özellikle okul öncesi düzeyde daha yaygın olarak kullanılmaktadır (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2010).

2.5.1.2.3.2. Kuruma Dayalı Aile Eğitim Programlarında Değerlendirme

Eğitim programının 4 temel ögesinden biri olan değerlendirme, programın etki düzeyinin belirlenmesinde ve eksik yönlerinin tespit edilerek programın geliştirilmesinde büyük rol oynar. Erden (1998)'e göre değerlendirme; gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkili olduğuna işaret eden ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir.

Planlanan aile eğitim programlarının hedefe ulaşp ulaşmadığını, yani etkililik düzeyini tespit etmek programın en önemli unsurlarından biridir. Bu yüzden değerlendirme aşaması, aile eğitim programlarında da olmazsa olmaz aşamalardan biridir.

Aile eğitim programlarının etkililiğinin çok yönlü tespiti oldukça masraflı ve zor bir süreçtir. Çünkü yapılan değerlendirmelerde tüm değişkenleri kontrol edebilmek hem zahmetli hem de büyük bir örneklem üzerinden çalışmayı gerektiren bir durumdur. Aile eğitim programlarının etkililiğini değerlendirirken sonuçları etkileyebilecek başlıca değişkenler şunlardır (Ersay-Çekmecelioğlu, 2010):

1. Anne-baba ve çocukların özellikleri,
2. Eğitim programının özellikleri,

3. Oturumu yürütenlerin özellikleri,
4. Grubun genel özellikleri,
5. Grupla-uygulayıcıların etkileşimi,
6. Değerlendirme araçlarının özellikleri,
7. Anne-babaların eğitime devam durumları.

Aile eğitim programlarının hazırlanması ve uygulaması aşamasından sonra etkililik düzeyinin belirlenmesi, programı başarılı kılmada büyük bir etkidir (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2010). Aile eğitim programlarının etkililiğini ölçerken esas hedefin yanı sıra ikincil yararları da ölçmek araştırmanın kalitesini artırır (Ersay-Çekmecelioğlu, 2010). Örneğin bu çalışmada olduğu gibi, programın öğrencilerin okul başarılarının artırması temel amacının yanı sıra ailelerin tutum ve davranışlarındaki değişimleri de incelemek daha sağlıklı sonuçlar elde etmeye yarayacaktır.

Değerlendirme süreci basit yöntemlerle yapılabileceği gibi, büyük çalışmalara kadar uzanabilen yöntemlerle de gerçekleştirilebilir. Aile eğitim programlarında en sık yapılan değerlendirme eğitim sonu yapılan değerlendirmedir ve kolay uygulanabilir niteliktedir. Bunun için değerlendirme formları, anketler, ölçekler ve görüşmeler en çok kullanılan yöntemlerdir ve Tablo 2.1’de de görüldüğü gibi programın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye yönelik sorular en yaygın sorulardır (Ersay-Çekmecelioğlu, 2010).

Tablo 2.1. Aile Eğitim Programı Değerlendirme Formu Örneği

	Çok düşük			Çok yüksek	
Oturum salonundaki eşyaların düzeni ve ortamın rahatlığı	1	2	3	4	5
Grup çalışmalarında kendinizi rahat hissetmenizi sağlayacak davranışların oranı	1	2	3	4	5
Etkinliklerin ilginizi çekme düzeyi	1	2	3	4	5
Eğitimde kullanılan yöntemlerin uygunluğu	1	2	3	4	5

Kaynak: Ersay-Çekmecelioğlu, 2010

2.5.1.2.4. Eve ve Kuruma Dayalı Aile Eğitim Programı

Bir eğitim kurumuna devam eden çocukların okulda kazandıkları becerilerin, ev ortamı ve yakın çevrede sürdürülmesini veya genellenmesini ya da kurumda üzerinde durulmayan becerilerin kazandırılmasını amaçlayan programlardır. Eve ve kuruma dayalı aile eğitim programları, farklı amaçlara yönelik olarak planlanabilmektedir.

1. Çocuğa okulda uygulanan programın, okulda ve evde aynı anda yürütülmesine yönelik genişletilmiş uygulama programlar.

2. Okulda gerçekleştirilen bir amacın, ortam ve materyal değişikliği ile eve transfer edildiği genelleştirme programları.

3. Özbakım ve ev içi becerilerinin öğretimine yönelik olarak evde başlatılan ve sürdürülen özelleştirilmiş programlar.

4. Anne-babaların çocuğun ev ortamındaki uygun olmayan davranışlarını azaltmaları ve uygun davranışlarını arttırmalarına yönelik olarak düzenlenen davranış değiştirme programları. (Varol, 2005).

Programlar çocuğun bulunduğu okuldaki ev öğretmeni tarafından yürütülmektedir. Ev öğretmeni gerektiğinde evde anne-baba ve çocukla çalışarak programı yürütmektedir. Evde çalışmasını gerektirmeyen durumlarda ise, oluşturduğu iletişim dosyası ve telefon görüşmeleri ile anne-babayla iletişim kurmaktadır.

2.5.2. Yurt dışında Gerçekleştirilen Aile Eğitim Programları

Ailelere yönelik düzenlenen eğitim programlarının başlıca konu alanlarından biri de anne-babalık eğitimleridir. Bu eğitimler dünyada okul öncesi eğitimin öneminin artması ile eş zamanlı olarak gelişmekte ve büyük oranda erken çocukluk eğitimi kapsamında değerlendirilmektedir. Programların temel amacını çocukların korunması ve geliştirilmesi oluşturmaktadır. Bu tür programların geliştirilmesi ve uygulanmasında uluslararası sivil toplum kuruluşları oldukça etkindir.

Hindistan'da 1974 yılında hükümet tarafından başlatılan Bütünleşik Çocuk Gelişimi Servisleri Programı (Integrated Child Development Services Program) sağlık, beslenme ve çocuklar için erken eğitim hizmetleri sunmaktadır. Program ekonomik durumu düşük ailelerin altı yaş ve altındaki çocuklarını kapsamakta ve bu kapsamda yaklaşık 100 milyon kişiye ulaşmaktadır (Balachander, 1999).

Meksika'da Ebeveyn Eğitimi Projesi adıyla yaygın eğitim kapsamında Eğitim Bakanlığı tarafından 1982 yılında başlatılan ulusal bir ebeveyn ve toplum eğitimi programı yürütülmektedir. Meksika'nın ekonomik düzeyi en düşük 10 bölgesinde başlatılan bu program 0-4 yaşlarında çocuğu olan ailelerin eğitimini hedeflemektedir. Amaç ebeveynler ve çocukları arasındaki etkileşimi geliştirmektir. Uzmanlar, bölgelerdeki yerel halk eğitimi konusunda görevli ve eğitimli personelle çalışmaktadırlar. Her eğitimci 20 kişilik bir ebeveyn grubuyla çalışmakta ve aile rehberliği konusunda görüşmeler yapmak için yıl boyunca 40 tane toplantı organize etmekte ve bunların yanında ev ziyaretlerinde bulunmaktadırlar. Denetleme, koordinasyon ve teknik destek yerel yönetim ile Milli Eğitim Konseyi tarafından sağlanmaktadır (World Bank, 2002).

Sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerin okulöncesi dönemdeki çocuklarını desteklemek amacıyla Türkiye'de geliştirilen Anne-Çocuk Eğitim Programı 2000 yılından beri Bahreyn ve Suudi Arabistan'da da uygulanmaktadır. Programda annelerde çocuk eğitimi ve bakımı becerileri geliştirilirken, evde okulöncesi döneme ilişkin temel eğitimi nasıl verecekleri öğretilmekte ve yılda yaklaşık 200 aileye söz konusu eğitim verilmektedir. Program Bahreyn'de okulöncesi dönemdeki çocukların %70'inin evde olması, okulöncesi eğitimin lüks görülmesi ya da imkânların yeterli olmaması, ailelerin çocuk bakımı yönündeki bilgilerinin yetersiz olması gibi gerekçelerden yola çıkılarak uygulamaya konulmuştur. Programa özellikle 5 yaşında çocuğu olan aileler tercih edilmektedir. Programdaki eğitim-öğretim materyalleri gibi bütün uygulamalarla birlikte ulaşım da ücretsiz olarak sunulmaktadır. Her aileye bir profesyonel öğretmen atanmaktadır ve öğretmen aileye haftalık ziyaretler sırasında da eğitim vermektedir (World Bank, 2002).

Kolombiya'da gerçekleştirilen Toplum Temelli Birleştirilmiş Erken Dönem Çocukluk Eğitimi (PROMESA) ise toplum geliştirme çerçevesinde bütünleşik bir erken çocukluk eğitimi yaklaşımına sahip bir eğitim programıdır. Proje 1978 yılında

pasifikteki Kolombiya sahilleri çevresindeki küçük çiftçi ve balıkçı köylerinde annelerin toplum lideri ve ebeveyn eğitimcileri olarak yetiştirilmesiyle başlamıştır. Proje giderleri iki Alman kuruluşu olan Bernard Van Leer Vakfı ve CEBEMO (Centrale Bemiddeling bij Medefinanciering Ontwikkelingsprogramma's) tarafından sağlanmıştır. Bu kuruluşlar kendi ülkelerinde ve diğer ülkelerde bu tür çalışmalar yapmaya devam etmektedirler. Anneler, evde oyunlar oynatarak çocuklarının fiziksel ve bilişsel gelişimlerini nasıl teşvik edecekleri konusunda eğitilmektedirler. Workshoplar, bireysel atölye çalışma grupları, ebeveynler ve çocukları arasındaki etkileşimi geliştirecek bir dizi aktivite, gelişim sağlığı, beslenme, çevre temizliği, okul öncesi ve beslenme merkezlerini içeren eğitim programı CINDE (The International Center for Education and Human Development) adındaki bir kuruluş tarafından organize edilerek yürütülmüştür. Toplumda öncü olacak kişiler CINDE adındaki bu kuruluş tarafından eğitilmiş ve bu eğitimlerde, yerel ve bölgesel seviyede sektörler arası ve enstitüler arası işbirliğinin önemi vurgulanmıştır. Beş yıldan sonra elde edilen sonuçlar şöyle; çocukların hastalık ve ölüm oranlarında azalma, programa katılan çocukların okulda geçirdikleri sürenin artması ve matematik, dil öğrenme ve bilimsel düşünme konularında akranlarına göre daha ileri düzeyde bir gelişme, annelerin kendilerini daha değerli hissetmeleri ve kocalarıyla ilişkilerinde iyileşme ve toplum değerlerinde yükselme. Ayrıca tuvalet yapımında fiziksel gelişmeler, hane şartlarında, sıtmanın teşhis ve tedavisine yönelik yapılan çalışmalarda, okul ve kamu binalarında gelişmeler de gözlenmiştir (World Bank, 2002).

Tüm bu uygulamaların yanı sıra dünya genelinde sürdürülen bir diğer ebeveyn eğitimi türü ise okuryazarlık eğitimleridir. Dünya genelinde gelişmekte olan ülkelerde yetişkinlere yönelik eğitimlerin ana odağını okuryazarlık eğitimleri oluşturmaktadır. Ailelerin ihtiyaç duyduğu çeşitli eğitimler de çoğunlukla okuryazarlık programlarının içerisine yerel farklılıklar göz önünde tutularak dâhil edilmektedir. Bu eğitimlerde okuryazarlık oranları erkeklerden belirgin biçimde düşük olan kadın nüfus hedef alınmaktadır. Okuryazarlık programlarında özellikle kadınların ihtiyaç duyacağı düşünülen temel anne ve çocuk sağlığı bilgileri, beslenme, ev ekonomisi ve ev işleriyle ilgili çeşitli bilgiler de programa dâhil edilmektedir (UNESCO-BEIRUT & UIE, 2003).

Nijer’de nüfusun yaklaşık %30’u okuryazar durumdadır. Bu nedenle çeşitli okuryazarlık kampanyaları düzenlenmektedir. UNICEF tarafından desteklenen bir okuryazarlık eğitimi programına katılan yetişkinlere ebeveynlik eğitimi de verilmektedir. Ebeveynlik eğitimiyle özellikle ebeveynlerin çocuklarının okula devamı ve aktif katılımının desteklenmesi amaçlanmaktadır. Programda ayrıca ebeveynlere üreme sağlığı, beslenme, çocuk gelişimi ve sağlığı ile ilgili dikkat edilecek temel aile pratikleri gibi konularda eğitim verilmektedir (UNICEF, 2009).

Bahreyn’de okuryazarlık kursları okuryazarlığın yanı sıra katılımcıların kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bahreyn’de Eğitim Bakanlığı gündüz programlarına katılmayan kadınlar için öğleden sonra ve akşam yapılan kurslar düzenleyerek kadınların eğitimlere katılımlarını kolaylaştırmaya çalışmaktadır. Ayrıca kurslara katılanlar için kurs merkezlerinde çocuk bakım hizmeti sunulmaktadır. Sağlık, beslenme, aile yaşam becerileri, çocuk bakımı gibi konular okuryazarlık programının içerisinde verilmektedir. Bu programların geliştirilmesinde kadın kuruluşları da rol almaktadır. Programlarda eğitimciler okuryazarlık eğitimi konusunda yetiştirilmiş üniversite mezunlarıdır (UNESCO-BEIRUT & UIE, 2003).

Yemen’de de yetişkin eğitimlerinin odağında kadınlar vardır. Çeşitli bakanlıkların kararnamelelerinde kadınların eğitim hakkı, sosyal statüleri, ekonomik hakları gibi konular gündeme gelmiş 2003-2005 ulusal strateji belgesinde de kadınların ilerlemesi maddesi yer almıştır. Bu kararların birçoğunda kadın ve erkek arasındaki eğitim düzeyi farklarının kapatılması kırsal kesimlerdeki kadınların eğitimleri, kadınlar için okuryazarlık ve farklı eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmiştir. Bu bağlamda Okuryazarlık ve Yetişkin Eğitimi idaresi tarafından kadınlar için 44 eğitim merkezi açılmıştır. Bu merkezlerde okuryazarlık eğitiminin yanı sıra kadınlarının ekonomik statülerini geliştirmeye yarayacak çeşitli mesleki ve yaşamsal becerilerin ele alındığı eğitim programları uygulanmaktadır. Ayrıca kadınlara yönelik okuryazarlık kursları için sağlık ve salgınların önlenmesi, aile planlaması, doğum öncesi ve sonrasında sağlık, kadın sağlığı ve beslenmesi gibi konuların yer aldığı özel kitaplar hazırlanmıştır (UNESCO-BEIRUT & UIE, 2003).

2.5.3. Türkiye’de Gerçekleştirilen Aile Eğitim Programları

Türkiye’de çeşitli araştırmalarda, yüksek lisans ve doktora tezlerinde yer alan aile ve evlilik konusunda gerçekleştirilen program uygulamaları, grup çalışmaları, eğitim programları bulunmaktadır. Bu aile eğitimi uygulamalarında birçok farklı yollar takip edilse de temelde aynı amaca yönelik hazırlanmaktadır. Bu programlar ailelerin ebeveyn olmadaki sorumluluklarını kazanmalarına yardımcı olma, aile bağıını güçlendirme, çocuk eğitimi ve gelişimi konusunda aileleri bilgilendirme, destek olma ve çocukları okula başlarken öğrenmeye hazır hale getirmek gibi genel hedeflere sahiptir (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007).

Türkiye’de, çocuk eğitiminde olası riskleri azaltma ve aile bağlamına yönelik program sayısı oldukça sınırlıdır (Pehlivan, 2008). Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında, üzerinde bilimsel araştırmaların yapıldığı iki program dikkati çekmektedir. Bunlardan biri Anne-Çocuk Eğitim Programı diğeri ise İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü tarafından, 1989 yılından itibaren uygulanan Ana-Baba Okulu modelidir. Türkiye’de yapılan programların içeriğine bakıldığında ise, kapsamlı bir aile eğitim programından çok anne-baba ve çocuk eksenli yönelim söz konusudur. Bu nedenle aile eğitimi alanına katkı ve perspektif getirecek bir program geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

2.6. AİLE VE OKUL

2.6.1. Ailenin Okula Olan İlgisi

Ailelerin okullara ve okullarda verilen eğitime olan ilgileri eğitim konusunda kaygıların artmasıyla hız kazanmaktadır. Aile ilgisinin tam olarak anlamı; velilerin, çocuklarının okulla ilgili eğitimlerinde okul etkinliklerine katılmaları ve bu etkinlikleri desteklemeleri şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca çocuklarına okul ile ilgili eğitim ve öğretim çalışmalarında onları motive etmeleri, cesaret vermeleri, çalışmaları için uygun ortam sağlamaları, öğrencilerden istenen davranışı konusunda kendilerinin model olmaları ve çocuklarının yaptıkları çalışmaları kontrol etmeleri olarak da tanımlanmaktadır.

Eğitimın temelleri ailede atıldığı için, çocukların davranış tarzları, inançları ailede şekillenmektedir. Okulların toplumun istediği insanları yetiştirebilmeleri ailenin, okulun eğitim sũreçlerine katılmasıyla mũmkũn olmaktadır. Çocuklarını bağımsız bir varlık olarak kabul eden aileler, kıyaslama yoluna gitmeden, yüksek beklentilere girmeden çocuğuna iyi bir rehber olarak en önemli görevlerini tamlamaktadırlar. Bũylece aileler çocuklarının okul dışındaki oğretmenleri olarak kabul edilmektedir. Aileler oğrencilerinin okuldaki eğitimleri için ne kadar kaygılılarsa, oğretmenler de oğrencilerinin evdeki eğitim uygulamaları konusunda kaygı duymaktadırlar. Oğrencilerin aile içerisindeki eğitim uygulamaları, ailelerin ev ödevlerine olan yardımları, okula olan ilgileri, oğretmene ve okula olan eleştiriler, oğrencilerin okulla ilgili sorunlarının aileler tarafından önemsenmesi, okulla ailenin çocuklara verimli bir oğrenme ortamı oluşturmalarında yardımcı olmaktadır.

Ailelerin okula olan ilgilerini azaltan sebepler arasında; anne ve babanın iyi bir eğitim yaşantısı geçirmemiş olması, ailelerin yaşadıkları ekonomik sıkıntılar, anne ve babanın okula ayıracak vakitlerinin olmayışı, eğitim seviyelerinin dũřük olması, oğretmenlerin olumsuz tutum ve davranışları, ailelerin ve oğretmenlerin farklı kũltũrlerden geliyor olmaları yer almaktadır (Vural, 2004).

Çocukların oğrenimlerine ailelerin ilgileri çocukların başarıları konusunda oldukça etkili olmaktadır. Araştırmalara gũre, çocukların oğrenimiyle yoğun ilgilenen ailelerin çocukları daha başarılı olmaktadır. Çocuklarıyla beraber okuma yapan, ödevler konusunda onlara destek olan, okulla ilişkisini canlı tutan, okulun yapmış olduğu etkinliklere katılan, çocuklarıyla ve okulla beraber çevre gezilerine katılan ailelerin çocuklarının başarılarında etkili sonuçlar alınmaktadır. Ayrıca, çocuğun eğitim ve oğretim sũrecinde ailenin ilgisi ne kadar erken başlarsa, bunun etkileri de o kadar gũçlü olmaktadır.

Ailelerin beklentileri, becerileri ve okul etkinliklerine katılım için uygun zamanları açasından farklılıkları gũsterdiđini kabullenen okullar aile katılımı için sũrekli farklı seçenekler sağlamaktadırlar. Eğitimde doğrudan aile ilgisi, okuldaki başarı için tek ve en gũçlü yaklaşım olarak gũrũlmektedir. Araştırmalara gũre, aileler genellikle kendi ilgilerinin çok fazla fark yaratmayacağını dũřunerek katılıma başlamakta; fakat sonrasında ne kadar önemli katkıları olduğunu oğrendiklerinde memnuniyetlerini bildirmektedirler (nwrel.org).

Vaktinin çoğunu okuldan çok evde ailesiyle geçiren çocuğu okula hazırlama konusunda en büyük görevde ailelere düşmektedir. Çocuklarına eğitim ve öğretimleri konusunda gerekli desteği gösteren ailelerin çocukları sosyo-ekonomik durumları kötü olsa da diğer ilgisiz ailelerin çocuklarına oranla daha başarılı olmaktadır. Topluma başarılı bir birey kazandırmak sadece okulun değil aynı zamanda ailenin de görevleri arasında görülmektedir. Okullarda öğretmenlerin ailelerden en büyük şikayetleri arasında, ailelerin okulda yapılan etkinliklere karşı ilgisiz olmaları, çocukların okula yeterince beslenmeden gelmeleri, çocukların sağlık sorunlarıyla yeterince ilgilenmemeleri, çocukların güvenlik ve sevgi ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadıkları konusunda olmaktadır.

Çocuk için okul ortamı, ailenin tutum ve davranışlarının yanı sıra evde uygun ortamın olması da büyük önem taşımaktadır. Anne ve babanın çocuğunu motive etmesi, okulda öğrendiklerini anlatmasını sağlaması, çocuğuna gerektiği zamanda rehber olabilmesi çocuğun başarısını artırmaktadır. Bu nedenle anne ve babalar okulla işbirliği yoluna giderek çocuğun neler öğrendiğinin farkında olması, gerekli araç ve gereçleri temin etmesi ve çocuğuna nasıl rehber olacağını bilmesi gerekmektedir. Öğrenciden beklenen başarıya ulaşılabilmesi için ailenin çocuğuna ayırdığı zamanın kalitesi ve sürekliliği etkili olmaktadır. Çocuğun okul başarısına katkı sağlamak için çocuğu düzenli ve planlı ders çalışmaya yönlendirmek, çocuk sorunla karşılaştığında çözüme beraber ulaşabilmek, öğrendiklerini pekiştirebileceği bir ortam sunabilmek gerekmektedir. Evde uygun ortamın sağlanabilmesi için; çocuğa zaman yönetimi ve planlaması konusunda destek olma, ev ödevlerine yardımcı olma ve okul içerisindeki etkinlikler hakkında çocuk ile sürekli iletişim halinde olmak büyük önem taşımaktadır. Bu planlamanın sürekliliğini sağlamak için aileler, okul ve öğretmenle iletişim halinde olmalı ve çocuğunu düzenli olarak kontrol etmelidir.

2.6.2. Aile Katılımı

2.6.2.1. Aile Katılımının Önemi

Günümüzde okul yalnızca bilgi aktaran bir kurum değildir. Okullar bir yönden çocuk ve gençlerin yasama hazırlanmaları ve sosyalleşmeleri sürecinde rol

oyarken, diğerk yönden de anne ve babaların eğitimine yardımcı olmak zorundadır. Ayrıca, aile çocuğun informal eğitiminin gerçekleştiğı, okul ise formal eğitimin verildiğı kurumlardır. Toplumsal amaçlara ulaşmada bu iki eğitim sürecinin birbiri ile bütünleşmesi ve tutarlılık göstermesi büyük önem taşımaktadır (Kaya, 2005).

Ailenin okulla sürekli iletişim halinde olması ve okul içerisindeki etkinliklere katılması ve destek olması çocuğun okul başarısında etkili olmaktadır. Ailenin görevi okul içerisindeki sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklere doğrudan katılmak şeklinde değil, izleyici olarak katılarak çocuğuna destek vermek, onun yanında olduğunu hissettirmektir. Anne ve babalar okuldaki etkinlikleri engellemeden okulu ve öğretmeni ziyaret ederek ve okul etkinliklerinde görev alarak okul ile ilişkilerini geliştirebilmektedir. Okuldaki sportif faaliyetlere, yarışmalara katılmaları çocukları motive ederek, başarılarına önem verdiklerini göstermektedir.

Ailenin okul ile ilişkisinin dengeli olması çocukları zor durumlara karşılaşmaktan kurtarmaktadır. Okulu, öğretmeni ve çocuğu aşırı kontrol etme bağımsızlık gelişimini yavaşlatmakla birlikte çocuğu arkadaşları arasında zor durumda bırakmaktadır. Öğretmeni ve okul yöneticilerini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Tüm bu ifadelere bağılı olarak çocukların bilinçli ve sağlıklı ortamlarda gelişmelerinin ve eğitim almalarının büyük önem taşıdığı söylenebilir. Çocuğun gelişim ve eğitiminde bu denli etkileri olan aile üyelerinin, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri, bir program dahilinde eğitilmeleri ya da en azından çocukları ile ilgili eğitim yaşantılarına katılarak etkileşimde bulunmaları sağlanmalıdır (Üstünoglu, 1991).

2.6.2.2.Aile Katılımının Amaçları ve Yararları

Aile katılımının amacı, anne babaya eğitim vererek, ailenin okul öncesi eğitime destek olmasını sağlamak, böylece çocukların en iyi şekilde büyüme ve gelişmelerine yardımcı olmak ve daha sonraki dönemlerdeki okul başarısını olumsuz yönde etkileyebilecek etkenleri azalmaktır. Bu paralelde aile katılımının amaçları şu şekilde ifade edilebilir (Oktay vd., 2003):

- Çocuğun ailedeki öğrenme ortamına katkıda bulunmak,
- Aileyi destekleyerek çocuğun sahip olduğu kapasiteyi maksimum düzeyde kullanmasını sağlamak,
- Eğitimin sürekliliğini sağlamak,
- Ailenin bu dönem özellikleri konularında bilinçlendirilmesini sağlamak,
- Aileye çocuğun ev ortamında kazanabileceği deneyimler hakkında bilgi vermek,
- Öğretmen-aile iletişimini güçlendirmek,
- Ailelerin çocuklarının eğitiminde kendi rollerinin önemini farkına varmalarını sağlamak,
- Ailenin çocuk ve okul ile sağlıklı bir iletişim kurmasını sağlamak,
- Ailelerin kendilerini kurumla bir bütün olarak görmelerine yardımcı olmak.

2.6.2.3.Ailenin Okul Etkinliklerine Katılımını Engelleyen Durumlar

Vural (2004) ailelerin okula katılımını engelleyen durumları şu şekilde ifade etmektedir:

1. Anne ve Babanın Kendi Okul Yaşantısında Yaşadığı Olumsuzluklar:

Anne ya da babanın geçmişte okul yaşantılarında başarıyı yakalayamamış olması, okulunu bitirememiş olması, geçmişte öğretmenleriyle yaşadıkları olumsuz durumlar, ailelerin okula katılımını engellemekte ve okula karşı olumsuz bir tutum sergilemelerine yol açmaktadır. Ayrıca anne ve babanın okula çocuklarıyla ilgili olumsuz bir durum olduğunda çağrılmaları da aileleri okuldan soğutmaktadır.

2. Anne ve Babanın Ekonomik Sorunları:

Ailelerin okula çağrılma sebepleri ekonomik katkıda bulunmalarının istenmesidir. Bu tutumlar aileleri okuldan uzaklaştırmakta ya da ailelerin isteksiz katılımlarına sebep olmaktadır.

3. Ailelerin Okula Ayırabilecekleri Zamanın Kısıtlı Olması: Çalışan anne ve babalar, mesleki zorunlulukları ve okul etkinliklerinin genellikle mesai saatleri içerisinde düzenlenmesi sebebiyle okula gerekli zamanı ayırmakta zorlanmaktadır. Ayrıca ev hanımı olan anneler de ev işlerinden ve evdeki diğer küçük çocukların bakımından dolayı okula yeterince zaman ayıramamaktadırlar.

4. Ailelerin Eğitim Düzeylerinin Düşük Olması: Okul etkinliklerine karşı olumlu yaklaşıma sahip olsalar bile aileler yeterli eğitim düzeyine sahip olmadıkları için katılım konusunda cesaretsiz davranabilmektedirler.

5. Okulda Öğretmenlerin Olumsuz Tavırları: Öğretmenlerin ailelerin okula katılımı konusunda olumsuz düşünceleri okul-aile işbirliğini engellemektedir. Anne ve babalar okula nasıl katkıda bulunabileceklerini bilmedikleri için öğretmenlerin kendilerini yönlendirmesini beklemektedir. Ayrıca bazı öğretmenler ailelerin sınıf içerisine girmelerinden rahatsızlık duyarak, aileleri sınıf içi etkinliklerden uzak tutmaları ailelerin en büyük engellerindendir.

6. Ev ve Okul Kültürünün Farklı Olması: Anne ve babanın öğretmenden farklı bir kültürel yapıya sahip olması ailelerin okula katılımını engellemektedir. Bu durumda okulun ailenin kültür yapısına karşı duyarlı olması gerekmektedir. Gerekli duyarlılığı gösteremeyen okullar ve aileler arasında uçurumlar oluşmaktadır.

2.6.3. Ailenin Okul Başarısına Etkisi

Başarı bir engeli, bir hedefi, bir problemi istenilen seviyeye getirebilmektir. Okul ise, eğitim ve öğretim etkinliklerinin yapıldığı, çocuğu hayata hazırlayan, çocuğun kendisini tanımasını sağlayan, problem çözüme becerisini geliştiren, toplum tarafından kabul gören davranışların kazanıldığı bir kurum olma özelliğini göstermektedir. Okul aslında hayata hazırlayan değil, hayatın kendisidir. Çocukları hayata hazırlarken okulu ya da aileyi tek başına sorumlu tutmak en büyük hatalardan sayılmaktadır. Burada önemli olan çocukların hayata hazırlanırken hayat başarısını yakalamaları konusunda okulun ve ailenin hangi oranda etkili olduğunu ön plana çıkarmaktır (Çelik, 2006).

Okul çağındaki çocuğun başarısında aile tutumu çok büyük önem taşımaktadır. Ailenin çocuğuyla ilgilenme derecesi çocuğun başarısını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Ailelerin çocuklarından genel beklentileri başarılı olmalarıdır.

Okulda verilen eğitimin evde, evde verilen eğitimin okulda desteklenmesi ile hem okulda hem de evde çocuğun istendik davranış değişikliklerini ortaya koyma süreci güvenli ve kontrollü bir süreç haline gelir. Okul-aile işbirliği öğrenci başarısını arttırırken, katılım, güdülenme, kendine güven ve olumlu davranışların gelişmesinde de etkilidir. Bu da çocukların okul ve öğretmene ilişkin olumlu tutumlar geliştirmesinde yardımcı olur.

Ailenin çocuğun başarısına göstereceği olumsuz önyargılar, çocuğun başarısına engel olmaktadır. Çocuklara başarıları konusunda destek olmak onlara asacağı yollarda cesaret kazandırmaktadır. Başarıyı yakalayamayan öğrencilerin en çok gereksinim duydukları şey yapabileceklerine inanmaktır. Ailenin çocuğunu yapabileceğine inandırması gerekmektedir. Büyük başarılar sergileyen kişilerin arkasında onlara inanan ve onları destekleyen bir ailenin olduğu görülmektedir. Yalnız hiçbir emek harcamadan, çocuğu başaracağına inandırmak, çocuğun boş hayallere kapılmasına neden olmaktadır. Emek verilmeden çocuktan başarı beklemek yanlış bir tutumdur. Çocuğun derse başlamadan, ders çalıştıktan sonra ve sınav öncesinde cesaretlendirilmesi daha mantıklı sonuçlar doğurmaktadır (Kadıoğlu, 2004).

Çocuk için, ailesinin okul ve eğitim konusundaki duygu ve düşünceleri büyük önem taşımaktadır. Eğitime önem veren, öğretmenin gayretlerini destekleyen ailenin tutumları çocuğun başarısını olumlu yönde etkilerken, öğretmenin gayretlerine saygı göstermeyen, eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan ailelerin tutumu ise çocuğun başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun yanında eğitimi destekleyen ancak çocuğuna bu konuda destek olmayan aileler de bu konuda olumsuz başarılarla neden olmaktadır. Yapılan araştırmalar, ailenin eğitime verdiği önemin az olmasıyla okul başarısızlığının doğrudan ilgili olduğunu göstermektedir. Geçmişte okulda başarısız olmuş ancak iş dünyasında ilerlemiş bir baba, çocuğunun derslerine karşı sürekli ilgisizliğinden yakınlıkla çocuklarına karşı olumsuz bir tutum sergilemektedir. Araştırmalara göre ailenin sosyal sınıfının da çocukların başarıları

üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Orta ve üst sınıfa mensup aileler, okulun çocuğun yaşamı için önemine inanarak çocuklarının akademik başarılarını desteklemektedirler. Alt sosyal sınıfa mensup aileler ise, okulun önemini reddetmekte, çocuğun başarısızlığı konusunda öğretmenle ve çocukla konuşmaktan ve karşılaşmaktan kaçmaktadırlar (Yavuzer, 2004).

Aile içi ilişkilerin dengeli olması çocuğun başarısını olumlu etkilemektedir. Sağlıklı bir ortamda çocuğun bulacağı güven, ilgi ve anlayıştır. Bu ailelerde çocukla kurulan sağlıklı iletişim sayesinde çocuğun başarısı desteklenmekte, başarısızlığı ise anlayışla karşılanmaktadır. Anne ve babanın ilgileri ve eğitim yaşamı için iyi bir model olmaları çocuğun başarısını büyük oranda etkilemektedir. Anne ve babasının kitap okuduğunu gören çocuğun kitap okumaya karşı ilgisini geliştirmektedir. Ders dışında kitap okuma da çocuğun başarısının olumlu yönde etkilemektedir. Başarı konusunda etkili olan diğer önemli bir konu ise, ailenin çocuğa kurala uyma alışkanlığını kazandırmasıdır.

Aile kültürü ile çocuğun zekası ve başarısı arasında bir bağlantı vardır. Ailenin meslek yaşamının yıllar boyunca değişmemesi çocukları etkilemektedir. Teknik mesleklerde çalışan babaların çocukları yüksek bir teknik zekaya sahipken, yüksek kültürel faaliyette bulunan babaların çocuklarının ise yüksek bir sözel zekaya sahip olduğu görülmektedir.

Çocuğun başarısını etkileyen faktörlerden biride ailenin ders çalışma konusunda çocuğa gerekli yardımı gösterememesidir. Eğitimli ailelerin çocuklarına ders çalışma konusunda yardımcı oldukları ancak, eğitim düzeyi düşük ailelerin çocuklarına bu konuda yeterince yardım edemedikleri görülmektedir. Çocuğun gerçek başarıya imza atması için ailelerin çocuklarını yakından tanımaları, onların ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak beklentiler içine girilmelidir. Aileler çocuklarından olabileceğinden daha fazlasının beklemeden, onların yeteneklerini küçümsemeden onları başarı konusunda yönlendirmeleri gerekmektedir. Başarı kişinin hayatında önemlidir ancak her şey başarı demek değildir. Önemli olan çocuğun kendisini aşması ve yenilemesidir. Bu nedenle çocukları sosyal hayata uyumlu, hayata hazır, kendine güvenen, sağlıklı kişilik özellikleri olan bireyler olarak yetiştirmek gerekmektedir (Vural, 2004).

2.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yurtdışında ve ülkemizde aile eğitimi programlarıyla ilgili yapılan araştırmalar yer almaktadır.

Colbert Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1979 yılında okulöncesi eğitim programlarını uzun süreli izleme yöntemiyle değerlendiren bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda çocuk ve aileyi bir bütün olarak ele alan programların, yalnızca çocuğu ele alan programlardan daha etkili oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, aile ile çocuğu birlikte içeren programlarda eğitim alan çocukların bilişsel gelişim alanlarında ilköğretim yıllarına kadar devam eden ilerlemeler olduğu görülmüştür. Bu alandaki ilerlemeler sürekliliklerini, programın tamamlanmasından 5-10 yıl sonrasına kadar korumuştur. Programın tamamlanmasından sonra, ailelerin kendi yaşamlarını daha iyi kontrol altına alabilme, çocuklarına karşı daha esnek tutumlar geliştirebilme ve onlara sözel ve sözel olmayan davranışlarla destek olma becerilerinde olumlu değişiklikler görülmüştür. Ayrıca, programa devam eden çocukların kardeşlerinde de zeka puanı artışları olduğu gözlenmiştir (Yıldırım, 1983; Seçkin ve Koç, 1997).

Wolberg (1984), yaptığı çalışmasında yirmi dokuz (29) okul-aile programını incelemiştir. Sonuç olarak akademik başarıda okul-aile işbirliğinin sosyo-ekonomik düzeye göre iki kat daha etkili olduğunu ve işbirliğinin akademik başarıyı olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır (Rioux, Berla, 1993; Akt. Unutkan, 1998).

Vuran (1997), annelere çocuklarının uygun davranışlarını ödüllendirme ve uygun olmayan davranışlarını eleştirmeme becerilerinin kazandırılmasında bilgilendirme, dönüt verme, dönüt verme ile ödüllerin birlikte kullanılması süreçlerinin, annelerin ödül kullanma ve eleştirme sıklığında, çocukların ise uygun olan ve olmayan davranışlarında ne düzeyde değişikliğe yol açtığını araştırmıştır. Araştırmanın deneklerini Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümüne danışma ve eğitim amacıyla başvuran üç zihin engelli çocuk ve onların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmada, tek denekli araştırma yöntemlerinden değişen koşullar deseni kullanılmıştır. Değişen koşullar (A), (B), (C). (C+D) biçiminde desenlenmiştir. Araştırmada annelere, ödüllendirme ve eleştirmeme becerilerini kazandırmak amacıyla yazılı materyal verilmiş ve araştırma verilerinin

toplantabilmesi için de hedef davranışlar belirlenmiştir. Araştırmada bilgilendirme, dönüt verme, dönüt verme ve ödüllendirme tekniklerinin kullanıldığı anne eğitiminin her aşamasında, annelerin ödüllendirme becerilerinde artış gözlenmiştir. Çocukların hedeflenen uygun davranışlarında da önemli düzeyde artışa yol açmıştır. Annelerin, çocukların uygun olmayan davranışlarını eleştiri yorumlarında ve çocukların da uygun olmayan davranışlarında önemli düzeyde ve kararlı bir azalma belirlenmiştir.

Kağıtçıbaşı, Sunar ve Bekman 1982-1986 yılları arasında, İstanbul'da, anne yoluyla çocuğun gelişimini çok yönlü desteklemeyi amaçlayan aileye yönelik uygulamalı bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, annesi eğitilmiş çocuklarla eğitilmemiş çocuklar arasında bilişsel ölçümlerde, özellikle zeka puanlarında, basan testlerinde, akademik not ortalamalarında ve genel akademik not ortalamasında önemli oranda farklılıklar görülmüştür (Kağıtçıbaşı, 1989). Programın anneler üzerinde de olumlu etkileri olmuştur. Eğitim almış annelerin çocuklarıyla daha fazla sözlü iletişim kurdukları (eğitilmiş: %73.6, eğitilmemiş: %58.1), çocuklarıyla daha sık beraber oynayıp konuştukları (eğitilmiş: %26.6, eğitilmemiş: %9.6), daha sık kitap okudukları (eğitilmiş: %87.7, eğitilmemiş: %62.6), ceza yöntemini daha az uyguladıkları (eğitilmiş: %17.6, eğitilmemiş: %36.8), daha fazla ilgi ve iletişim içinde oldukları (eğitilmiş: %34.7, eğitilmemiş: %18.6) ortaya çıkmıştır. Ayrıca, eğitim almış annelerin çocuklarının bağımsız davranışlarına daha fazla değer verdikleri (eğitilmiş: %11, eğitilmemiş: %2.6) bulunmuştur. Eğitim almış anneler, diğerlerine oranla eşleriyle daha farklı bir iletişim içinde olduklarını da belirtmişlerdir. Çalışmanın kısa dönemdeki olumlu etkileri belirlendikten sonra, uzun dönemdeki etkilerini de incelemek amacıyla 1991-1992 yıllarında bir izleme araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada da daha önce yapılan çalışmanın kalıcı etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır (Sucuka, Özkök ve Vardar, 1997).

Dardağan (2000)'ın "İlköğretim Dönemi Çocukların Sosyal ve Akademik Becerilerini Geliştirmede Yardımcı Ebeveyn Eğitim Programının Değerlendirilmesi" araştırmasında ebeveyn yaşam yoğunluğunu algılama başlığı altında sorumlulukların fazlalığı, kendisine vakit ayıramama, esleri ile çocuk yetiştirme konusunda anlaşamama ve çevreden yeterince destek alamama konularının vurgulandığı görülmüştür. Bu bulgunun sonucunda eslerin arasında yardımlaşmanın yeterli

olmadığını belirtmiştir. Ebeveyn-çocuk paylaşımı başlığı altındaki çocuklarının olumlu davranışlarını yeterince fark edememe, çocuklarını gerektiği gibi ödüllendirememe, çocukların olumlu davranışlarından çok, olumsuz davranışlarının dikkatlerini çekmesi, çocukların etkinliklerine yeterince katılmamaları yoğunluk kazanmıştır. Böylece, anne ve babaların çocuklarını algılayışlarının olumsuz olduğunu belirtmiştir. Ailelerin pekiştirme yöntemlerini bilmemeleri ve geleneksel çocuk yetiştirme tutumları da bu verileri desteklediğini belirtmiştir. Ebeveyn- çocuk paylaşımı, anne ve çocuk arasında ilgi alışverişini desteklediği gibi anne-baba ve çocuk ilişkilerini de arttırdığından bu paylaşımın okul ile ev arasında bir köprü görevini gördüğünü açıklamaktadır. Ayrıca aile içi iletişim konusu iletişim probleminin nadiren farkına varma, ileriye dönük olarak problem çözümü için araştırma yapmama konuları yoğunluk kazandığından ailelerin bir iletişim problemi yasadıklarının farkında olmadıkları ve dolayısıyla çözüme ulaşmadıkları ve aile sorunlarının arttığı sonucuna ulaşmaktadır.

Yılmaz (1994)'ın “Ana-Babaların Okul ve Öğretmenlere Bakışı” çalışmasından aktardığına göre ailelerin okula karşı tutumlarını ölçerek her üç anne ve babadan bir tanesinin okula ve öğretmenlere karşı olumsuz bakış açısına sahip olduğunu belirlemiştir. Ayrıca okul-aile işbirliğinin sınırlı olması, okul-aile iletişiminin dolaylı olması, ailelerin okulla ilgilenme düzeylerinin düşük olması, ilgilenilen konuların sınırlı olması, velilerin okula karşı görevlerinin neler olduğunu ve bunları ne şekilde yerine getirecekleri konusundaki bilgisizlikleri, okul- aile ilişkilerinde sosyo-ekonomik engellerin ağır basması okul başarısını ciddi olarak etkilediğini ortaya koymuştur. Böyle bir görüntüyle eğitim kurumlarının verimli ve sağlıklı islemesinin mümkün olmayacağını belirlemiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada, kuruma dayalı aile eğitim programlarının İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okul başarılarına etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada nicel ve nitel veriler bir arada kullanılmış, çalışmanın nicel kısmında ön test - son test kontrol gruplu deneysel model kullanılırken; nitel kısmında ise yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmış ve bu doğrultuda aile eğitim programına katılan velilerle programdan sonra yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Karasar (2000)'a göre, ön test-son test kontrol gruplu modelde yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır. Desende ön testlerin bulunması, grupların deney öncesi benzerlik derecelerinin bilinmesine ve son test sonuçlarının buna göre düzeltilmesine yardım eder. Bu doğrultuda yansız atama ile iki grup belirlenmiştir. Gruplardan biri deney grubu diğeri ise kontrol grubu olarak alınmıştır. Deney grubu öğrencilerinin velileri ile deneysel çalışma olarak aile eğitim programı yürütülmüş, kontrol grubu öğrencileriyle ise herhangi bir çalışma yürütülmemiştir.

Tablo 3.1. Deneme Modelinin Simgesel Görünümü

Gruplar		Öntest	Deneyisel İşlem	Sontest
G1	R	O1	X _{aile} eğitimi	O2
G2	R	O3	---	O4

G1: Deney Grubu

G2: Kontrol Grubu

X: Bağımsız Değişken (deneysel işlem)

R: Yansızlık

O1.O3: Öntest

O2.O4: Sontest

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Çalışma 2010-2011 eğitim-öğretim yılı ikinci yarısında, Batman ilinde yer alan Tüpraş İlköğretim Okulunun 5. sınıfında öğrenim görmekte olan 66 öğrenci (deney grubu + kontrol grubu) ve deney grubunda yer alan 33 öğrenci velisi ile gerçekleştirilmiştir.

Başlangıçta 41 aile ile başlayan aile eğitim programı, 8 ailenin çeşitli nedenlerden dolayı programa devam edememesi üzerine 33 aile ile tamamlanmıştır. Programın işleyişinde ve etki düzeyinde birtakım olumsuzlukların yaşanmaması için, programı yarıda bırakan 8 ailenin çocukları deney grubundan çıkarılmış ve bu doğrultuda kontrol grubu öğrencileri üzerinde de bir düzenlemeye gidilmiştir. Son olarak grupları eşitleme çalışmaları sonucu her grupta 33 öğrenci yer almıştır.

Çalışma grubunda yer alan öğrencilere ait demografik bilgiler Tablo 3.2’de sunulmuştur.

Tablo 3.2. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerine Ait Demografik Bilgiler

	Deney Grubu		Kontrol Grubu		Toplam		
	N	%	N	%	N	%	
CİNSİYET	Kız	21	63,64	22	66,67	43	65,15
	Erkek	12	36,36	11	33,33	23	34,85
	Toplam	33	100,0	33	100,0	66	100,0
EĞİTİM GÖRÜLEN ŞUBE	5-A	4	12,12	4	12,12	8	12,12
	5-B	7	21,21	7	21,21	14	21,21
	5-C	7	21,21	7	21,21	14	21,21
	5-D	5	15,15	5	15,15	10	15,15
	5-E	6	18,18	6	18,18	12	18,18
	5-F	4	12,12	4	12,12	8	12,12
	Toplam	33	100,0	33	100,0	66	100,0

Tabloda görüldüğü üzere araştırmaya katılan kız öğrenci sayıları deney (21 kişi) ve kontrol (22 kişi) gruplarında birbirlerine yakın sayıdadır. Aynı şekilde erkek öğrenci sayıları da deney grubunda 12 kişi ve kontrol grubunda 11 kişi olmak üzere yakın değerlerdedir. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin eğitim gördükleri şubelere göre dağılımları incelendiğinde her şubede deney ve kontrol grupları için seçilen öğrenci sayıları eşittir.

Çalışma grubunda yer alan ailelere yönelik demografik bilgiler Tablo 3.3’de sunulmuştur.

Tablo 3.3. Çalışma Grubunda Yer Alan Ailelere İlişkin Demografik Bilgiler

	GRUP	N	%
CİNSİYET	Kadın	28	84,85
	Erkek	5	15,15
	Toplam	33	100,0
YAŞ	18-25	3	9,09
	26-35	16	48,48
	36-45	9	27,27
	46 ve üstü	5	15,15
	Toplam	33	100,0
EĞİTİM DURUMU	Okur-yazar değil	3	9,09
	İlköğretim (İlkokul-Ortaokul)	20	60,61
	Lise	7	21,21
	Üniversite	3	9,09
	Toplam	33	100,0
AYLIK GELİR MİKTARI	0-500 TL	9	27,27
	501-1000 TL	15	45,45
	1001-1500 TL	5	15,15
	1501 TL ve üstü	4	12,12
	Toplam	33	100,0

Tablo incelendiğinde aile eğitim programına katılan kadın velilerin sayısının (28), erkek velilerin sayısından (5) oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun, oturumların uygulanma saatleri ile erkek velilerin çalışma saatlerinin çakışmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Programa katılan velilerin yaş gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında 18-25 yaş arası 3 velinin bulunduğu görülmüş ve bu kişilerin öğrencilerin ablaları olduğu belirlenmiştir. Programa katılan velilerin yaşlarının 26-35 arasında yoğunlaştığı (16 kişi) ve bu değeri takiben 36-45 yaş arası (9 kişi) velilerin olduğu görülmüştür. Ayrıca programda 46 yaş ve üstü 5 velinin olduğu bir diğer bulgudur.

Çalışma grubunda yer alan velilerin eğitim durumları incelendiğinde velilerin büyük bir kısmının (20 kişi) ilköğretim (ilkokul-ortaokul) mezunu oldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra 7 velinin lise mezunu ve 3 velinin ise üniversite mezunu oldukları belirlenmiş; 3 velinin ise okur-yazar olmadıkları tespit edilmiştir.

Tabloda ailelerin gelir düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında aylık geliri 0-500 TL olan 9 kişi, 501-1000 TL olan 15 kişi, 1001-1500 TL olan 5 kişi ve 1501 TL ve üstü olan 4 kişi olduğu görülmüştür.

Çalışmada deneysel çalışma öncesi deney ve kontrol grubu öğrencilerine öğrenci başarı testi uygulanmış ve öğrencilerin ön test başarı puanlarına ilişkin yapılan bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçları Tablo 3.4'te sunulmuştur.

Tablo 3.4. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Ön Test Başarı Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

ÖLÇÜM	GRUP	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
ÖN TEST	DENEY	33	59,88	20,78	64	-,126	,900
	KONTROL	33	59,22	21,33			

$p < .05$ anlamlılık düzeyi

Tablo incelendiğinde deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesi gerçekleştirilen ön test başarı puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık yoktur [$t = -.126$; $p > .05$]. Bu verilerin yanı sıra öğrencilerin uygulama öncesinde başarı puanları ortalamasının deney grubunda yer alan öğrenciler için $\bar{x} = 59,88$ ve kontrol grubunda yer alan öğrenciler için $\bar{x} = 59,22$ olduğu belirlenmiştir. Ön test puan ortalamalarında da görüldüğü üzere deneysel işlem öncesi deney ve kontrol gruplarının öğrenci başarı testinden aldıkları puan ortalamaları birbirine yakındır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada deney grubunda yer alan öğrenci velilerine uygulanan 8 oturumluk aile eğitim programı öncesi ve sonrası, tüm öğrencilere ön test-son test olarak öğrenci başarı testleri uygulanmıştır. Araştırmada deneysel çalışma sonucu elde edilen bulguları desteklemek ve çalışma verilerini daha zengin kılmak amacıyla öğrenci velileriyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

3.3.1. Öğrenci Başarı Testi Geliştirme Süreci

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ön test ve son test öğrenci başarı testleri, genel tarama niteliğinde oluşturulmuştur. Uygulanan başarı testleri kaynak kitaplardan derlenen sorulardan oluşturulmuş ve öğrenci seviyesine uygun olarak hazırlanıp öğrenci başarısının çok boyutlu olarak ölçülmesi amaçlanmıştır.

Başarı testlerinin geliştirilmesi sürecinde ilk olarak Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve İngilizce derslerinin 5. Sınıflar için bilgi ve beceri düzeyindeki kazanımlarının listesi çıkartılmış ve bu kazanımları ölçmeye yönelik 4 seçenekli olmak üzere 297 sorudan oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. (Soruların hazırlanması aşamasında yararlanılan kaynaklar Ek-IV'te verilmiştir.)

Soruların ilgili kazanımları ölçmede ne derece yeterli olduklarının tespiti için Mersin ve Çukurova Üniversitelerinde Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim dalında görev yapan iki öğretim üyesi ve yine aynı soruların okunabilirlik ve anlaşılabilirliklerinin incelenmesi için Mersin Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nde görev yapan bir öğretim üyesinin incelemesine sunulmuştur. Bunun yanı sıra başarı testlerinde yer alan her bir alanla ilgili (Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve İngilizce) öğretmen görüşleri alınarak soruların 5. Sınıf düzeyine ve ilgili alan bilgisini ölçmeye yönelik uygunluğu incelenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda 80 soruluk bir soru formu hazırlanmıştır (Sorulara ilişkin belirtke tabloları EK-I'de sunulmuştur.)

Hazırlanan 80 soruluk forma yönelik (öğrenci başarı testi), soruların madde güçlük (P_j) ve madde ayırt edicilik (R_{jx}) değerlerinin belirlenmesi amacıyla ön deneme uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda öğrenci başarı testi 164 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Toplanan verilerin analizinde %27'lik üst grup

(44kişi) ve %27'lik alt grupta (44kişi) yer alan öğrenciler analize dahil edilmiştir. Büyüköztürk (2010)'e göre testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt%27 ve üst%27'lik gruplar arasında istendik yönde gözlenen farkların anlamlı çıkması, testin iç tutarlılığının bir göstergesi olabilir.

3.3.1.1. Öğrenci Başarı Testine Ait Madde Analizleri

Öğrenci başarı testinde yer alan maddelerin ölçülen özellikler bakımından öğrencileri ne derece ayırt ettiğini değerlendirmek amacı ile ayırt edicilik indeks değerleri hesaplanmış ve yine aynı maddeler üzerinde madde güçlük değeri analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucu öğrenci başarı testinde madde ayırt edicilik değeri 0,20'nin altında olan 9 madde ve 0,20-0,30 değer aralığında bulunan 2 madde (Türkçe-13 ve Matematik-12) tespit edilmiştir. Bu maddelerin ayırt edicilik indekslerinin (0,29 ve 0,21) madde düzeltilmesine uygun olmalarına rağmen madde güçlük değerlerinin uygun bulunmaması (0,14 ve 0,18) nedeniyle, maddeler testten çıkartılmıştır. Başarı testinden çıkarılan maddeler Tablo 3.5'te ve teste ait madde analizi sonuçları Tablo 3.6'de verilmiştir.

Tablo 3.5. Öğrenci Başarı Testinden Çıkarılan Maddeler

Test Adı	ÖBT'den Çıkarılan Maddeler	Toplam Madde Sayısı	
		P _j	R _{j_x}
Türkçe	M1	0,92	0,17
	M13	0,14	0,29
Matematik	M1	0,07	0,00
	M6	0,26	0,14
	M12	0,18	0,21
Fen ve Teknoloji	M1	0,79	0,14
	M7	0,27	0,07
	M12	0,20	0,17
Sosyal Bilgiler	M4	0,23	0,17
İngilizce	M11	0,18	-0,07
	M13	0,17	0,19

(M: madde no; P_j=madde güçlük değeri; R_{j_x}=madde ayırt edicilik değeri)

Tablo incelendiğinde öğrenci başarı testinde Türkçe testinden 2, Matematik testinden 3, Fen ve Teknoloji testinden 3, Sosyal Bilgiler testinden 1 ve İngilizce testinden 2 soru olmak üzere testten 11 soru çıkarılmış ve ÖBT toplamda 69 soru olarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir (EK-II).

Tablo 3.6. Öğrenci Başarı Testine Ait Madde Analizi Sonuçları

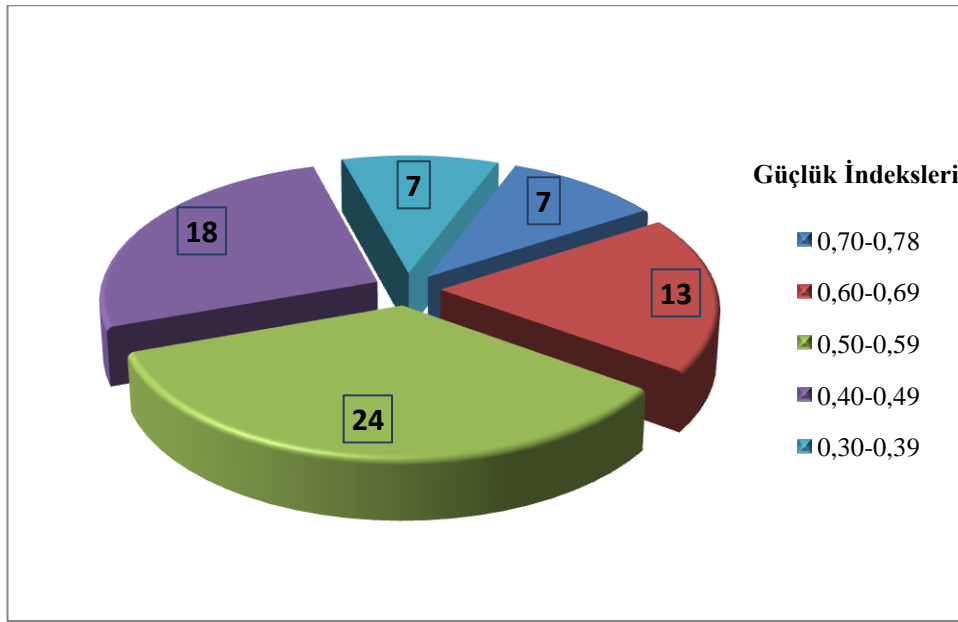
Madde No	Türkçe			Matematik			Fen ve Teknoloji			Sosyal Bilgiler			İngilizce		
	P _j	R _{j_x}	MTK	P _j	R _{j_x}	MTK	P _j	R _{j_x}	MTK	P _j	R _{j_x}	MTK	P _j	R _{j_x}	MTK
1.	0,64	0,68	,680	0,72	0,39	,375	0,51	0,52	,365	0,51	0,43	,380	0,44	0,66	,698
2.	0,65	0,61	,599	0,30	0,32	,316	0,47	0,57	,457	0,58	0,34	,413	0,57	0,73	,683
3.	0,69	0,39	,412	0,77	0,36	,410	0,67	0,52	,516	0,65	0,61	,581	0,51	0,52	,583
4.	0,43	0,36	,337	0,45	0,50	,501	0,78	0,43	,451	0,59	0,50	,470	0,59	0,68	,697
5.	0,57	0,77	,684	0,61	0,55	,431	0,47	0,48	,367	0,47	0,43	,511	0,51	0,70	,762
6.	0,44	0,66	,574	0,40	0,57	,538	0,44	0,34	,411	0,51	0,34	,297	0,42	0,39	,480
7.	0,78	0,43	,565	0,33	0,39	,344	0,59	0,50	,523	0,47	0,48	,433	0,39	0,50	,660
8.	0,63	0,39	,351	0,68	0,41	,479	0,47	0,43	,499	0,57	0,55	,553	0,43	0,55	,608
9.	0,65	0,48	,466	0,35	0,39	,397	0,73	0,55	,626	0,57	0,59	,488	0,57	0,50	,628
10.	0,58	0,75	,660	0,40	0,70	,609	0,38	0,30	,325	0,70	0,36	,445	0,64	0,59	,687
11.	0,59	0,50	,459	0,74	0,39	,342	0,35	0,34	,394	0,56	0,39	,492	0,49	0,48	,592
12.	0,68	0,45	,503	0,55	0,45	,438	0,58	0,66	,657	0,52	0,55	,518			
13.	0,59	0,55	,589	0,40	0,39	,286	0,51	0,48	,480	0,49	0,48	,431			
14.	0,64	0,59	,632							0,42	0,52	,533			
15.	0,53	0,66	,632							0,57	0,36	,321			
16.	0,36	0,45	,390												
17.	0,67	0,66	,644												

(P_j=madde güçlük değeri; R_{j_x}=madde ayırt edicilik değeri; MTK; madde toplam korelasyonu)

ÖBT'ye ait madde analizi sonuçlarına göre, testten çıkarılan 11 sorudan sonra testte kalan 69 sorunun madde ayırt edicilik indekslerinin “.30 - .77” arasında değiştiği belirlenmiştir. Testin madde-toplam korelasyonları (çift serili korelasyon katsayısı) 69 madde için “.28 - .76” arasında; madde güçlükleri ise (doğru cevaplama oranları) “.30 - .78” arasında değişmektedir. ÖBT'de yer alan soruların güçlük düzeylerine göre dağılımları Grafik-1'de verilmiştir.

Grafik 1. Öğrenci Başarı Testinde Yer Alan Soruların Güçlük Düzeylerine Göre Dağılımları

Grafik 1'e göre ÖBT'de madde güçlük indekslerinin yoğun olduğu aralık, 0,40-0,69 olarak belirlenmiştir. Bu durum ÖBT'nin güçlük düzeyinin ideal sınırlarda olduğunu göstermektedir.

Son olarak ÖBT'nin KR-20 güvenirliği ,969 olarak hesaplanmış ve bu değere göre ÖBT'nin yüksek düzeyde güvenilir olduğu belirlenmiştir. Kalaycı (2008)'ya göre 0 ve 1 gibi iki değer alabilen veriler için Kuder-Richardson 20 (KR-20) güvenirlik değeri Cronbach's Alpha katsayısı değeri ile eşittir. Yapılan analiz sonucu ÖBT'nin Cronbach's Alpha değerinin ,96 çıkması bu durumu destekler niteliktedir.

3.3.1.2. ÖBT “Alan Testleri” İçin Tanımlayıcı İstatistikler

Çalışmada verilerin toplanmasında kullanılan ÖBT'nin geliştirilmesine yönelik analizler yapılmış ve testlerde yer alan her bir alt testle ilgili aritmetik ortalama $\bar{X}$, standart sapma (S), varyans (σ^2) ve KR-20 test değerleri Tablo 3.7'de verilmiştir.

Tablo 3.7. ÖBT'de “Alan Testlerine” Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

TEST ADI	N	$\bar{X}$	S	σ^2	Testin Ortalama Güçlüğü (P)	KR-20
Türkçe	88	10,12	5,03	25,06	0,60	,896
Matematik	88	6,69	3,34	11,18	0,51	,802
Fen ve Teknoloji	88	6,94	3,49	12,22	0,53	,820
Sosyal Bilgiler	88	8,17	4,15	17,20	0,54	,844
İngilizce	88	5,55	3,58	12,84	0,51	,869
Toplam	88	37,49	18,94	358,69	0,54	,969

Tablo 3.7'de Türkçe testi için analiz değerlerine bakıldığında aritmetik ortalama değeri 10,12, varyans değeri 25,06 ve testin ortalama güçlüğü 0,60 olarak belirlenmiştir.

Matematik testine yönelik analiz değerleri incelendiğinde aritmetik ortalama değeri 6,69, varyans değeri 11,18 ve testin ortalama güçlüğü 0,51 olarak hesaplanmıştır.

Bir diğer test olan Fen ve Teknoloji testi için yapılan analiz sonuçlarına göre aritmetik ortalama değeri 6,94, varyans değeri 12,22 ve testin ortalama güçlüğü 0,53 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.7'de Sosyal Bilgiler testi için analiz değerlerine bakıldığında aritmetik ortalama değerinin 8,17, varyans değerinin 17,20 ve testin ortalama güçlüğü ise 0,54 olduğu görülmüştür.

İngilizce testi için analiz sonuçları incelendiğinde aritmetik ortalama değeri 5,55, varyans değeri 12,84 ve testin ortalama güçlüğü 0,51 olarak belirlenmiştir

Son olarak ÖBT'nin bütünü için yapılan analizler doğrultusunda aritmetik ortalama değeri 37,49, varyans değeri 358,69 ve testin ortalama güçlüğü 0,54 olarak belirlenmiştir. Ayrıca ÖBT'nin KR-20 analizi yönünden güvenilirlik değerlerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

3.3.2. Aile Görüşme Formu

Araştırmada, aile eğitim programına katılan öğrenci velilerinin, programın etkililiğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi için veriler görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2006), Stewart ve Cash'a dayanarak yaptıkları tanımlamaya göre görüşme; önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı, karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir. Eğitimbilim alanında yapılan çalışmalarda genelde üç tür görüşme tekniği kullanılmaktadır. Türnüklü'nün (2000), Patton, Robson, Wragg, Gali, Borg ve Gali, Holstein ve Gubrium'dan aktardığı gibi bunlar;

- Yapılandırılmamış görüşme,
- Yapılandırılmış görüşme,
- Yarı yapılandırılmış görüşmedir.

Araştırmada bu görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Yan yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış görüşmeye göre biraz daha esnek bir tekniktir. Araştırmacı önceden sormayı planladığı sorulan içeren görüşme kılavuzunu hazırlar. Ancak, görüşmenin akışına bağlı olarak değişik ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını sağlayabilir. Görüşme sırasında belli soruların yanıtlan başka sorular içerisinde verilmişse bu soruları sormayabilir. Bu tür görüşme tekniği, sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Türnüklü, 2000).

Çalışmada, görüşme yöntemi için görüşme öncesi 4 adet ana soru ve bu sorulardan bazılarına yönelik daha detaylı görüş almak için 4 adet alt soru

hazırlanmıştır. Görüşme esnasında ihtiyaca göre 1 soru daha eklenerek toplamda 9 soruyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu geliştirilirken, araştırmanın amacına yönelik sorular ana başlıklar halinde oluşturulmuştur. Soruların hazırlanması sırasında, Yıldırım ve Şimşek'in (2006) Bogdan ve Biklen ile Patton'a dayanarak belirttikleri ilkeler göz önünde bulundurulmuştur. Bu ilkeler;

1. Kolay anlaşılabilir sorular yazma,
2. Odaklı sorular hazırlama,
3. Açık uçlu sorular sorma,
4. Yönlendirmekten kaçınma,
5. Çok boyutlu soru sormaktan kaçınma,
6. Seçenekli sorular hazırlama,
7. Farklı türden sorular yazma
8. Soruları mantıklı bir biçimde düzenlemedir.

Veli görüşmeleri ortalama 15 dakika sürmüş ve 33 veli ile gerçekleştirilen görüşmeler 6 Nisan 2011 - 13 Nisan 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme yeri için velilerin de ortak kararıyla aile eğitiminin gerçekleştirildiği salon seçilmiştir. Görüşmelerde bir adet görüşme formu ve ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kaydının yapılması için öncelikle her veliden izin alınmış uygun görülmesi halinde kayıt yapılmıştır. Kayıtlar daha sonra yazılı metne dönüştürülüp, görüşmeden elde edilen verilerin çözümlenmesi aşamasına geçilmiştir.

3.3.3. Deneysel İşlem

Araştırmada deneysel işlem olarak deney grubunda yer alan 33 öğrencinin ailelerine “Okul Başarısı Aile Eğitim Programı (OBAEP)” uygulanmıştır. Uygulanan programa ait bilgilendirme formu, programın temel felsefesi, programın gerekçesi, işlem-zaman çizelgesi, ihtiyaç analizi, oturumların amaçları, uygulayıcı kılavuzu ve oturumlarda yer alan etkinlikler aşağıda bütün olarak sunulmuştur.

3.3.3.1. Okul Başarısı Aile Eğitim Programı

3.3.3.1.1. Programa İlişkin Bilgilendirme Formu

Program Adı	: Okul Başarısı Aile Eğitim Programı
Program Türü	: Kuruma Dayalı Aile Eğitim Programı
Programı Hazırlayan	: Mesut Yıldırım
Programı Uygulayanlar	: Songül ÖZGÜN (Rehber Öğretmen) Aydan ÜZÜM (Rehber Öğretmen) Cafer İLHAN (Rehber Öğretmen)
Programın Uygulanacağı Okul	: Batman Tüpraş İlköğretim Okulu (BT Sınıfı)
Programın Uygulanacağı Düzey	: İlköğretim 5. Sınıf Öğrenci Velileri
Programın Uygulama Süresi	: 8 Oturum

3.3.3.1.2. Programın Temel Felsefesi

Bu programın temel felsefesi, ilköğretim öğrencilerinin gelişim süreçleri boyunca yüksek yararları çerçevesinde, ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgi düzeylerini arttırmak ve okul başarısı konusunda aileye düşen görev ve sorumluluklara yönelik anne-babaların bilgilendirme süreçlerine katkıda bulunmaktır.

3.3.3.1.3. Programın Gerekçesi

Anne-babaların okula devam eden çocuklarının eğitimine ve gelişimine olan ilgilerini ve bu konuda mevcut bilgilerini arttırmak, çocukları ile sağlıklı ve etkili iletişim kurmalarını sağlamak ve bu paralelde çocukların özsaygılarının gelişmesine ve akademik başarı düzeylerinin artmasına katkıda bulunmak amacıyla Batman Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün ve Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğünün de desteğiyle, Batman Tüpraş İlköğretim Okulu 5. Sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenci ailelerine yönelik “Aile Eğitim Programı” uygulamasının gerçekleştirilmesi düşünülmektedir.

Uygulanacak olan aile eğitim programı şu alt amaçları içermektedir:

1. Aileleri, ‘okul etkinliklerine aile katılımının önemi’ konusunda bilinçlendirerek okullarda verilen eğitim-öğretimin ailedeki eğitim ile desteklenmesini ve pekiştirilmesini sağlamak.

2. Ailelerin, etkili aile-çocuk iletişiminin önemi ve bu çerçevede sağlıklı aile yapısının işlevselliği konusunda farkındalıklarını arttırmak.

3. Aileleri, okul çağı çocuklarının gelişimsel özellikleri (bedensel, bilişsel, duygusal, psiko-motor ve kişilik gelişimleri) konusunda bilgilendirmek.

4. Aileleri, çocuk eğitimi ve gelişiminde doğru ve yanlış aile tutumları konusunda bilinçlendirmek.

5. Ailelerin, çocukta davranış problemleri konusunda bilgi edinmelerini ve bu konuda çözüm önerileri geliştirmelerini sağlamak.

6. Ailelerde, çocukların okul başarısında üstlendikleri roller konusunda farkındalıklarını arttırmak ve bu konuda ebeveynlerin beceri algılarını geliştirmek.

7. Ailelere, çocukta motivasyon ve öz saygı geliştirici beceriler kazandırmak ve bu sayede çocukların psiko-sosyal gelişimini desteklemek.

a. Uygulama Okulunun Seçilme Gerekçesi

Gerçekleştirilmesi düşünülen “Okul Başarısı Aile Eğitim Programı” için Batman ili merkezinde yer alan Tüpraş İlköğretim Okulu’nun uygun olduğu düşünülmüştür.

Tüpraş İlköğretim Okulu ağırlıklı olarak Fatih, Çamlıtepe, Şafak ve Yavuz Selim mahallelerinde ikamet eden öğrencileri içerisinde barındırmaktadır.

Çalışma okulunun öğrenci aldığı semtlerin SED’lere göre dağılımları Tablo 3.8’de verilmiştir:

Tablo 3.8. Çalışma Okulunun Öğrenci Aldığı Semtlerin SED'lere Göre Dağılımları

Sosyo-Ekonomik Düzey (SED)	Mahalleler
Üst SED	Fatih
Orta SED	Şafak, Yavuz Selim
Alt SED	Çamlıtepe

Bu durum itibarı ile uygulama okulunun, sosyo-ekonomik açıdan alt, orta ve üst düzeylerde ailelerin öğrencilerine eğitim-öğretim veren bir yapıda olması çalışmadan daha sağlıklı veriler elde edilmesi hususunda önem teşkil emektedir.

b. Uygulama Grubunun Seçilme Gerekçesi

Öğrencilerin okul başarısında en büyük destekçileri aileleridir. Ancak birçok ailenin de bu konuda bilgilenebilmesi ve çeşitli açılardan desteğe ihtiyaçları vardır.

İlköğretim II. kademedeki (6, 7 ve 8. sınıflar) itibaren öğrenciler SBS hazırlık sürecine dahil olmaktadır. Bilinmektedir ki sınavlara hazırlık süreçlerinde öğrenciler hem akademik başarı hem de aile-öğrenci iletişimi ve etkileşimi konusunda birtakım sorunlar yaşamaktadırlar. Bu durumda öğrencilerin akademik başarı kazanmaları noktasında karşılaştıkları sorunlara erken müdahalenin gerekliliği ve bu konuda en büyük destekçileri olan ailelerin bir bilgilendirme sürecinden geçmeleri son derece önemlidir. Bu açıdan çalışmanın, II. kademeye geçiş noktasında yer alan ilköğretim I. kademe 5. sınıf öğrencileri ve aileleriyle gerçekleştirilmesinin bir ön hazırlık niteliği taşıması nedeniyle önemli olduğu düşünülmektedir.

3.3.3.1.4. İşlem-Zaman Çizelgesi (Gantt Çizelgesi)

Çizelge 3.1. Okul Başarısı Aile Eğitim Programına Ait İşlem-Zaman Çizelgesi

Haftalar	AYLAR																					
	ARALIK				OCAK				ŞUBAT				MART				NİSAN				MAYIS	
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2
İşlem Basamakları																						
Planlama		■	■	■																		
Veli Görüşmesi (Programa Katılım Hakkında)					■	■																
İhtiyaç Analizi					■	■																
Hedef Yazımı						■	■															
İçerik Analizi						■	■	■														
Oturumların Hazırlanması						■	■	■														
Ön test Uygulaması ve Analizleri							■	■														
Programın Uygulanması									■	■	■	■	■	■	■	■						
Veli Görüşmeleri (Programın Değerlendirilmesi)																	■	■				
Son test Uygulaması ve Analizleri																	■	■				
Verilerin Analizi																			■	■	■	
Sonuçlandırma ve Raporlaştırma																				■	■	■

3.3.3.1.5. İhtiyaç Analizi

Bu bölümde, hazırlanacak olan aile eğitim programının niteliklerinin belirlenmesi için, katılımcı aileler ile gerçekleştirilen ön görüşme yoluyla elde edilen bulguların analizine yer verilmiştir.

Programın ihtiyaç analizi aşamasında *Demokratik Yaklaşım* benimsenmiş ve 41 aileyle yapılan ön görüşmeler sonucu çoğunluk tarafından istenilen değerler ve değişiklikler değerlendirilmeye alınmıştır.

İhtiyaç analizi için yapılan ön görüşmeler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla ailelere yöneltilen 6 adet sorunun her bir veli için ortalama 20 dakikada yanıtlanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin toplam tamamlanma süresi 6 gündür.

İhtiyaç analizi için yapılan görüşmelerde ailelere aşağıdaki 6 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir.

İhtiyaç Analizi İçin Yapılan Ön Görüşmelerde Ailelere Yöneltilen Sorular:

1. Çocuğunuz ile iletişiminizin ne kadar sağlıklı olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?
2. Çocuğunuzla hangi konularda anlaşmazlıklar yaşıyorsunuz? Neden?
3. Gözlemlediğiniz kadarıyla, çocuğunuz günlük yaşamında normal dışı davranışları var mı? Varsa bu davranışlar hangileridir?
4. Çocuğunuzun eğitimi ve gelişimine yönelik yeterince bilginiz var mı? Hayır ise hangi konularda bilgilenmek istersiniz?
5. Bir ebeveyn olarak, çocuğunuzun okul başarısını arttırmaya yönelik neler yapıyorsunuz?
6. Çocuğunuzun okul etkinlikleri ile ne düzeyde ilgilenirsiniz? Açıklayınız.

Ailelerle gerçekleştirilen ön görüşme sonucu aile eğitimi için velilerin ihtiyaç duydukları başlıca konular Tablo 3.9'da verilmiştir.

Tablo 3.9 İhtiyaç Analizi Kapsamında Veli Görüşlerinin Frekans Dağılımları

İHTİYAÇLAR	f (41 kişi üzerinden)
Okul Başarısını Arttırma Yolları	19
Etkili İletişim	13
Davranış Problemlerine Yönelik Çözümler	12
Okul Etkinliklerine Katılım	12
Disiplin Sorunlarına Yönelik Çözümler (Ödül-Ceza)	8
Gelişimsel Özelliklerin Bilinmesi (Akranlar Arasında Öğrenme Düzeyi Farklılığı, Sosyalleşme Sorunu vb.)	5
Özgüven Eksikliğine Yönelik Çözümler	2

Tabloda ailelerle yapılan ön görüşmeler sonucu hangi konularda bilgilenme ihtiyaçları hissettiklerine yönelik yapılan görüşme bulguları incelendiğinde, ailelerin en fazla çocukların *okul başarısını arttırmak* için neler yapabileceklerini öğrenmeye ihtiyaç duydukları görülmektedir (**19 kişi**). Hemen ardından birbirine yakın değerlere sahip olan *etkili iletişim kurma yolları* (**13 kişi**); *davranış problemlerine yönelik çözümler* (**12 kişi**) ve *okul etkinliklerine katılım* (**12 kişi**) konuları önemli ihtiyaç olarak belirlenmiştir. Bunların dışında veliler *disiplin sorunlarına ilişkin çözümler* (**8 kişi**); *çocukların gelişimi ile ilgili özellikler* (**5 kişi**) ve *özgüven eksikliğine yönelik çözümler* (**2 kişi**) konularında da bilgi ihtiyaçları olduklarını belirtmişlerdir.

Ailelerle Yapılan Görüşmelerden Bazı Alıntılar

Veli-2: “Zamanımın büyük bir bölümünü oğlum yapma, oğlum uslu dur biraz ders çalış diyerek geçiriyorum evde. Bu bana normal gelmiyor... Derslerinde diğer arkadaşlarına göre geride. Bilgisayarla çok oynuyor. Elimden geldiği kadar sakın olmaya çalışıyorum ama açıkçası çocuğa kızdığım zamanlar da oluyor ve ona bilgisayarı yasaklıyorum. Fakat durum yine değişmiyor.”

Veli-15: “Çocuğumun okul başarısı için maddi ve manevi her türlü desteği sağlamaya çalışıyorum. Çünkü şimdiden okulda göstereceği başarılar çocuğun geleceğine

de yansiyabilir. Ama tabii ki bizim de eksik olduğumuz noktalar muhakkak vardır. Bu nedenle çocuğun başarısını arttırmak için elimden ne geliyorsa yapmak isterim.”

Veli-23: *“Kızım arada bir deneme sınavlarına giriyor. Ama beklediğim başarıyı gösteremiyor. Arkadaşlarından çoğu konuda geride olduğunu düşünüyorum.”*

Veli-24: *“Doğrusu çocuğumun başarısı için pek bir çaba harcadığım söylenemez. Ama ihtiyaçlarını karşılamaktan kaçınmam asla... Öbür türlü sanki bizim ne kadar bilgimiz var ki derslerdeki başarısını arttıralım.”*

Veli-31: *“Öğretmenin verdiği performans ödevleri bazen bize bile zor geliyor. Bu durumda çocuğa gereken ilgiyi gösteremiyoruz. Okul etkinliklerinden bazen biz bile kaçmaya çalışıyoruz bu yüzden.”*

Veli-36: *“Çocuğumun derslerinde daha başarılı olmasını istiyorum. Onunla çok sohbet ediyorum, nasihat veriyorum, derslerine çalışmasını, ödevlerini yapmasını söylüyorum. O an güzel güzel dinliyor ama aradan biraz zaman geçince sanki hiç konuşmamışız gibi ödevleri konusunda bizimle inatlaşıyor. Yani yanlış iletişim mi kuruyorum anlamadım ki.”*

Veli-37: *“Çocuk gelişimine yönelik yeterince bilgim olduğu söylenemez. Olsa zaten çocuğumun neden bu kadar içine kapanık bir çocuk olduğunu bilirdim. Oğlum etraftakilerle pek sohbet etmez, bizimle pek bir şey paylaşmaz. Öğretmenine de soruyoruz arada bir ve okulda arkadaşlarıyla da çok kaynaşmadığını söylüyor bize... Bilmiyorum yani böyle bir güvensizlik var sanki onda.”*

Elde edilen bulgulardan yola çıkarak hazırlanan aile eğitim programının;

- Aile-çocuk iletişimini ve etkileşimini olumlu yönde geliştirme,
- Katılımcı ailelerin, çocuk gelişimine ve eğitimine yönelik bilgi düzeylerini arttırma,
- Ailelerin, çocuk eğitiminde doğru ve yanlış tutumlar hakkında farkındalıklarını arttırma,
- Anne ve babaların, öğrencilerin akademik başarısını arttırmada rollerini benimsemelerini sağlama özelliklerini taşıması gerektiği düşünülmektedir.

3.3.3.1.6. Oturumların Amaçları

OTURUM-1

Oturum Adı:

Aile Modelleri ve Çocuk Üzerindeki Etkileri - *Sağlıklı Aile Yapısı*

Oturumun Amaçları:

Bu oturumu tamamlayan aileler;

1. Aile modelleri arasındaki farklılıkları görürler.
2. Aile modellerinin çocuklar üzerinde yarattığı etkileri bilirler.
3. Sağlıklı aile yapısının niteliklerini ve işleyişini kavrarlar.

OTURUM-2

Oturum Adı:

Okul Çağı (7-12 Yaş) Çocuklarının Gelişimsel Özellikleri

Oturumun Amaçları:

Bu oturumu tamamlayan aileler;

1. Okul çağı çocuklarının gelişim alanlarını tanırlar.
2. Okul çağı çocuklarının gelişim süreçlerinde karşılaştıkları değişimleri farkına varırlar.
3. Okul çağı çocuklarının gelişim dönemlerini destekleyici bilgi ve beceriler kazanırlar.

OTURUM-3

Oturum Adı:

Çocukta Davranış Problemleri ve Çözüm Önerileri

Oturumun Amaçları:

Bu oturumu tamamlayan aileler;

1. Çocukta davranış problemleri konusunda bilgi sahibi olurlar.
2. Problem davranışlarla başa çıkma yollarını bilirler.
3. Olumlu davranışları kalıcı hale getirme konusunda beceri sahibi olurlar.

OTURUM-4

Oturum Adı:

Etkili Aile-Çocuk İletişimi

Oturumun Amaçları:

Bu oturumu tamamlayan aileler;

1. Çocuklarıyla etkili iletişim kurma yollarını bilirler.
2. Duygu ve düşüncelerini sözel olarak ifade edebilme becerisi kazanırlar.
3. İletişim sorunlarının çözümündeki aşamaları bilip, davranış haline getirirler.
4. İletişimde “ben dili” kullanma becerisi kazanırlar.

OTURUM-5

Oturum Adı:

Çocuk Yetiştirmede Doğru ve Yanlış Aile Tutumları

Oturumun Amaçları:

Bu oturumu tamamlayan aileler;

1. Çocuk eğitiminde uygulanan yanlış tutum ve davranışları farkına varırlar.
2. Çocuk eğitiminde doğru tutum geliştirirler.
3. Sağlıklı bir aile-çocuk ilişkisi için demokratik tutuma sahip olma becerisi geliştirirler.

OTURUM-6

Oturum Adı:

Çocuk Eğitiminde Ödül ve Ceza

Oturumun Amaçları:

Bu oturumu tamamlayan aileler;

1. Ödül ve cezanın çocuk eğitimindeki yeri ve önemi konusunda bilgi sahibi olurlar.
2. Çocukların olumlu davranışlarını uygun bir şekilde ödüllendirmenin yollarını bilirler.
3. Çocukların istenmeyen davranışlarına yönelik uygun cezalandırma yöntemlerini kullanırlar.

OTURUM-7

Oturum Adı:

Okul Başarısında Aile Faktörü - “Aile Katılımı ve Okul - Aile İşbirliği”

Oturumun Amaçları:

Bu oturumu tamamlayan aileler;

1. Eğitim-öğretim sürecinde aktif olarak rol alırlar.
2. Okul başarısı için öğretim etkinliklerine aile katılımının önemini kavrarlar.
3. Ailenin okul etkinliklerine katılımını engelleyen faktörleri bilip; bu engellere yönelik çözüm üretirler.

OTURUM-8

Oturum Adı:

Motivasyon - Öz saygı - Sınav Kaygısı

Oturumun Amaçları:

Bu oturumu tamamlayan aileler;

1. Motivasyonun çocukların başarısı üzerindeki etkisini kavrarlar.
2. Çocuklarda özsaygı geliştirmeye yönelik beceriler kazanırlar.
3. Sınav kaygısıyla başa çıkmada aileye düşen görevleri bilirler.

3.3.3.1.7. Uygulayıcı Kılavuzu

1. Kılavuza İlişkin Açıklama

Aile eğitim oturumlarına yönelik hazırlanan bu kılavuz, programın uygulayıcılarına oturumların işleyişi konusunda yol göstermeyi ve oturumları etkin bir şekilde yürütebilmek için kullanılacak materyaller ile giriş, gelişme ve değerlendirme etkinliklerini detaylı bir şekilde sunmayı amaçlamaktadır.

2. Kullanılacak Yöntem ve Teknikler

Bu araştırmada geliştirilen aile eğitim programı için hazırlanan oturumlarda, etkinliklerin ve bilgilerin katılımcılara sunumuna ve katılımcıların bilgileri yorumlamalarına sık sık yer verilmesi nedeniyle, ağırlıklı olarak sunuş ve buluş

yoluyla öğretim stratejilerinin kullanılması uygun görülmektedir. Bunun yanı sıra yer yer araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejisine de başvurulacaktır.

Katılımcılara sunulacak bilgiler ve etkinlikler doğrultusunda aile eğitim programı oturumlarında *anlatım, görsel sunu, soru-cevap, tartışma, problem çözme, örnek olay incelemesi, işbirliğine dayalı öğrenme, eğitsel oyun, gösteri, beyin fırtınası ve rol oynama* yöntem ve tekniklerinin kullanılması, ailelerin programa yönelik mevcut ihtiyaçlarının daha verimli bir şekilde karşılanmasını sağlayacaktır.

3. Kullanılacak Materyaller

Oturumlarda kullanılacak materyaller, katılımcıların etkinliklerde sunulan bilgileri daha kalıcı bir şekilde almalarını ve etkinliklere daha aktif bir biçimde katılmalarını sağlayacak nitelikte seçilmiştir.

Sunuş yoluyla öğretime tüm oturumlarda yer verileceği düşünülerek, bu yöntemi daha etkili kılmak için görsel materyaller kullanılacaktır. Hazırlanan slaytlar ve videoların aktarımı için projeksiyon cihazı esas materyaller arasındadır. Bunun dışında her etkinlik için materyaller ayrı ayrı belirlenmiş ve oturum planlarında sunulmuştur. Genel hatlarıyla etkinliklerde broşürler, yaka kartları, ödev kağıtları ve değerlendirme formlarının kullanımına yer verilecektir.

4. Programın Değerlendirilmesi

a. Oturumların Değerlendirilmesi

Bu programda gerçekleştirilen her oturum için ayrı ayrı değerlendirme durumları belirlenmiş ve oturum planlarında sunulmuştur.

b. Programın Etkililik Düzeyinin Belirlenmesi

Gerçekleştirilen oturumların;

- Ebeveynlere yönelik etkililiğinin genel değerlendirmesi için program sonunda aile görüşmeleri gerçekleştirilecektir.

- Öğrenci başarısına yönelik etkililiğinin genel değerlendirmesi ise araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğrenci Başarı Testi-1 ve Öğrenci Başarı Testi-2” aracılığıyla yapılacaktır.

3.3.3.1.8. Oturumlarda Yer Alan Etkinlikler (Ders Planları)

OTURUM 1:

ADI: AİLE MODELLERİ VE ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ - SAĞLIKLI AİLE YAPISI-

Süre : 90 dk.

Kazanım : Aile modelleri arasındaki farklılıkları bilir.
Sağlıklı aile yapısının niteliklerini ve işleyişini kavrar.

Beceriler : Karar verme.

Materyal : Slayt gösterisi, Karikatür.

Yöntem ve Teknik: Anlatım, Soru-Cevap, Görsel Sunu.

SÜREÇ

1. Oturumun başında programın içeriği kısaca tanıtılır.
2. Aileler birinci oturumla ilgili hedeften haberdar edilir.
3. Aile modelleri ile ilgili slayt gösterisi gerçekleştirilir.
4. Daha öncesinden dağıtılan aile modelini belirlemeye yönelik formdan elde edilen veriler doğrultusunda ailelerin hangi modele daha uygun olduklarına ilişkin sayısal değerler, isimler deşifre edilmeden sunulur.
5. Aile modellerinin çocuk üzerindeki etkileri, karikatürler ve slayt gösterisi eşliğinde sunulur.
6. Demokratik aile modeli ve bu paralelde sağlıklı aile yapısı detaylı bir şekilde sunulur.
7. Ailelere diğer oturuma kadar sağlıklı ailenin işleyişine yönelik ilkeleri evde uygulamaları konusunda ödev verilerek oturum tamamlanır.

DEĞERLENDİRME

1. Hangi aile modeline uygun olduğunuzu düşünüyorsunuz? Neden?
2. Sağlıklı bir ailenin işleyişi nasıl olmalıdır?

OTURUM 2:

ADI: OKUL ÇAĞI (7-12 YAŞ) ÇOCUKLARININ GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ

Süre : 90 dk.

Kazanım : Okul çağı çocuklarının bedensel ve psikomotor gelişimlerini bilir.

Okul çağı çocuklarının bilişsel gelişimlerini bilir.

Okul çağı çocuklarının duygusal gelişimlerini bilir.

Okul çağı çocuklarının kişilik gelişimlerini bilir.

Beceriler : Gelişim özelliklerini bilme.

Materyal : Slayt gösterisi, Fotoğraflar

Yöntem ve Teknik: Anlatım, Soru-Cevap, Görsel Sunu.

SÜREÇ

1. Çocukların fiziksel, sosyal, bilişsel, duygusal ve kişilik gelişimleri ile ilgili slayt gösterisi sunulur.
2. Ailelerin çocuklarının ilgi, yetenek ve beklentilerinin neler olduğu konusunda bilgilerini yoklamak için daha önce hem velilere hem öğrencilere dağıtılan formlar oturumda karşılaştırılır ve değerlendirilir.
3. Formdan elde edilen veriler doğrultusunda ailelere soru-cevap tekniği uygulanır.
4. Çocukların gelişimsel özelliklerine yönelik dikkat çeken bilgiler ve fotoğraflar sunulur.
5. Ailelere, çocukların gelişimsel özelliklerinin ne düzeyde olduklarına yönelik evde gözlem ödevi verilir.
6. Veli değerlendirmeleri gerçekleştirilerek oturum kapatılır.

DEĞERLENDİRME

1. Çocuğunuzun hangi boyutta sağlıklı gelişim gösterdiğini düşünüyorsunuz?
2. Gelişim özellikleri açısından çocuğunuzda ne tür yetersizlikler gözlemliyorsunuz?

OTURUM 3:

ADI: ÇOCUKTA DAVRANIŞ PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Süre : 90 dk.

Kazanım : Çocukta davranış problemleri konusunda bilgi edinir.

Problem davranışlara çözüm önerileri geliştirir.

Beceriler : Problem çözme.

Materyal : Slayt gösterisi.

Yöntem ve Teknik: Anlatım, Beyin Fırtınası, Balık Kılıcı, Problem çözme.

SÜREÇ

1. Tahtaya ilköğretim çağı çocuklarında gözlenen sorun davranışlara yönelik bir tablo yansıtılır.
2. Her sorun davranış için kaç ailenin oy verdiği belirlenir ve çocuklarda en sık gözlenen sorun davranışlar oturumda veliler eşliğinde belirlenir.
3. Ardından belirlenen sorun davranışların nelerden kaynaklandığı konusunda ailelerin hızlı düşünceleri ve bu uygulamayı beyin fırtınası olarak gerçekleştirmeleri sağlanır.
4. Belirlenen nedenler her sorun davranışın altına yazılır.
5. Ailelere belirlenen nedenlerden yola çıkarak davranışa çözüm üretmeleri sağlanır.
6. “Çocukta davranış problemleri ve çözüm önerileri” konulu slayt gösterisi sunulur.
7. Bu uygulamalardan sonra bir sorun davranış belirlenir ve ailelerin bu sorunu, problem çözme ilkeleri doğrultusunda çözmeleri sağlanır.
8. Çocuklarında gözlemledikleri bir sorun davranışı bu ilkeler doğrultusunda evde çözerek not etmeleri istenir.

DEĞERLENDİRME

1. Gözlemlediğiniz kadarıyla çocuğunuzda normal olmayan davranışlar var mıdır? Varsa nelerdir?
2. Çocuğunuzun gösterdiği problem davranışları nasıl çözersiniz?

OTURUM 4:

ADI: ETKİLİ AİLE-ÇOCUK İLETİŞİMİ

Süre : 90 dk.

Kazanım : Etkili iletişim kurma yollarını öğrenir.

Duygu ve düşüncelerini sözel olarak ifade edebilme becerisi kazanır.

İletişim sorunlarının çözümündeki aşamaları bilme.

Beceriler : Etkili iletişim kurma

Materyal : Slayt gösterisi.

Yöntem ve Teknik: Anlatım, Soru-Cevap, Problem Çözme, Canlandırma.

SÜREÇ

1. Oturuma, dikkat çekmek amacıyla sorularla başlanır.
  - Çocukken en çok hangi sorunları yaşadım?
  - O zamanlardan kalan hangi sorunlarım var?
  - Beni neler güçlü/güçsüz yaptı?
  - Artık sizler bir ebeveyn olarak, çocuğunuzun eğitiminde hangi yaklaşımları kullanacağınızı ve nasıl iletişim kuracağınızı biliyor musunuz?
2. Çocuklarıyla yaşadıkları anlaşmazlıkları hangi aşamalarla çözdükleri canlandırma tekniğiyle sergilenir.
3. Bir anlaşmazlık durumunu problem çözme basamaklarına uygun olarak çözüme ulaştırmaları sağlanır.
4. Etkili iletişime yönelik slayt gösterisi sunulur.
5. Evde çocuklarıyla yaşadıkları bir problem durumunu etkili iletişim ilkeleri doğrultusunda çözerek aşamaları rapor etmeleri istenir ve oturum sonlandırılır.

DEĞERLENDİRME

1. Etkili bir ebeveyn-çocuk iletişiminin sağlayacağı yararlar hakkında neler düşünüyorsunuz?
2. Çocuğunuzla hangi konularda sık sık iletişim sorunları yaşarsınız?

OTURUM 5:

ADI: ÇOCUK YETİŞTİRMEDE DOĞRU VE YANLIŞ AİLE TUTUMLARI

Süre : 90 dk.

Kazanım : Çocuk eğitiminde doğru ve yanlış tutum ve davranışları kavrar.

Beceriler : Doğru tutum geliştirme.

Materyal : Slayt gösterisi.

Yöntem ve Teknik: Anlatım, Soru-Cevap, Tartışma, Görsel Sunu.

SÜREÇ

1. Velilerin, aile modellerine yönelik gerçekleştirilen Oturum 1'i hatırlamaları istenir.
2. Bu modellerin her biri doğrultusunda ailelerin hangi doğru-yanlış tutumları gerçekleştirebilecekleri sorulur.
3. Çocuk yetiştirmede doğru ve yanlış aile tutumları konusunda hazırlanan slaytlar sunulur.
4. Ailelerin örnek olarak sunulan birkaç tutum ve davranışın doğruluğunu tartışmaları sağlanır.
5. Ailelerin evde farkında olmadan çocuklarına karşı sergiledikleri hatalı tutumları fark ederek, tespit ettikleri tutumları not etmeleri istenir.
6. Velilere değerlendirme soruları yöneltilerek oturum sonlandırılır.

DEĞERLENDİRME

1. Çocuk eğitiminde hangi davranışlarınızın hatalı olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?
2. Sizce, çocuk eğitiminde en doğru aile modeli hangisidir? Bu modelde bir ebeveyn için, yaşanan anlaşmazlık durumlarında en doğru yaklaşım ne olmalıdır?

OTURUM 6:

ADI: ÇOCUK EĞİTİMİNDE ÖDÜL VE CEZA

Süre : 90 dk.

Kazanım : Ödül ve cezanın yerinde verilmesi konusunda bilgi edinir.
Çocukların başarılarını uygun bir şekilde ödüllendirme becerisi kazanır.

Beceriler : Doğru ödüllendirme ve cezalandırma.

Materyal : Slayt gösterisi.

Yöntem ve Teknik: Anlatım, Soru-Cevap, Tartışma, Eğitsel Oyun, Görsel Sunu.

SÜREÇ

1. Oturuma kura torbasıyla girilir ve aileler için hazırlanan oyuna başlanır.
2. **Veliler İçin Hazırlanan Oyunun Aşamaları ve Kuralları**
  - *Oturumdan birkaç gün önce çocuklara, başarıları ve hataları konusunda ailelerinin hangi ödül ve cezalara başvurdukları ile ilgili bilgi formu dağıtılır.*
  - *Oturumda isimleri kodlanan öğrencilerin kod isimleri kartlara yazılır ve oyun için kura torbası hazırlanır.*
  - *Velilerin sırayla bir kart çekmesi sağlanır.*
  - *Çektiği kartta ismi yazan öğrenciye ait olumlu ve olumsuz davranışlardan biri için o velinin gerçekleştirmeyi düşündüğü ödül veya cezayı açıklaması istenir. Ardından bu kararı tartışılır.*
3. Ardından çocuk eğitiminde ödül ve ceza konulu slayt gösterisi izletilir ve velilere doğru ödüllendirme-cezalandırma becerisi kazandırılır.
4. Velilerin değerlendirmeleri ile oturum sonlandırılır.

DEĞERLENDİRME

1. Çocuk eğitiminde cezayı önemli bulur musunuz? Neden?
2. Uygun ödüllendirme ve cezalandırma yönteminin ebeveyne ve çocuğa sağlayacağı yararlar nelerdir?

OTURUM 7:

ADI: OKUL BAŞARISINDA AİLE FAKTÖRÜ “AİLE KATILIMI VE OKUL - AİLE İŞBİRLİĞİ”

Süre : 90 dk.

Kazanım : Eğitim-öğretim sürecine aktif katılır.

Okul başarısında aile katılımının önemini kavrar.

Beceriler : Aktif katılım

Materyal : Slayt gösterisi.

Yöntem ve Teknik: Anlatım, Soru-Cevap, Örnek Olay, Görsel Sunu.

SÜREÇ

1. Oturuma dikkat çekici bir örnek olay sunularak başlanır.
2. Ardından örnek olay doğrultusunda ailelerin çocuklarının okul etkinliklerine ne düzeyde katıldıklarına yönelik sorular sorulur
  - Çocuğunuzun herhangi bir etkinliğine en son ne zaman katıldınız?
  - Çocuğunuzun okuldaki akademik ve psikolojik durumuyla ilgili okuldan en son ne zaman bilgi aldınız?
  - Çocuğunuzun yalnızca okula düzenli gidip gelmesi okul başarısı için yeterli midir?
  - Okul-aile işbirliği hakkında neler düşünüyorsunuz?
3. Okul başarısında aile faktörü - “Aile katılımı ve okul - aile işbirliği” konulu slayt gösterisi sunulur. Aileler çocuğunuzun başarısında ailelere düşen sorumluluklar konusunda bilinçlendirilir.
4. Yurt genelinde gerçekleştirilen aile katılım çalışmaları ile ilgili bilgiler sunulur
5. Öğrenci başarısını arttırmak için gerçekleştirilen bu aile eğitim programının önemi hatırlatarak, ailelerin bu süreçte çocuklarına gösterecekleri yakın ilgi ve katılım çalışmaları ile öğrenci başarısını arttırmaya yönelik önerileri alınır ve oturum sonlandırılır.

DEĞERLENDİRME

1. Okul etkinliklerinde çocuğunuza ne kadar destek olursunuz?
2. Çocuğunuzun akademik yaşamındaki gelişimini yakından takip edermisiniz? Nasıl?

OTURUM 8:

ADI: MOTİVASYON - ÖZ SAYGI-SINAV KAYGISI

Süre : 90 dk.

Kazanım : Motivasyonun çocukların başarısı üzerindeki etkisini kavrar.

Çocuklarda özsaygı geliştirmeye yönelik beceriler kazanır.

Sınav kaygısıyla başa çıkmada ailenin rolünü bilir.

Beceriler : Motivasyon sağlama

Özsaygı geliştirme.

Sınav kaygısına yönelik aile desteği sağlama

Materyal : Slayt gösterisi.

Yöntem ve Teknik: Anlatım, Görsel Sunu, Soru-Cevap, Beyin Fırtınası.

SÜREÇ

1. Oturumun başında son oturuma kadar gelme gayreti gösteren ailelere bu gayretlerinden dolayı teşekkür edilerek, çocuklarının eğitimi, gelişimi ve başarılarına önem veren aileler oldukları vurgulanır.
2. Ardından motivasyonun öneminden bahsedilerek, küçük bir motivasyonun bile öğrenciyi büyük başarılar sağlama konusunda güdüleyebildiği anlatılır.
3. “Motivasyon - öz saygı-sınav kaygısı” konulu slayt gösterisi sunulur ve ailelere, motivasyon teknikleri ve uygun çalışma ortamı hazırlamanın motivasyon artırıcı özelliğinden bahsedilir.
4. Ailelere, okul başarısında özgüven geliştirici yaklaşım ve “ben dili” anlatılarak, oturum esnasında uygulama yapımları sağlanır.
5. Anne babalar, çocuğa kendisi için bir takım hedefler belirlemesini sağlamayı bundan sonra bir görev bilmeleri konusunda bilinçlendirilerek, çocuğun bu hedeflerine ulaştıkça aile onu uygun yöntemlerle ödüllendirmesi istenir.
6. Son olarak sınav sürecine doğru ilerleyen öğrencilerde, ileride ortaya çıkabilecek sınav kaygılarının yol açabileceği durumlar anlatılır ve sınav kaygısını önlemede ailenin rolü velilere aktarılır.
7. Program süresince gerçekleştirilen tüm oturumların genel değerlendirmesi yapılarak program sonlandırılır.

DEĞERLENDİRME

1. Çocuğunuzun başarısında motivasyon artırıcı hangi yöntemleri uygularsınız?
2. Başarıda özgüvenin önemi hakkında neler düşünürsünüz?

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

3.4.1. Öğrenci Başarı Testi

Öğrencilere, aile eğitim programı öncesi ve sonrası uygulanan başarı testlerinden elde edilen veriler bilgisayar ortamında çözümlenmiştir.

Araştırmada öğrenci başarı testinin geliştirilmesi çalışmalarında tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra madde analizleri yapılmış bu kapsamda madde toplam korelasyonları, madde güçlük değerleri ve madde ayırt edicilik değerleri belirlenmiştir. ÖBT'ye ilişkin gerçekleştirilen analizleri için ise aritmetik ortalama, standart sapma, varyans, ortalama test gücü ve KR-20 değerleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin başarı testlerinden aldıkları puanların hesaplanmasında standart puan hesaplama formülü kullanılmıştır. Puanların hesaplanması şu işlem sırasında gerçekleştirilmiştir:

a) Her bir öğrencinin ham puanı (net sayısı) hesaplanmıştır (Tablo 3.10)

Tablo 3.10. Öğrenci Başarı Testleri Ham Puan Hesaplama Formülü

$$HP_{X_i} = X_i \text{ testi doğru sayısı} - \frac{X_i \text{ testi yanlış sayısı}}{3}$$

X_i : Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve Yabancı Dil testlerinden her biri
 HP_{X_i} : Öğrencinin X_i testi ham puanı

b) Ham puanlara ait aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapmalar (S_x) hesaplanmıştır.

c) Ham puan, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılarak standart puan (T puanı) hesaplanmıştır (Tablo 3.11).

Tablo 3.11. Standart Puan (T Puanı) Hesaplama Formülü

$$T = 10 * \frac{X_i - \bar{X}}{S_x} + 50$$

T : Standart Puan
X_i: Adaya ait ham puan
 $\bar{X}$: Teste ait aritmetik ortalama
S_x: Standart Sapma

d) Her test için bulunan standart puanlardan Ağırlıklı standart puanlar (ASP) hesaplanmıştır (Tablo 3.12).

Tablo 3.12. Ağırlıklı Standart Puan (ASP Puanı) Hesaplama Formülü

$$ASP_x = \text{Türkçe SP} * 0,246 + \text{Matematik SP} * 0,188 + \text{Fen ve Teknoloji SP} * 0,188 + \text{Sosyal Bilgiler SP} * 0,217 + \text{Yabancı Dil SP} * 0,159$$

ASP_x : X testi için ağırlıklı standart puan
SP : Standart puan

e) Ağırlıklı standart puanlar hesaplandıktan sonra her öğrencinin başarı puanı hesaplanmıştır (Tablo 3.13)

Tablo 3.13. Başarı Puanı Hesaplama Formülü

$$\text{Başarı puanı} = 70 + \frac{30[2(ASP - \bar{X}) - S]}{[2(B - \bar{X}) - S]}$$

ASP : Adayın ağırlıklı standart puanı
 $\bar{X}$: Ağırlıklı standart puan dağılımına ilişkin aritmetik ortalama
S : Ağırlıklı standart puan dağılımına ilişkin standart sapma
B : ASP dağılımında en yüksek ASP

Araştırmada alt problemlere yanıt aramak için yapılan istatistikler nicel ve nitel veriler için ayrı ayrı yapılmıştır. Nicel verilerin analizinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öğrenci başarı testlerinden aldıkları puanlar üzerinden t-testi analizleri gerçekleştirilmiştir. Bağımsız gruplar t-testinde normallik varsayımının karşılanması için Shapiro-Wilk testine başvurulmuştur. Grup büyüklüğünün 50'den

küçük olması durumunda Shapiro-Wilk testi, puanların normalliğe uygunluğunu incelemede kullanılır (Büyüköztürk, 2010). Yapılan analiz sonucu bağımsız gruplar t-testi için normallik şartının sağlandığı belirlenmiştir.

3.4.2. Aile Görüşme Formu

Nitel verilerin analizinde aile eğitim programına katılan veliler ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiş ve elde edilen değerler frekans ve yüzde analizleri ile sunulmuştur. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu analizde, bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bilimsel araştırmalarda, hem nitel hem de nicel ortak çalışmalar yapılabileceği gibi, betimsel istatistik ve nitel bulgular genel olarak birlikte sunulabilmektedir (Bogdan ve Biklen, 1998).

Bu doğrultuda veri analizinde, görüşme formunda yer alan sorulara verilen yanıtların, oluşan kategoriler dahilinde frekans dağılımlarının belirlenmesi ve yorumlanmasının yanı sıra ilgili alıntılara yer verilmesi yolları izlenmiştir. Ayrıca analiz sonrası velilerden alıntılara yer verildiği bölümlerde isimler kodlanmış ve 33 velinin ismi “V-1 – V-33” aralığında değişen kodlarla anılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Kuruma dayalı aile eğitim programlarının İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okul başarılarına etkisinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmanın bu bölümünde, aile eğitim programı sonrası öğrencilerin başarı puanlarının karşılaştırılmasına ve aile görüşme formlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Çalışmada aile eğitim programı sonrası deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin son test başarı puanlarına ilişkin bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Son Test Başarı Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

ÖLÇÜM	GRUP	N	$\bar{X}$	S	sd	t	P
SON TEST	DENEY	33	65,70	17,80	64	2,252	,028*
	KONTROL	33	55,70	18,27			

*p< .05 anlamlılık düzeyi

Tablo 4.1'den elde edilen bulgular doğrultusunda deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama sonrası gerçekleştirilen son test başarı puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır [$t=2,252; p < .05$]. Bu verilerin yanı sıra öğrencilerin uygulama sonrasında başarı puanları ortalamasının deney grubunda yer alan öğrenciler için $\bar{x} = 65,70$ ve kontrol grubunda yer alan öğrenciler için $\bar{x} = 55,70$ olduğu belirlenmiştir. Deneysel işlem sonrası deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının, deney grubunun lehine olacak şekilde farklılaştığı görülmektedir.

Araştırmada grupların ön test-son test puan ortalamalarındaki değişim incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının ön testten daha yüksek olduğu görülmüş; kontrol grubunda ise son test puan ortalamalarının ön teste göre düştüğü tespit edilmiştir. Bu durumda aile eğitim programı sonrası deney grubunda başarı puanları açısından pozitif yönde önemli bir değişimin olduğu söylenebilir.

4.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Çalışmada aile eğitim programı sonrası ailelerle gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgular, *programın etkililiği, programın okul başarısı konusunda yeterliği ve aile eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik görüş ve önerileri* başlıkları altında ele alınmıştır.

4.2.1. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Programın Etkililiği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Bulgular

Görüşmelerde velilere öncelikle aile eğitim programının etkililiğini belirlemek amacıyla katıldıkları aile eğitim programının kendilerine olumlu katkılar sağlayıp sağlamadığı sorulmuş ve bu soruya verilen yanıtların nedenleri alt soru olarak kendilerine yöneltilmiştir. Daha sonra velilere program süresince gerçekleştirilen oturumlarda en çok ilgilerini çeken konulara yönelik görüşleri alınmıştır.

Ailelere, öncelikli olarak katıldıkları aile eğitim programının kendilerine olumlu katkılar sağlayıp sağlamadığına ilişkin görüşleri sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Ailelerin, “*Katıldığınız Aile Eğitim Programının Sizlere Olumlu Katkılar Sağladığını Düşünüyor Musunuz?*” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

<i>Katıldığınız aile eğitim programının sizlere olumlu katkılar sağladığını düşünüyor musunuz?</i>	f	%
Evet	33	100,0
Hayır	0	0,0
Toplam	33	100,0

Araştırmada veli görüşmeleri sürecinde ilk olarak velilerin katıldıkları aile eğitim programının kendilerini geliştirmeye yönelik katkılar sağladığı ölçülmeye çalışılmış ve bu amaçla velilere “*Katıldığınız aile eğitim programının sizlere olumlu katkılar sağladığını düşünüyor musunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya programa katılan tüm veliler (**33 kişi**) “*evet*” yanıtını vermiştir. Bu bulgu doğrultuda programın tüm katılımcılara olumlu katkılar sağladığı görülmektedir.

Ailelerin katıldıkları aile eğitim programının kendilerine en çok hangi yönlerden olumlu katkılar sağladığına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 4.3’te sunulmuştur.

Tablo 4.3. Ailelerin, “Katıldığınız Aile Eğitim Programının Sizlere En Çok Hangi Yönlerden Olumlu Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

<i>Katıldığınız aile eğitim programının sizlere en çok hangi yönlerden olumlu katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?</i>	f (33 kişi üzerinden)	%
Çocuğumla daha rahat iletişim kurabiliyorum.	27	81,82
Çocuğumun gelişimine yönelik daha çok bilgi veya duyarlılık sahibi oldum.	23	69,70
Evde çocuğumun ders ve ödevlerine daha çok yardımcı oluyorum.	15	45,45
Çocuğumun olumsuz davranışlarına yönelik çözümler üretebiliyorum.	13	39,39
Çocuğuma daha fazla sorumluluk veriyorum.	9	27,27
Çocuğumun okuldaki durumunu daha sık takip ediyorum.	6	18,18
Çocuğumun davranışlarına karşı gerekli olan ödül veya cezayı daha rahat seçebiliyorum.	4	12,12
Çocuğumun arkadaşlarının daha yakından tanımaya çalışıyorum.	3	9,09
Çocuğumun yeterince başarı gösteremediği zamanlarda onu kimseyle kıyaslamamayı öğrendim.	2	6,06
Artık “ben dili” kullanabiliyorum.	2	6,06

Tabloda ailelerin, 8 hafta boyunca katıldıkları aile eğitim programının kendilerine en çok hangi yönlerden olumlu katkılar sağladığını belirlemeye yönelik görüşler incelendiğinde, ailelerin en fazla “*çocuğumla daha rahat iletişim kurabiliyorum*” (27 kişi) görüşünde yoğunlaştıkları görülmektedir. Bu görüşün hemen ardından “*çocuğumun gelişimine yönelik daha çok bilgi veya duyarlılık sahibi oldum*” (23 kişi); “*evde çocuğumun ders ve ödevlerine daha çok yardımcı oluyorum*” (15 kişi) ve “*çocuğumun olumsuz davranışlarına yönelik çözümler*

üretebiliyorum” (13 kişi) görüşlerinin ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Bunların dışında kalan görüşler sırasıyla “çocuğuma daha fazla sorumluluk veriyorum” (9 kişi); “çocuğumun okuldaki durumunu daha sık takip ediyorum” (6 kişi); “çocuğumun davranışlarına karşı gerekli olan ödül veya cezayı daha rahat seçebiliyorum” (4 kişi); “çocuğumun arkadaşlarının daha yakından tanımaya çalışıyorum” (3 kişi); “çocuğumun yeterince başarı gösteremediği zamanlarda onu kimseyle kıyaslamamayı öğrendim” (2 kişi) ve “artık ‘ben dili’ kullanabiliyorum” (2 kişi) olarak belirlenmiştir.

Velilerin katıldıkları aile eğitim programının kendilerine olumlu katkılar sağlayıp sağlamadığına yönelik görüşlerinden bazı alıntılar:

V-3: “...Tabi ki bizler için çok yararlı oldu. Çocuğumla önceden her şeyi rahatça konuşamazdım, yeterince muhabbet edemezdik. Ama şimdi okuldan geldiğinde oturup o gün neler yaptığına dair sohbetler ederiz. Yani artık onunla daha rahat iletişim kurabiliyorum.”

V-8: “Önceleri çocuğum ödevlerine yardım etmemi istediğinde, ben anlamam diyordum. İlkokul mezunuyum ve aradan yıllar geçti ve bu şekilde çocuğuma yardımcı olamayacağımı düşünürdüm. Bu programdan sonra çocuğumun ödevlerine yardımcı olmaya çalıştım, çocuğum bu durumdan çok hoşnut.”

V-10: “Tüm imkanları sunuyorum ama yine de zayıf getiriyordu. Çoğu zaman abini örnek al, arkadaşını örnek al, kardeşin daha iyi utan diyordum. Meğer ne büyük hata yapıyormuşum, o kadar pişmanım ki.... Çocuklarımı artık hiç kimse ile kıyaslamıyorum. Bu yüzden bana büyük fayda sağladı bu eğitim”

V-11: “Programın, katılan tüm ailelere katkısı olduğunu söylesem yalan olmaz. Çünkü bu sayede çocuğumuzun daha değerli olduğunu anladık. Oğlumun gelişimi ile ilgili şu anda daha çok bilgi sahibiyim. Mesela daha önceden bana garip gelen davranışlarının, şimdi gelişimiyle alakalı olduğunu biliyorum.”

V-13: “Vallahi ben çocuğum yorulmasın diye her şeyi önüne getirirdim, elini sıcak sudan soğuk suya dokunduramazdım. Bir oturumda hocalar dedi ki çocuk ilerde kendi işlerini yapamaz. Kocama baktım, ben yokken yumurta bile kıramaz. Oğlumun da böyle olmasını istemem. Bu yüzden onun için gerekli olacak her şeyi öğrenmesi için ona sorumluluk veriyorum”

V-18: “Hep dayak, hep bağırma.... Hiçbir şey hallolmuyordu, aksine çocuğum dayak arsız haline geldi. Yeniden doğmuş gibiyim, artık dayak yok, bağırma yok. Her şeyin bir çözümü varmış da bilmiyormuşuz. Bundan böyle gereken ödülü ve cezayı rahatlıkla seçebiliyorum.”

V-21: “Kızımın öğretmeni hep şikayet ederdi, çocuğunuzla ilgili bilgi almıyorsunuz diye. Çoğu zaman telefon bile etmiyordum, iş güç derken akşam oluveriyordu. Programdan sonra şunun farkına vardım; kızımı ihmal ediyorum. Şimdi öğretmenini bir hafta ziyaret ediyorum, çocuğumla ilgili bilgi alıyorum. Okula gitmediğimde de telefon ediyorum.”

V-29: “Oğlum beşinci sınıfta ama öğlen bir çıkıyor, akşam geç vakitlerde geliyor, ben her gün yüreğim ağzımda kapıdan pencereden bakıyorum. Bir oturumda hoca dedi ki çocuğunuzun arkadaşlarını tanımaya çalışın. Çocuğumun eve geç gelmesinin sebebi arkadaşlarıymış. Ben de oğlumun arkadaşlarını eve çağırdım, onlarla sohbet ettim. Artık gönlüm rahat.”

V-30: “Oğlum çok sinirli idi ve ben çoğu zaman bu durumla baş edemez ona karşılık verirdim. Şimdi bir çok seçeneğim var. Örneğin oğlum çok sinirlendiğinde ben başka odaya geçiyorum.”

Çalışmada ailelere katıldıkları aile eğitim programı süresince en çok ilgi çeken konulara ilişkin görüşleri sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.4. Ailelerin, “*Program Süresince Gerçekleştirilen Oturumlarda En Çok İlginizi Çeken Konu/Konular Hangisi/Hangileri Olmuştur?*” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

<i>Program süresince gerçekleştirilen oturumlarda en çok ilginizi çeken konu hangisi olmuştur?</i>	f (33 kişi üzerinden)	%
Etkili Aile-Çocuk İletişimi	21	63,64
Çocukta Davranış Problemleri ve Çözüm Önerileri	16	48,48
Çocuk Yetiştirmede Doğru ve Yanlış Aile Tutumları	15	45,45
Çocuk Eğitiminde Ödül ve Ceza	12	36,36
Aile Modelleri ve Çocuk Üzerindeki Etkileri	8	24,24
Okul Çağı (7-12 Yaş) Çocuklarının Gelişimsel Özellikleri	7	21,21
Sınav Kaygısı	5	15,15
Motivasyon - Öz saygı	2	6,06
Aile Katılımı ve Okul - Aile İşbirliği	2	6,06

Tablo ‘da Ailelerin, katıldıkları aile eğitim programı süresince en çok hangi konuları ilgi çekici buldukları belirlemeye çalışılmış ve ailelerin en çok “*etkili aile çocuk iletişimi*” (**21 kişi**) konusunu ilgi çekici olarak buldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu konuyu hemen takiben ailelerin “*çocukta davranış problemleri ve çözüm önerileri*” (**16 kişi**); “*çocuk yetiştirmede doğru ve yanlış aile tutumları*” (**15 kişi**) ve “*çocuk eğitiminde ödül ve ceza*” (**12 kişi**) konularının da yeterince ilgi çekici olduklarını düşündükleri belirlemiştir. Bu konular kadar olmasa da bazı ailelerin sırasıyla “*aile modelleri ve çocuk üzerindeki etkileri*” (**8 kişi**); “*okul çağı (7-12 yaş) çocuklarının gelişimsel özellikleri*” (**7 kişi**); “*sınav kaygısı*” (**5 kişi**); “*motivasyon - öz saygı*” (**2 kişi**) ve “*aile katılımı ve okul - aile işbirliği*” (**2 kişi**) konularını da ilgi çekici buldukları belirlenmiştir.

Velilerin katıldıkları aile eğitim programı süresince en çok ilgi çekici buldukları konulara yönelik görüşlerinden bazı alıntılar:

V-2: “Bir oturumda çocuklarda görülen olumsuz davranışları işlemiştik. Orada çocukların bu davranışları neden yaptıklarını görmüştük. Yani bu konu bize çocuğun her davranışının bir sebebi olduğunu öğretti. Daha sonra bu olumsuz davranışları nasıl ortadan kaldırabileceğimize yönelik etkinlikler yapmıştık.”

V-6: “Çocuklarının gelişim alanlarının bu kadar çok olabileceğini bilmiyordum, bu konuda bilgi almayı önceden de çok istiyorum. Kendimce çocuğumu takip ediyordum, ancak tam olarak ne olduğunu bilmiyordum. Kızımı artık daha dikkatli takip ediyorum, gelişiminin normal seyrinde gitmesine yardımcı olma da anne- babanın etkisinin olduğunu öğrenmem bana büyük katkı sağladı.”

V-14: “Sınavlardaki başarısızlığın bir nedeninin de sınavda yapamayacağından korktuğu için oluşan sınav kaygısı olduğunu öğrendim. Oğlum o kadar çok çalışıyor ki sınava girdiği esnada yapamıyordu. Bunu engellemek için kas gevşetme egzersizlerini öğrendik. Birkaç tanesini etkinlik esnasında yaptık, gerçekten de rahatlattı.”

V-18: “Kesinlikle ödül ve ceza ile ilgili oturumdu. Bir davranışı kazandırmak için ödül vaat ettiğimiz zaman hemen o davranışın arkasından söz verdiğimiz şeyi yapmamız gerektiğini öğrendim, ki artık o şekilde davranıyorum. Hatta bu konuyu eşimle de paylaştım, o da bunu yerinde buldu ve kendisi de çocuğumuza karşı bu şekilde hareket ediyor.”

V-25: “Dördüncü hafta iletişim konusu işleniyordu. Dokunmanın önemi ile ilgili o kadar çarpıcı bir örnek vardı ki gözlerim doldu, beden dilinin ne kadar önemli olduğunu anladım. Eve gider gitmez kız kardeşime sarıldım ve onu ne kadar çok sevdiğimi söyledim.

V-29: “Programa başladığımız ilk hafta aile modelleri üzerinde konuşulmuştu. Demokratik ailenin yapısının nasıl olduğundan söz edilmişti. Birkaç tane daha aile modeli vardı, ancak bunlar sürekli kullanıldığında çocuğa zarar veriyordu. Bu şekilde aile modellerinin çocukları nasıl etkileyeceğini öğrendik.”

V-32: “Benim en çok ilgimi çeken ve şu anda da uygulamaya çalıştığım çocuk yetiştirirken hangi tutumları uygulayacağımız adli etkinlik idi. Kendimi gözden geçirip yaptığım yanlışları saptadım, artık onları yapmamaya çalışıyorum. Çocuğumun özellikle kişisel gelişimini olumlu yönde etkileyecek davranışlar sergilemeye çalışıyorum.”

4.2.2. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Programın Okul Başarısı Konusunda Yeterliliğine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Programın okul başarısı konusunda yeterliliğini belirlemek amacıyla ailelere, 8 oturum boyunca ele alınan konuların “okul başarısına yönelik aile eğitimi” için yeterli olup olmadığı nedenleriyle birlikte sorulmuş ve elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Ailelerin, katıldıkları aile eğitim programı süresince gerçekleştirilen oturumlarda ele alınan konuların “okul başarısına yönelik aile eğitimi” için yeterli bulup bulmadıkları sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Ailelerin, “Bu Programda 8 Oturum Boyunca Ele Alınan Konuların “Okul Başarısına Yönelik Aile Eğitimi” İçin Yeterli Olduğunu Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

<i>Bu programda 8 oturum boyunca ele alınan konuların “okul başarısına yönelik aile eğitimi” için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?</i>	f	%
Evet	27	81,82
Hayır	6	18,18
Toplam	33	100,0

Araştırmada okul başarısı üzerine gerçekleştirilen aile eğitim programında 8 oturum boyunca ele alınan konuların “*okul başarısına yönelik aile eğitimi*” için yeterli olup olmadığı incelenmiş ve bu doğrultuda velilerin **27’sinin** programın öğrencilerin okul başarısını arttırmaya yönelik aile eğitimi için yeterli olduğunu düşündükleri ve **6’sının** da yeterli olmadıklarını düşündükleri belirlenmiştir.

Programda 8 oturum boyunca ele alınan konuların “okul başarısına yönelik aile eğitimi” için yeterli olduğunu düşünen velilerin, programın okul başarısına yönelik hangi açılardan yeterli olduğunu açıklamaları istenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Ailelerin, “*Bu Programda 8 Oturum Boyunca Ele Alınan Konuların “Okul Başarısına Yönelik Aile Eğitimi” İçin Neden Yeterli Olduğunu Düşünüyorsunuz?*” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

<i>Sizce gerçekleştirmiş olduğumuz aile eğitim programı okul başarısı konusunda neden yeterliydi?</i>	f (27 kişi üzerinden)	%
Çocuğum evde daha düzenli ders çalışıyor.	16	59,26
Çocuğumun okul etkinliklerine katılım düzeyim arttı.	11	40,74
Program hem aile içi ilişkileri hem de okul-aile ilişkilerini geliştirebilir.	8	29,63
Çocuğuma daha uygun çalışma ortamı hazırlayabiliyorum	4	14,81
Öğretmeni çocuğumun programdan sonra derslerde daha iyi olduğunu söylüyor.	4	14,81

Tablo 4.6’da okul başarısı üzerine gerçekleştirilen aile eğitim programında, ele alınan konuların “*okul başarısına yönelik aile eğitimi*” için yeterli olduğunu düşünen 27 veliye, bu yeterliliğin nedenleri sorulmuş ve velilerin **16’sının**, program sayesinde çocuklarının evde daha düzenli ders çalıştıklarını; 11’inin çocuklarının okul etkinliklerine katılım düzeylerinin arttığını ve 8’inin programın hem aile içi

ilişkileri hem de okul-aile ilişkilerini geliştirebilir nitelikte olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Ayrıca velilerin 4'ü çocuklarına daha uygun çalışma ortamı hazırlayabilmeleri ve yine 4'ü ise öğretmenlerin çocuklarının programdan sonra derslerde daha iyi olduklarını söylemeleri nedeniyle programı okul başarısı konusunda yeterli bulmuşlardır.

Velilerin programda 8 oturum boyunca ele alınan konuların “okul başarısına yönelik aile eğitimi” için neden yeterli bulduklarına yönelik görüşlerinden bazı alıntılar:

V-1: *“Bu programa gönüllü olarak katılmışım, çocuğuma daha fazla özen göstermeye çalışıyordum. Bu program birlikte çocuğumun okul etkinliklerine daha fazla katılıyorum, veli toplantılarını kaçırmıyorum, öğretmenleri ile görüşüyorum.”*

V-5: *Katıldığımız eğitim bizi çocuğun derslerine daha çok yardım etmemizi sağladığı için, çocuk da bu ilgiyi fark ediyor. E bizim onla daha çok ilgilendiğimizi gören çocuk otomatikman derslerine daha düzenli çalışmaya başladı. Bu sayede başarısı da giderek yükselecek inşallah...*

V-6: *Valla hocam ne yalan söyleyeyim. Öğretmeni çocuğumun durumunun bu aralar çok iyi olduğunu söylüyor, aile eğitiminin mi etkisi oldu acaba diyordu bana geçen gün. Yani biz de bu durumdan memnunuz.*

V-13: *“Şunu söylemeliyim ki maddi durumumuz çocuğumuza ayrı bir oda hazırlamamızı engelliyor. Bu durumdan ben de hoşnut değilim, tek oda hepimiz bir aradayız. Programda şunu öğrendim, imkansız bir şey yok. Bir sehpa buldum ve kızımın masası olarak ayarladım, güzel bir bez diktim üstüne. Kızım çok mutlu oldu, ders çalışmaya hevesi arttı. Çocuğuma yardımcı olduğum için çok mutluyum.”*

V-21: *“ Bu program bence tüm ailelere verilmeli, program ilerledikçe gelişmeye ve değişmeye başlıyorsunuz. Bu değişim gerçekten tatmin edici. Sadece çocuğumla değil, eşimle aramdaki ilişkim güçlendi. Şunu da belirtmek istiyorum, çocuğumun öğretmenleri ile daha fazla*

görüştüyorum, bu sayede çocuğum okula gitmeye, ödevlerini yapmaya daha fazla özen gösteriyor.”

V-27: *“Bize daha programın başında öğrencilerin dersleriyle daha yakından çocuklar da bu sayede daha düzenli çalışırlar demiştiniz. Şimdi görüyorum ki çocuğuma ne kadar yardımcı oluyorsam, o da ders çalışmak için daha istekli oluyor.”*

V-28: *“Program bana göre yeterli. Niye diye sorarsanız bu konuların, etkinliklerin hepsi, aile içinde eşler arası olsun, çocuklarımızla olsun aramızı hep iyi tutacak şeyleri içeriyor. Bunun yanında çocuğum için eskiden bu kadar okula gidip gelmezdim. Bu aralar iki günde bir gidip öğretmeniyile, rehber hocayla görüşürüm.”*

V-32: *“Programın bana sağladığı en büyük yararlarından biri çocuğumla aramda ilişkiyi güçlendirmesi. Çocuğum artık bana güveniyor, birçok şeyi benimle paylaşıyor. Bu benim için çok önemli gerçekten. Çocuğumla birbirimizin sırdaşı gibiyiz, iyi ki bu programa katılmışım.”*

Programda 8 oturum boyunca ele alınan konuların “okul başarısına yönelik aile eğitimi” için yeterli olmadığını düşünen velilerin, programın okul başarısına yönelik hangi açılardan yetersiz olduğunu açıklamaları istenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7. Ailelerin, “*Bu Programda 8 Oturum Boyunca Ele Alınan Konuların “Okul Başarısına Yönelik Aile Eğitimi” İçin Neden Yetersiz Olduğunu Düşünüyorsunuz?*” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

<i>Sizce gerçekleştirmiş olduğumuz aile eğitim programı okul başarısı konusunda neden yetersizdi?</i>	f (6 kişi üzerinden)	%
Program süre olarak yeterli değildi.	5	83,33
Bazı konuların daha ayrıntılı işlenmesi gerekirdi.	2	33,33
Veli katılımlarının daha devamlı olması gerekirdi.	1	16,67

Tablo'da okul başarısı üzerine gerçekleştirilen aile eğitim programında, oturumlar boyunca ele alınan konuların “okul başarısına yönelik aile eğitimi” için yetersiz olduğunu düşünen 6 veliye, bu yetersizliğin nedenleri sorulmuş ve en önemli nedenin “programın süre olarak yeterli olmaması” (5 kişi) olduğu belirlenmiştir.

Bu yetersizliğe yönelik diğer nedenler ise “bazı konuların daha ayrıntılı işlenmesinin gerekliliği” (2 kişi) ve “veli katılımlarının daha devamlı olmasının gerekliliği” (1 kişi) olarak tespit edilmiştir.

Velilerin programda 8 oturum boyunca ele alınan konuların “okul başarısına yönelik aile eğitimi” için neden yeterli bulmadıklarına yönelik görüşlerinden bazı alıntılar:

V-4: “Bence bu program daha uzun sürmeli idi. Programın biteceği söylendiğinde çok üzülmedim. Çok güzel şeyler öğreniyorduk, çocuğumuzla birlikte biz de büyüyorduk. Daha fazla oturum olsa idi kesinlikle devam ederdim.”

V-9: “Bazı oturumlardaki konular daha ayrıntılı ele alınabilirdi. Motivasyon ile ilgili daha fazla bilgi almak isterdim. Bu açıdan daha kapsamlı olması bize daha çok fayda sağlardı.”

V-33: “Bazı veliler devam konusunda özen gösterse daha iyi olurdu. Ben gruba devam etmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Aile eğitim programında çocuğumuza yönelik çok önemli şeyler öğrendik. Diğer velilerin de bunlardan faydalanması için grup oturumları sırasında başka plan yapmaması gerekir.”

4.2.3. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Aile Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Konusunda Görüş ve Önerilerine Yönelik Bulgular

Aile eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik ailelere, ileride gerçekleştirilecek olan aile eğitim programlarında, bu programda işlenen konulara ek olarak hangi konuların yer almasını istedikleri ve bunun yanı sıra yapılan görüşmeye

ek olarak aile eğitim programları üzerine belirtmek istedikleri görüş ve öneriler sorulmuş; elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Çalışmada, uygulanan aile eğitim programında ailelere sunulan konular dışında, ileride gerçekleştirilecek olan aile eğitim programlarında hangi konuların yer almasını istedikleri ailelere sorulmuş ve buna yönelik bulgular Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. Ailelerin, “*Bu Programda Ele Alınan Konular Dışında, Gerçekleştirilecek Olan Aile Eğitim Programlarında Hangi Konuların Yer Almasını Önerirsiniz?*” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

<i>Bu programda yer alan konular dışında, aile eğitim programlarında hangi konuların yer almasını önerirsiniz?</i>	f (33 kişi üzerinden)	%
Ergenlik Dönemi	8	24,24
Madde (sigara, alkol, uyuşturucu) bağımlılığı	7	21,21
Çocuğun mesleki yönelimi	3	9,09
Çocukları teknolojik araçların (bilgisayar, cep tel.) olumsuz etkilerinden koruma yolları	2	6,06
Bedensel veya zihinsel engelli çocukların bakımı ve eğitimi	2	6,06
Aile içerisinde eşler arası uyum/Anne-baba ilişkileri	1	3,03
Çocuklarda cinsel taciz	1	3,03

Araştırmada ailelerin, katıldıkları “Okul Başarısı Aile Eğitim Programı’nda” ele alınan konular dışında, gerçekleştirilecek olan aile eğitim programlarında hangi konuların yer almasını istedikleri incelenmiş ve ailelerin öncelikle “*ergenlik dönemi*” (8 kişi) ve “*madde (sigara, alkol, uyuşturucu) bağımlılığı*” (7 kişi) konularına dair eğitim almak istedikleri belirlenmiştir. Bu konuların dışında aileler “*çocuğun mesleki yönelimi*” (3 kişi); “*çocukları teknolojik araçların (bilgisayar, cep tel.) olumsuz etkilerinden koruma yolları*” (2 kişi); “*bedensel veya zihinsel engelli çocukların bakımı ve eğitimi*” (2 kişi); “*aile içerisinde eşler arası uyum/Anne-baba ilişkileri*” (1 kişi) ve “*çocuklarda cinsel taciz*” (1 kişi) gibi birtakım konularda da aile eğitimi alma isteklerinde bulunmuşlardır.

Ailelerin, katıldıkları aile eğitim programında ele alınan konular dışında, gerçekleştirilecek olan aile eğitim programlarında yer almasını istedikleri konulara yönelik görüşlerinden bazı alıntılar:

V-4: “Benim iki tane özürlü çocuğum var, biri dördüncü sınıfta, biri de gördüğümüz gibi daha bebek 2 yaşında. Çocuklarıma gereken desteği vermek için ben de kocam da gayret ediyoruz. Bazen sabrımın taşıdığı anlar oluyor, onlara kızıyorum ama sonra çok üzülüyorum, pişman oluyorum. Benim gibi engelli çocukları olan ailelere çocuklarımıza nasıl daha iyi bakacağımızla ilgili bir eğitim verilmeli. Eminim bu sayede işlerimiz kolaylaşacaktır.”

V-6: “Ergenlik çağındaki çocuklarda meydana gelebilecek davranışlar hakkında bilgi almak isterim. Özellikle çocuklar bu dönemde aksileştiklerinden bununla baş etme yöntemlerini öğrenmek isterim.”

V-11: “Temizlik çok önemli. Okulda çocuklara temizlikle ilgili bilgiler verilmeli bence. Ben her şeyin aileden geldiğini düşünüyorum, bu yüzden temizlik konusunda tüm aileler eğitilmeli ve aileler de çocuklarına örnek olmalı. El, tırnak, vücut temizliği ilgili bir program yapılırsa çocuklarımız daha sağlıklı büyüyecekler.”

V-15: “Devir çok değişti, çocuklarımız hep kötü yola sevk ediliyor. Arkadaşlarına güvenemiyoruz, çocuklarımız sigara uyuşturucu gibi maddelere yönelebiliyorlar. Çocuğumun bu maddeleri kullandığını nasıl anlayabilirim ve böyle bir durumla karşılaşırsam ne yapabilirim, bunlarla ilgili bilgilenmek isterim.”

V-18: “Çocuklarımızı dışarıdaki kötü insanlardan korumanın yollarını öğrenmek istiyorum. Bunu söylemek bile beni şu anda rahatsız ediyor, ama ailelerin çocuklarını nasıl koruyacağını öğrenmesi çok önemli. Ben kızıma da oğlumu da yabancı kimselerle konuşmaması gerektiğini söylüyorum ama ne kadar yeterli bilmiyorum.”

V-19: “Artık bütün çocukların elinde cep telefonu var. Çocuklarımız internet kafeden çıkmıyorlar. Bu da yetmezmiş gibi her yerde bilgisayar

ve internet var. Komşularla konuşurken çocukların internetten kötü sitelere girdikleri öğrendikten sonra korkmaya başladım. Çocuğumun yanlış şeyler öğrenmesini istemiyorum. İnternetin bu zararları engellemek için neler yapabileceğimizi öğrenmek isterim.”

V-20: “Benim üç tane çocuğum var. Bunlardan biri lisede okuyor, ikisi ilköğretimde. Kendilerine uygun iş ve mesleği bulmalarını istiyorum. Bu konuda okulda çalışmalar yapıldığını biliyorum, ancak bir anne olarak çocuklarımın meslek seçimine yardımcı olmak isterim. Anne babalara yönelik böyle bir çalışma yapılırsa kesinlikle kaçırmam.”

V-26: “Şimdiye kadar bize hep çocuklarımızla ilgili bilgiler verdiniz, etkinlikler yaptınız. Tabi bizim en eğerli varlıklarımız onlar, ancak eşler karı koca arasındaki ilişkinin de güzel olması çok önemli. Bizim toplumumuzda genelde görücü usulü olduğundan eşler anlayamayabiliyor ve bu çocuklara da yansıyor. Ben kocamla aramızın daha iyi olması için ona nasıl davranmam gerektiğini bilmek istiyorum.”

Çalışmada ailelerle gerçekleştirilen görüşmelerde son soru olarak ailelere, aile eğitim programlarının geliştirilmesi üzerine önerileri sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 4.9’da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Ailelerin, “Aile Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Üzerine Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

<i>Aile eğitim programlarının geliştirilmesi üzerine önerileriniz nelerdir?</i>	f <i>(33 kişi üzerinden)</i>	%
Bu programlar daha çok/sık yapılmalı	17	51,52
Cinsiyet dağılımı açısından erkekleri biraz daha içine katmalı	10	30,30
Başka sınıf düzeyindeki çocukların ailelerine de verilmeli	10	30,30
Biraz daha uzun olmalı	6	18,18
Daha fazla konu içermeli	3	9,09
Gönüllü değil zorunlu olmalı	2	6,06

Ailelerin aile eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik önerilerinin sunulduğu Tablo 4.14 incelendiğinde aileler öncelikli olarak *bu programlar daha çok/sık yapılmasını (17 kişi)* önermektedirler. Elde edilen diğer önemli önerilerden ilki *cinsiyet dağılımı açısından erkekleri biraz daha içine katmalı (10 kişi)*; ikincisi ise *aile eğitimi başka sınıf düzeyindeki çocukların ailelerine de verilmeli (10 kişi)* olarak belirlenmiştir. Araştırmada **8 ailenin**, düzenlenecek olan aile eğitim programlarının gerek toplam süre olarak, gerekse de haftalık oturum saatlerinin *biraz daha uzun olması* yönünde ve **3 ailenin** ise programın *daha fazla konu içermesi* konusunda öneri sundukları tespit edilmiştir. Araştırmada aile eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik son öneri programa katılımların *gönüllü değil zorunlu olması* gerektiği yönünde belirlenmiştir (**2 kişi**).

Velilerin aile eğitim programlarının geliştirilmesi üzerine önerilerine yönelik bazı görüşme alıntıları:

V-7: “*Yani keşke bu programlar daha önceden yapılıyaydı. Yaş olarak sizlerden çok büyüğüz ama sizlerin bize öğreteceği çok şey var hocam (...) O yüzden aile eğitim programlarının daha sık yapılması gerektiğini söyleyebilirim.*”

V-16: “*Erken bitti sanki program. 2 ay sürdü ama sanki daha çok şeye ihtiyacımız var. Keşke dönem sonuna kadar sürseydi. Yani bir daha program yaparsanız süresi daha uzun olsun.*”

V-20: “*Bu programlar babaları hiç mi ilgilendirmiyor acaba diye düşünüyorum. Yani tamam işte çalışıyor olabilirler ama evde oturdukları zamanlarda da pasif davranıyorlar. Benim istediğim babaların da biraz bilgilenecekleri gerekiyor o yüzden onları da bu programlara katmak için ısrarcı olun hocam.*”

V-27: “*Aslında bu tür aile eğitimlerine katılmak zorla olmalı bence. Çünkü her anne-babanın bu bilgileri öğrenmeye ihtiyaçları var.*”

V-29: “*Bile eğitiminde bize anlattıklarınız sadece 5. sınıfa giden çocukların ailelerine değil liseye giden çocuğu olanlara da verilebilir.*”

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Kuruma dayalı aile eğitim programlarının İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okul başarılarına etkisinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmanın bu bölümünde öğrenci başarı testleri ile aile görüşme formlarından elde edilen bulgular literatürdeki bulgularla karşılaştırılarak tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. Nicel Verilere İlişkin Tartışma ve Yorum

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesinde başarı puan ortalamaları incelendiğinde deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarı puan ortalamalarının birbirine çok yakın değerlerde olduğu belirlenmiştir. Bu değerler arasında görülen farklılığın anlamlı olup olmadığı için yapılan t-testi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesi gerçekleştirilen ön test başarı puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık görülmemiştir. Bu bulgular neticesinde deneysel işlem öncesi deney ve kontrol gruplarının öğrenci başarı testinden aldıkları puan ortalamaları birbirine yakın olduğunu söylemek mümkündür.

Aile eğitim programı uygulamasının ardından aileleri bu programa katılan öğrencilerin oluşturduğu deney grubu öğrencileri ile aileleri programda yer almayan kontrol grubu öğrencilerine öğrenci başarı testi son test olarak uygulanmış ve grupların bu teste ilişkin puan ortalamaları incelenmiştir. Bu puanlar arasında anlamlı farklılığın var olup olmadığını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testine göre uygulama sonrası gerçekleştirilen son test başarı puanları arasında

anlamli farkin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulgular ışığında deneysel işlem sonrası deney ve kontrol grubu ğrencilerinin son test puan ortalamaları, ortalama puanlardan da anlaşılacağı üzere deney grubu lehine farklılaşmış ve araştırmanın hipotezi doğrulanmıştır. Ayrıca deneysel işlem sonrası deney grubu öğrencilerine uygulanan son test puanlarının deneysel işlem öncesi uygulanan ön test puanlarından daha yüksek olduğu belirlenirken; kontrol grubu ğrencilerinin son test puan ortalamalarının n teste nazaran dūřuř gösterdiği de elde edilen diğer sonuçlar arasındadır.

Buna göre ğrenci velilerine uygulanan aile eğitim programı sonrası, ailesi programa katılan öğrencilerden oluşan deney grubu ğrencilerinin, ailesi bu programa katılmayan öğrencilerden oluşan kontrol grubu öğrencilerinden daha fazla akademik başarı sergiledikleri görülmüştür.

Powell (1986)'in aktardığı bilgi doğrultusunda, Cochran ve Henderson (1985)'un yapmış oldukları araştırmanın sonucunda aileleri ebeveyn eğitim programına katılan çocukların okul başarılarının ve performans düzeylerinin, diğer çocuklara nazaran daha fazla artış gösterdiğini tespit ettikleri görülmüştür.

Elde edilen tüm bulgular doğrultusunda deney grubunda yer alan ğrenci velilerine 8 hafta boyunca uygulanan aile eğitim programının, öğrencilerin okul başarılarını arttırmada etkili bir program olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmalarda aile eğitim programlarının çocuklar üzerindeki kısa dönemli etkilerine bakıldığında, bu programların ocukların IQ düzeylerini arttırmada ve akademik başarı düzeylerini arttırmada etkili oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Andrews vd., 1982; Slaughter, 1983; Akt. Çağdaş ve Seçer, 2004).

5.2. Nitel Verilere İlişkin Tartışma ve Yorum

Aile eğitim programı sonrası aile görüşmelerinden elde edilen bulgulara yönelik tartışma ve yorumlar, *programın etkililiği*, *programın okul başarısı konusunda yeterliği* ve *aile eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik görüş ve nerileri* olmak üzere üç bölümde sunulmuştur.

5.2.1. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Programın Etkililiği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tartışma ve Yorum

Görüşmelerde velilere öncelikle aile eğitim programının etkililiğini belirlemek amacıyla katıldıkları aile eğitim programının kendilerine olumlu katkılar sağlayıp sağlamadığı sorulmuş ve bu soruyu velilerin tamamının programın kendilerine olumlu katkılar sağladığı yönünde yanıtladıkları belirlenmiştir. Bu bulguya göre programın kendilerine olumlu katkı sağladığını 33 ailenin tamamının düşünmesi nedeniyle, ailelere okul başarısı üzerine 8 hafta boyunca verilen aile eğitim programının oldukça etkili bir program olduğunu söylemek mümkündür.

Programın kendilerine olumlu katkılar sağladığını belirten velilerin görüşleri doğrultusunda, programın ailelere daha çok “*çocukla daha rahat iletişim kurabilme, çocuğun gelişimine yönelik daha çok bilgi veya duyarlılık sahibi olma, evde çocuğun ders ve ödevlerine daha çok yardımcı olma, çocuğun olumsuz davranışlarına yönelik çözümler üretebilme, çocuğa daha fazla sorumluluk verme, çocuğun okuldaki durumunu daha sık takip etme, çocuğun davranışlarına karşı gerekli olan ödül veya cezayı daha rahat seçebilme, çocuğun arkadaşlarını daha yakından tanımaya çalışma, çocuğun yeterince başarı gösteremediği zamanlarda onu kimseyle kıyaslamamayı öğrenme ve ben dili kullanabilme*” becerileri kazandırması nedeniyle olumlu katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Ailelerin programdan edindikleri bu becerilerin, programda yer alan etkinliklerin hedefleri ile örtüştüğü görülmektedir. Burada etkili iletişim becerisinin ilk sırada yer alması, etkileşimin temeli olan bireyler arası iletişimin önemini ortaya koymakta ve iletişim becerisine sahip anne-babaların çocuğun eğitimi ve gelişimi konularında daha hassas bir tutum sergilemelerini sağlayarak sağlıklı aile ortamına zemin hazırlamaktadır. Bu becerilere sahip anne ve babaların çocuğun okul başarısı konusundaki olumlu yaklaşımları da bu zincirin ilerleyen halkalarında yerini almaktadır. Bu konuda Masselom vd. (1990)’nin uyumlu ve uyumsuz ailelerdeki aile içi etkileşim ve iletişim ile çocukların okul başarısı arasındaki ilişkiyi incelemek üzere 40 başarısız ve 52 başarılı öğrenci ve aileleri ile gerçekleştirmiş oldukları bir çalışmanın sonucunda aile iletişiminin başarısız öğrenci ailelerine göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır (Akt. Özcan, 1996).

Yukarıda ailelerin programının kendilerine sağladığı olumlu katkılara yönelik görüşlerine bakıldığında, ailelerin tutum ve davranışlarında da bir değişimin olduğu görülmektedir. Ailelerde görülen değişimin demokratik aile yapısında görülen ebeveyn nitelikleri doğrultusunda bir değişimin olduğu görülmektedir. Çoğu koruyucu tutum besleyen ebeveynlerin -özellikle anneler- bu tutumlarının yerini demokratik aile tutumlarına bırakması, uygulanan aile eğitim programının okul başarısının yanı sıra ailelerin tutumlarında da olumlu değişimler kaydetme konusunda etkililiğinin bir göstergesidir.

Nimsi (2006) “*ilköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin ana-baba tutumları ile okul başarıları ve sınıf içi etkinlik düzeylerinin karşılaştırılması*” adlı çalışmasında aşırı koruyucu annelik tutumunun çocuğun okul başarısında etkili olmadığını; ancak demokratik davranma ve eşitlik tanıma ana-baba tutumunun çocuğun okul başarısında olumlu bir etkisinin olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Aynı şekilde Dornbusch vd. (1987) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre otoriter ve müsamahakâr anne-baba tutumunun okul başarısını olumsuz etkilediği; güven verici, eşitlikçi ve demokratik anne baba tutumunun ise okul başarısını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır (Akt. Özcan, 1996).

Katıldıkları aile eğitim programı süresince ailelerin en çok hangi konuları ilgi çekici bulduklarını belirlemeye yönelik bulgular incelendiğinde, sırasıyla “*etkili aile çocuk iletişimi, çocukta davranış problemleri ve çözüm önerileri, çocuk yetiştirmede doğru ve yanlış aile tutumları ve çocuk eğitiminde ödül ve ceza konuları* öne çıkmaktadır.

5.2.2. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Programın Okul Başarısı Konusunda Yeterliliğine İlişkin Görüşlerine Yönelik Tartışma ve Yorum

Programın okul başarısı konusunda yeterliliğini belirlemek amacıyla ailelere yöneltilen görüşme sorusuna, 27 kişi programın öğrencilerin okul başarısını arttırmaya yönelik aile eğitimi için yeterli olduğu ve 6 kişi ise yeterli olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu bulgudan hareketle gerçekleştirilen aile eğitim programı kapsamındaki bilgi ve etkinliklerin okul başarısına yönelik yeterli düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmada 33 aile ile gerçekleştirilen aile eğitim programının “*okul başarısına yönelik aile eğitimi*” için yeterli olduğunu düşünen 27 veliye, bu yeterliliğin nedenleri sorulmuş ve velilerin yarısından fazlasının, program sayesinde çocuklarının evde daha düzenli ders çalıştıklarını belirttikleri görülmüştür. Bunu takiben velilerin çocuklarının okul etkinliklerine katılım düzeylerinin arttığını ve programın hem aile içi ilişkileri hem de okul-aile ilişkilerini geliştirebilir nitelikte olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Ayrıca bazı veliler, çocuklarına daha uygun çalışma ortamı hazırlayabilmeleri ve öğretmenlerin çocuklarının programdan sonra derslerde daha iyi olduklarını söylemeleri nedeniyle programı okul başarısı konusunda yeterli bulmuşlardır.

Aynı şekilde gerçekleştirilen aile eğitim programını, “*okul başarısına yönelik aile eğitimi*” için yetersiz bulan 6 veliden, programın bu konuda yetersiz olduğu noktaları belirtmeleri istenmiş; bu kapsamda “*programın süre olarak yeterli olmaması, bazı konuların daha ayrıntılı işlenmesinin gerekliliği ve aile katılımlarının daha devamlı olmasının gerekliliği*” en önemli yetersizlikler olarak tespit edilmiştir.

Tüm bu bulgulardan yola çıkarak, 8 hafta boyunca gerçekleştirilen aile eğitim programının ailelere “*okul başarısı*” konusunda bilgi ve beceri kazandırma konusunda büyük oranda yeterli bir program olduğu görülmektedir. Programın hedefleri arasında yer alan aileleri okul etkinliklere daha fazla katmak, okul-aile işbirliğini sağlamak ve çocuğun başarısında önemli bir faktör olan çalışma ortamının hazırlanması konusunda velilere beceri kazandırmak gibi hedeflerin gerçekleştiği görülmüştür. Güven (2011)’in “*farklı eğitim modelleri kullanılarak uygulanan aile eğitim ve aile katılım programlarının okul öncesi öğretmenlerinin uygulamalarına ve ebeveynlerin görüşlerine etkisinin incelenmesi*” adlı çalışmasından elde ettiği bulgulara göre ebeveyn eğitim programına katılan ebeveynlerin, aile eğitimi ve ailenin okul etkinliklerine katılımı konusundaki görüşlerinde, ebeveyn eğitim programına katılmayan ebeveynlere göre olumlu yönde farklılık olduğunu saptamıştır.

Gerçekleştirilen aile eğitim programını *okul başarısı* konusunda velilerin büyük bir kısmı her ne kadar yeterli bulsalar da yine de eğitim üzerine tasarlanan programların büyük bir kısmında olduğu gibi, bu programda da birtakım yetersizliklerin var olduğu görülmüştür. Başta programın toplam süresi ve her bir

oturum için ayrılan sürenin yeterince uzun olmadığı ve bununla birlikte ele alınan konuların biraz daha ayrıntılı işlenmesi gerekliliği velilerin belirttikleri temel yetersizlikler olarak ortaya çıkmaktadır.

5.2.3. Aile Eğitim Programına Katılan Velilerin, Aile Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Konusunda Görüş ve Önerilerine Yönelik Tartışma ve Yorum

Araştırmada deneysel işlem olarak uygulanan aile eğitim programı, temelde ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okul başarılarının artırılması amacıyla, ailelerin çeşitli konularda bilgi ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanmıştır. Ancak ailelerin eğitim süresince ele alınan konuların dışında başka konularda da ihtiyaçlarının olacağı düşünülmüş ve ileride geliştirilecek olan programlarda dikkate alınabileceği düşüncesiyle bu ihtiyaçlar tespit edilmiştir.

Ailelerin, katıldıkları aile eğitim programında ele alınan konuların haricinde, gerçekleştirilecek olan aile eğitim programlarında bilgi edinmek istedikleri diğer konulara yönelik verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Bu doğrultuda ailelerin “*ergenlik dönemi, madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığı, çocuğun mesleki yönelimi, çocukları teknolojik araçların (bilgisayar, cep tel.) olumsuz etkilerinden koruma yolları, bedensel veya zihinsel engelli çocukların bakımı ve eğitimi, aile içerisinde eşler arası uyum/anne-baba ilişkileri, çocuklarda cinsel taciz (istismar)*” konuları üzerine de aile eğitimine ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Görüldüğü üzere ailelerin birbirinden farklı konularda bilgilenme ihtiyaçları ve bu doğrultuda aile eğitimi istedikleri bulgular sonucu belirlenmiştir. İhtiyaç duyulan konular dikkatle incelendiğinde çoğunda birtakım ortak özelliklerin; yani aile içerisindeki bireyler arasında yaşanan çatışma durumları ve ailenin çocuğu birtakım dış etkenlerden koruma isteğinin yarattığı ihtiyaçların olduğunu söylemek mümkündür. Bilindiği gibi eğitim programlarında yer alan konular birbirinden farklı olsalar da birbirleriyle bağlantılıdır ve temelde öğrenenin belirli konularda bilgi ihtiyacını gidermek için tasarlanırlar. Aile eğitim programları ailelerin ihtiyaçlarına ve kaygı duydukları konulara uygun olmalı ve etkin olarak katılabilecekleri ortamlar hazırlamalıdır (Ersay-Çekmecelioğlu, 2010). Burada özellikle dikkat çeken cinsel

istismar konusu son zamanlarda ailelerin ihtiyaç duydukları fakat bu isteklerini yeterince dile getiremedikleri bir konudur.

Araştırmada son olarak ailelerin aile eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik önerileri incelenmiştir. Bu kapsamda aileler, ileride yapılması düşünülen aile eğitim programları için *“aile eğitim programlarının daha çok/sık yapılmasını, cinsiyet dağılımı açısından erkekleri biraz daha içine katmasını, aile eğitiminin başka sınıf düzeyindeki çocukların ailelerine de verilmesini, programlarının gerek toplam süre olarak, gerekse de haftalık oturum saatlerinin biraz daha uzun olmasını, programlarda daha fazla konuya yer verilmesini ve programa katılımların gönüllü değil zorunlu olmasını”* öneri olarak sunmuşlardır.

Geliştirilmesi düşünülen programlarda ailelerin ihtiyaçlarının yanı sıra, programlara yönelik önerilerinin de mutlaka dikkate alınması gerekmektedir. Yapılan ihtiyaç analizleri de temelde bu ihtiyaçlar ve önerilerin belirlenmesiyle gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmada da söz konusu önerilere bakıldığında aile eğitim programları için öncelikli ihtiyaçlardan birinin erkek ebeveynleri daha çok programa katma ihtiyacıdır. Üstün (2010), son yıllarda yapılan çalışmaların, babaların çocuğun yaşamında etkin bir biçimde rol almaları gerektiği üzerine odaklandıklarını belirtmiştir. Ayrıca uzmanlar, babaların çocukların gereksinimleri konusunda bilgi sahibi olmaları ve özellikle okul başarısı konusunda eğitim-öğretim sürecinde daha aktif rol almaları gerektiğini vurgulamaktadırlar.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

6.1. SONUÇLAR

1. Aileleri, aile eğitim programına katılan öğrencilerin oluşturduğu deney grubu ile aileleri bu programa katılmayan öğrencilerden oluşan kontrol grubunun ön test puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamış ve bu sonuca göre deneysel işlemin gerçekleştirilmesi uygun bulunmuştur.

Deneysel işlem olarak uygulanan aile eğitim programı sonrası, aileleri aile eğitim programına katılan öğrencilerin oluşturduğu deney grubu ile aileleri bu programa katılmayan öğrencilerden oluşan kontrol grubunun son test puan ortalamaları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Bu farklılığın deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının, kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarından daha yüksek olmasından kaynaklandığı yapılan analizler neticesinde tespit edilmiştir. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının ön test puan ortalamalarından daha yüksek değerlere sahip olduğu görülürken; kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalamaları ön test puan ortalamalarından daha düşük çıkmıştır.

2. Araştırmaya katılan velilerin tamamının görüşleri doğrultusunda, uygulanan aile eğitim programının ailelere olumlu katkılar sağlama konusunda etkili bir program olduğu tespit edilmiştir.

3. Uygulanan aile eğitim programının, ailelere temel olarak şu becerileri kazandırdığı belirlenmiştir:

- a. Çocukla etkili iletişim kurabilme,
- b. Çocuğun gelişimine yönelik daha çok bilgi veya duyarlılık sahibi olma,
- c. Evde çocuğun ders ve ödevlerine daha çok yardımcı olma,
- d. Çocuğun olumsuz davranışlarına yönelik çözümler üretebilme,
- e. Çocuğa daha fazla sorumluluk verme,
- f. Çocuğun okuldaki durumunu daha sık takip etme,
- g. Çocuğun davranışlarına karşı gerekli olan ödül veya cezayı daha rahat seçebilme.

7. Ailelerin, aile eğitim programı süresince en çok ilgi çekici buldukları konular şu şekilde belirlenmiştir:

- a. Etkili aile çocuk iletişimi,
- b. Çocukta davranış problemleri ve çözüm önerileri,
- c. Çocuk yetiştirmede doğru ve yanlış aile tutumları,
- d. Çocuk eğitiminde ödül ve ceza.

8. Aile eğitim programında 8 oturum boyunca ele alınan konuların “*okul başarısına yönelik aile eğitimi*” için yeterli olduğu velilerin görüşleri doğrultusunda tespit edilmiştir.

9. Ailelerin görüşleri doğrultusunda, gerçekleştirilen aile eğitim programında ele alınan konuların “*okul başarısına yönelik aile eğitimi*” için yeterli görüldüğü noktalar şunlardır:

- a. Program sayesinde çocukların evde daha düzenli ders çalışmaları,
- b. Ailelerin, çocuklarının okul etkinliklerine katılım düzeylerinin artması,
- c. Programın hem aile içi ilişkileri hem de okul-aile ilişkilerini geliştirebilir nitelikte olması,

- d. Ailelerin, çocuklara daha uygun çalışma ortamı hazırlayabilmeleri,
- e. Öğretmenlerin çocuklarının programdan sonra derslerde daha iyi olduklarını söylemeleri.

10. Ailelerin görüşleri doğrultusunda, gerçekleştirilen aile eğitim programının, “okul başarısına yönelik aile eğitimi” için yetersiz kaldığı noktalar şunlardır:

- a. Programın süre olarak yeterli olmaması,
- b. Bazı konuların daha ayrıntılı işlenmesinin gerekliliği,
- c. Veli katılımlarının daha devamlı olmasının gerekliliği.

11. Ailelerin, uygulanan aile eğitim programında kendilerine sunulan konular dışında, ileride gerçekleştirilecek olan aile eğitim programlarında yer almasını istedikleri konular şu şekilde belirlenmiştir:

- a. Ergenlik dönemi,
- b. Madde (sigara, alkol, uyuşturucu) bağımlılığı,
- c. Çocuğun mesleki yönelimi,
- d. Çocukları teknolojik araçların (bilgisayar, cep tel.) olumsuz etkilerinden koruma yolları,
- e. Ailede kişisel bakım,
- f. Bedensel veya zihinsel engelli çocukların bakımı ve eğitimi,
- g. Aile içerisinde eşler arası uyum/anne-baba ilişkileri,
- h. Çocuklarda cinsel taciz (istismar).

12. Ailelerin, aile eğitim programlarının geliştirilmesi üzerine önerileri şunlardır:

- a. Aile eğitim programlarının daha çok/sık yapılması,
- b. Cinsiyet dağılımı açısından erkekleri biraz daha içine katması,
- c. Aile eğitimi başka sınıf düzeyindeki çocukların ailelerine de verilmesi,
- d. Aile eğitim programlarının gerek toplam süre olarak, gerekse de haftalık oturum saatlerinin biraz daha uzun olması,
- e. Programın daha fazla konu içermesi,
- f. Programa katılımların gönüllü değil zorunlu olması.

Araştırmadan elde edilen tüm sonuçlar itibarı ile deney grubunda yer alan öğrenci velilerine 8 hafta boyunca uygulanan aile eğitim programına katılan ailelerin, programdan edindikleri bilgi ve beceriler ile öğrencilerin okul başarısını arttırmaya katkı sağladıkları ve bu kapsamda Okul Başarısı Aile Eğitim Programı'nın gerek aile-çocuk ilişkilerinde olumlu etkiler yarattığı; gerekse ailelerin, öğrenci başarısını arttırmadaki rollerinin farkına varmalarına katkı sağladığı düşünülmektedir.

6.2.ÖNERİLER

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Mutlu, sağlıklı ve başarılı bireyler yetiştirmede öncelikle anne babanın, ardından diğer yetişkinler ve öğretmenlerin çok önemli bir yere sahip olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Çocuk dünyaya ilk geldiği andan itibaren aile, ilk etkileşim içinde bulunulan yer olmasından dolayı çocuğun yaşam süreci üzerinde oldukça etkilidir. Ana babanın eğitim düzeyi, çocuğa karşı nasıl tavır takındıkları veya hangi tutumları göstermiş oldukları, üzerlerine düşen görevleri ne ölçüde yerine getirdikleri bu yaşam tarzının temel etmenlerindedir. Bu nedenle olumlu davranışlar ve tutumlarla model olması gereken anne babanın çocuk eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda aile eğitimine yönelik her türlü çalışmanın hızla yaygınlaştırılması, gerek ailelerin bilgi düzeylerinin artırılması ve çocuk eğitimine aktif katılımlarının sağlanması; gerekse de sağlıklı aile-çocuk ilişkisi sonucu çocukların hem sosyal hem de akademik başarı düzeylerinin gelişiminde son derece etkili olacaktır.

2. Çocuğun okul başarısı ve sınıf içindeki etkinlik düzeyi için, öğrencilere hem evde hem okulda kendilerini ifade edebilecekleri ve yeteneklerini sergileyebilecekleri ortamlar ve onların ilgi ve yeteneklerine yönelik aile desteği sağlanmalıdır. Öğrencinin okul başarısının okul, aile ve çevre etkileşimi sonucu ortaya çıkan bir değişken olduğu unutulmamalı, buradan güç alarak okul ve aile birliği uygulamalarına daha çok yer verilmelidir. Okul süresi boyunca çocukların başarısının sürekliliği için, anne-baba ve eğitimciler, onların psikolojik dengelerini koruyacak ortamlar hazırlamalıdır.

3. Ana-babanın kişilik gelişimini ve okul başarısını olumlu yönde etkileyen demokratik tutumu benimsemesi için, özellikle aile eğitim çalışmaları yaygınlaştırılmalı ve TV, radyo gibi kitlesel iletişim araçları ve basılı yayın araçlarıyla tanıtıcı ve özendirici çalışmalar yapılmalıdır. Aile danışma merkezleri yaygınlaştırılarak tanıtılmalı ve ana-babaların ihtiyaç duydukları zamanlarda bu tarz kurumlara başvurmaları sağlanmalıdır. Tüm bu önerilerin yerine getirilmesiyle de ana baba tutumları, çocuğun okul başarısı ve sınıf içi etkinlik düzeyinde olumlu ilerlemeler kaydedileceği düşünülmektedir.

6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

Aile eğitim programları üzerine çalışmak isteyen araştırmacıların çalışmalarına rehber olması amacıyla şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Bu çalışmada yalnızca 5. sınıf öğrencileri ve aileleri ile çalışılmıştır. Bu nedenle başka sınıf düzeyinde de aile eğitim çalışmaları gerçekleştirilebilir.

2. Araştırmada öğrenci başarısının ölçülmesi temel hedeftir. Bu nedenle ebeveynlerin aile eğitimi ve aile katılımı konusunda kazanımlarını doğrudan ölçecek çalışmalar yapılabilir.

3. Aile eğitimlerine erkek ebeveynlerin katılım oranlarının artırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

4. Aile eğitimi etkinliklerine katılmış ve katılmamış anne-babaların, çocuklarıyla etkileşim ortamları değerlendirilebilir.

5. Küçük bir örneklem grubuyla çalışılan bu çalışma, daha büyük bir örneklem grubu ele alınarak tekrarlanabilir.

6. Velilerin de önerileri doğrultusunda *ergenlik dönemi, madde (sigara, alkol, uyuşturucu) bağımlılığı, çocuğun mesleki yönelimi, çocukları teknolojik araçların (bilgisayar, cep tel.) olumsuz etkilerinden koruma yolları, ailede kişisel bakım, bedensel veya zihinsel engelli çocukların bakımı ve eğitimi, aile içerisinde eşler arası uyum/anne-baba ilişkileri, çocuklarda cinsel taciz (istismar)* konularında veli bilgilendirme seminerleri veya aile eğitimleri yapılabilir.

7. Son olarak Türkiye’de aile eğitim programları çoğunlukla okul öncesi dönemdeki çocukların ve bedensel veya zihinsel yönden yetersiz çocukların

ailelerine yönelik verilmektedir. Bu yüzden normal çocukların ailelerine yönelik aile eğitim çalışmalarının yaygınlaştırılması çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Ağdemir, S. (1991). *Aile ve Eğitim*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Akyüz, H. (1991), *Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: M.E.B. Yayınları.
- Albayrak, M. (1994). Millet Mektepleri'nin Yapısı ve Çalışmaları (1928-1935). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 29, 471-483.
- Arcus, M.E., Schvanefeldt, J.D. & Moss, J.J. (1993). *Handbook of Family Life Education Volumes I and II*. Newbury Park, CA: Sage Publication.
- Ateş, R., Erdoğan, İ., Ergin, H., Gül, G., Günayer Şenel, H., Güngörmüş Özkardeş, O., İlgar, L., İlgar, Ş., İşmen, A.E., Kılıçaslan, A., Özabacı, N., Yavuzer, H., Yıldız, A. & Yüksel Şahin, F. (2004). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Aydın, M. (1997). *Kurumlar Sosyolojisi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Aydoğmuş, K., Baltaş, A., Baltaş, Z., Davaslıgil, Ü., Güngörmüş, O., Konuk, E., Korkmazlar, Ü., Köknel, Ö., Navaro, L., Oktay, A., Razon, N. & Yavuzer, H. (2006). *Ana-Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Aykaç, N. & Başar, E. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Değerlendirilmesi*. Eğitimde Yansımalar: VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Sitesi, Kayseri, Türkiye (14-16 Kasım).
- Balachander, J. (1999). World Bank Support for Early Childhood Development: Case Studies From Kenya, India, and The Philippines. *Food and Nutrition Bulletin*, 20(1), 136-145.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.

- Baykan, S., Temel, Z.F., Ömeroğlu, E., Bulduk, S., Ersoy, Ö., Avcı, N. & Turla, A. (1995). *Ankara'da Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki Çocukların Gelişim Durumlarının İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Ders Aletleri Yapım Merkezi Matbaası.
- Birkan, B. (2002). Erken Özel Eğitim Hizmetleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 3(2), 99-110.
- Bogdan, R.C. & Biklen, S.K. (1998). *Qualitative Research in Education* (3rd Edition). Boston: Allyn&&Bacon A Viacom Company.
- Bridge, H. (2001). Increasing Parental Involvement in The Preschool Curriculum: What an Action Research Case Study Revealed. *International Journal of Early Years Education*, 9(1), 5-21.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı-İstatistik Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum* (12.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can-Toprakçı, N. (2006). *Kurumda Eğitim Alan Zihinsel Engelli Öğrencilerin Annelerine, Genişletilmiş Aile Eğitim Programının Uygulanmasının, Öğrencilerin Matematik Ders Amaçlarını Edinmelerine, Sürdürme ve Genellemelerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cavkaytar, A. (2000). Okulöncesi Eğitimde Okul, Aile ve Çevre İşbirliği. Ş. Yaşar (Ed.), *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri* içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Çağdaş, A. & Seçer, Z. (2004). *Mutlu ve Sağlıklı Yarınlar İçin Anne Baba Eğitimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Çelik, F. (2006). *Evden Sonra Okuldaki Çocuk*. İstanbul: Zambak Yayınları.
- Dardağan, M. (2000). *İlköğretim Dönemi Çocukların Sosyal ve Akademik Becerilerini Geliştirmede Yardımcı Ebeveyn Eğitim Programının Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Demirel, Ö. (2007). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Demirel, Ö. (2008). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, İ. (2004). *Sosyoloji - Kavramlar ve Sorunlar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim - Sağlıklı İnsan, Sağlıklı Aile* (2.Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Elmacıoğlu, T. (1998). *Başarıda Aile Faktörü* (1. Baskı). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erkal, M.E. (1995). *Sosyoloji (Toplumbilimi)*. İstanbul: Der Yayınları.
- Erkan, S. (2010). Aile ve Aile Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar. Z.F. Temel (Ed.), *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları* içinde (1-48). Ankara: Anı Yayıncılık
- Ersay-Çekmecelioğlu, E. (2010). Aile Eğitim Programlarının Planlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi. Z.F. Temel (Ed.), *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları* içinde (273-325). Ankara: Anı Yayıncılık
- Ersoy, Ö. & Tezel-Şahin, F. (1999). 0-6 Yaş Döneminde Anne Baba Eğitiminin Önemi. *Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 58-62.
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme* (10. Baskı). Ankara: Meteksan.
- Fidan, N. & Erden, M. (1994). *Eğitime Giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. C. Güzel (Haz.). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Gladding, S. (2002). *Family Therapy: History, Theory and Practice*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Gordon, T. (2009). *Etkili Anne-Baba Eğitimi* (2. Baskı). D. Tekin & N. Özkan (Çev.). İstanbul: Profil Yayıncılık.

- Gül, E. (2007). *Eğitimde Çocuk Başarısı İçin Okul-Aile İşbirliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gültekin, E. (1999). *Uygun Olmayan Davranışların Azaltılmasında Ebeveynler Tarafından Uygulanan Uyuşmayan Davranışların Ayrımlı Pekleştirilmesinin Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günkan, H.E. (2007). *Ailenin İlköğretim Öğrencilerinin Eğitimi Üzerindeki Etki Düzeyinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Güran, N. (1991). Aile Hizmetleri. B. Dikeçliçil & A. Çiğdem (Derl.), *Aile Yazıları 4* içinde (436-443). Ankara: Aile Araştırma Kurumu.
- Güven, G. (2011). *Farklı Eğitim Modelleri Kullanılarak Uygulanan Aile Eğitim ve Aile Katılım Programlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uygulamalarına ve Ebeveynlerin Görüşlerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Haladyna, T.M. (1997). *Writing Test Item to Evaluate Higher Order Thinking*. Usa: Allyn ve Bacon.
- Hamamcı, Z. (2006). Anne Babaların Çocuk Yetiştirme İle İlgili Bilgi Kaynaklarının ve Öğrenme Yöntemlerinin İncelenmesi. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 8(15), 23-39.
- Hamamcı, Z. & Sevim, S.A. (2004). Türkiye’de Aile Rehberliği Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(22), 77-85.
- Kadioğlu, Ö.T. (2004). *Çocuğumu Hayata Hazırlıyorum*. İstanbul: Damla Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1989). Aile-içi Etkileşim ve Çocuk Gelişimi. *Türkiye’de Çocuğun Durumu* içinde (195-209), Ankara: UNICEF, 1989.
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (3. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Karakuş, F. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapıcı Öğrenme ve Otantik Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- Kaya, C. (2005). *Çocuk Eğitiminde Anne ve Babaya Öneriler*. İstanbul: Zambak Yayınları.
- Kıncal, Y.R. (1993). Aile ve Eğitim. *Eğitim Dergisi*, 5, 63-69.
- Korkmaz, İ. (2006). Yeni İlköğretim Birinci Sınıf Programının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 420-431.
- Kuloğlu, N. (1992). *Bilgi Verici Danışmanlığın Otistik Çocuğu Olan Anne Babaların Kaygı Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Küçükahmet. L. (1999). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. İstanbul: Alkım Yayıncılık
- Milli Eğitim Bakanlığı (t.y.). *Erken Çocukluk Eğitimi Programları*. 21 Mayıs, 2011 tarihinde <http://cygm.meb.gov.tr/hem/acep.pdf> sitesinden alınmıştır.
- Morawska, A. & Sanders, M.R. (2006). A Review of Parental Engagement in Parenting Interventions and Strategies to Promote It. *Journal of Children's Services*, 1, 29-40.
- Myers, R. (1996). *Hayatta Kalan On İki, Erken Çocukluk Eğitimi Programlarının Güçlendirilmesi*. A. Bakay & E. Ünlü (Çev.). Ankara: Anne Çocuk Eğitim Vakfı, 5.
- NCSS (1992). *A Vision of Powerful Teaching and Learning in the Social Studies: Building Social Understanding and Civic Efficacy*. Retrieved December 21, 2010, from <http://www.socialstudies.org/positions/powerful>.

- Nimsi, E. (2006). *İlköğretim İkinci Sınıf Öğrencilerinin Ana-Baba Tutumları İle Okul Başarıları ve Sınıf İçi Etkinlik Düzeylerinin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, R., P. & Unutkan, Ö. (2003). *Okul Öncesi Programı Uygulama Rehberi (Ne Yapıyorum? Neden Yapıyorum? Nasıl Yapmalıyım?)*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Özcan, H. (1996). *İlkokul Öğrencilerinin Özgüvenleri, Akademik Başarıları ve Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özmen, S.K. (2004). Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 27-39.
- Pehlivan, H. (2008). Anne Eğitim Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi. *Aile ve Toplum*, 4(15), 55-66.
- Powell, D.R. (2004). Parenting Education in Family Literacy Programs. In B.H. Wasik (Ed.). *The Handbook of Family Literacy Programs*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Powell, D.R. (1986). Parent Education and Support Programs. *Young Children*, 41.
- Sanders, M.R., Turner, K.M.T. & Markie-Dadds, C. (2002). The Development and Dissemination of the Triple P-Positive Parenting Program: A Multilevel, Evidence-Based System of Parenting and Family Support. *Prevention Science*, 3, 173-189.
- Sarı, İ. (2010). *Emniyet Örgütünde Görevli Anne-Babaların Fiziksel İstismar Potansiyellerinin Belirlenmesi ve İstismarla İlgili Aile Eğitim Programının Etkililiği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Satır, S. (1996). *Özel Teyfik Fikret Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarılarıyla İlgili Anne-Baba Davranışları ve Akademik Başarıyı Artırmaya Yönelik Anne-Baba Eğitim Gereksinmelerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Seçkin, N. & Koç, G. (1997). Okul Öncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliği. *Yaşadıkça Eğitim*, 51, 5-10.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim-Kuramdan Uygulamaya* (12. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sönmez, V. (2001). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı* (9. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sucuka, N., Özkök, S.Ü. & Vardar, B. (1997). Anne-Çocuk Eğitim Programı: Uygulama ve Değerlendirme. G. Haktanır (Haz.) *Okulöncesi Eğitim Sempozyumu: Okulöncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar* içinde (51-83). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sucuoğlu, N.B. (1991). *Anne Babaların Özel Eğitim Okullarını Algılama Biçimleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler. *Aile ve Toplum*, 4(14), 7-31.
- Şişman, M. (1986). *Orta Dereceli Okullarda Okul-Aile Birliği Çalışmalarının Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Tavil, Y.Z. (2004). *Doğrudan Öğretim Yöntemiyle Sunulan Davranışları Kontrol Etmeye Yönelik Aile Eğitim Programının Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Temel, Z.F. (2000). *The Study Of The Effect Of Mother-Child Education Program*. International School Psychology Association XXII Annual Colloquium Theme And Scientific Program. Kreuzlingen-Konstanz, Switzerland-Germany, 3(32).
- Terzioğlu, R.G. (1990). *Ailenin Ekonomik Faaliyetleri*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Tezcan, M. (1981). *Eğitim Sosyolojisine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Tezcan, M. (1992). *Eğitim Sosyolojisi* (8. Baskı). Ankara: Zirve Ofset.
- Tezel-şahin, F. & Özbey, S. (2007). Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksinim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir?. *Aile ve Toplum Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(12), 7-12.
- Tezel-şahin, F. & Özyürek, A. (2010). Anne-Baba Eğitimi ve Türkiye’de Uygulanan Aile Eğitim Programları. T. Güler (Ed.), *Anne-Baba Eğitimi* içinde (141-163). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24, 543-559.
- Unesco-Beirut & Unesco Institute for Education (2003). *Literacy and Adult Education in the Arab World*. Regional Report for the CONFINTEA V Mid-Term Review Conference, Bangkok.
- Bisin, S. (2009). *Adult Literacy Classes in Niger Emphasize the Importance of Family Education*. Retrieved January 12, 2011, from http://www.unicef.org/infobycountry/niger_49406.html
- Unutkan, Ö.P. (1998). *5-6 Yaş Grubu Aile Katılımlı Sosyalleşme Programı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Ural, O. (2010). Dünden Bugüne Aile Eğitimi. Z.F. Temel (Ed.), *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Üstün, E.Y. (2010). Etkili Aile-Okul-Toplum İlişkileri. Z. Fulya Temel (Ed.), *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Üstünoğlu, Ü. (1990). *Ailelerin Okul Öncesi Dönemin Önemi Konusunda Bilinçlendirilmesi Türkiye Aile Yıllığı*. Ailenin Eğitimi Raporu, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Üstünoğlu, Ü. (1991). Okulöncesi Dönemdeki Aile Eğitiminde Benimsenebilecek Farklı Yaklaşımlar. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(102), 121-133.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme-Teori ve Teknikler* (6. Baskı). Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Varol, N. (2005). *Aile Eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Vural, B. (2004). *Aile- Okul Birlikteliği*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Vuran, S. (1997). *Zihin Engelli Çocuk Annelerine Ödüllendirme ve Eleştirmemenin Kazandırılmasında Bilgilendirme, Dönüt Verme ve Ödüllendirmenin Etkililiği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Web: <http://www.nwrel.org/scpd/sirs/3/cu6.html> (31.12. 2010 tarihinde alınmıştır)
- World Bank (2002). *Arab Republic of Egypt Strategic Options for Early Childhood Education* (Report No. 24772-EGT). World Bank.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk Psikolojisi* (17. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yavuzer, H. (2004). *Çocuk Psikolojisi - Ana-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Yıldıran, G. (1983). Okulöncesi Eğitimde Okul, Anne-Baba ve Çevre Arasındaki İşbirliğinin Sağlanması. N. Koç (Ed.), *Okulöncesi Eğitim ve Sorunları* içinde (69-88), Ankara: TED Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, M. & Gözüyeşil, E. (2011). Üniversite Giriş Sınavlarına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygıları Üzerinde Aile Faktörünün Etkileri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 304-323.
- Yılmaz, H. (1994). 21. Yüzyılın Eşiğinde Ülkemizde Aile-Okul İşbirliği. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, (301-312).

EKLER

EK-I. ÖBT’de Yer Alan Testlerin Konu Dağılımları ve Kazanım Listeleri

EK-I.I. ÖBT Türkçe Testi Konu Dağılımları ve Kazanım Listesi

MADDE NO	ÖĞRENME ALANI	ALT ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR
1	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Paragraf Bilgisi	-Paragrafın anlamını belirleyen öğeleri fark eder. -Paragrafta bütünlüğü oluşturan öğeleri teşhis eder.
2	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Paragraf Bilgisi	-Paragrafın anlamını belirleyen öğeleri fark eder. -Paragrafta bütünlüğü oluşturan öğeleri teşhis eder.
3	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Paragraf Bilgisi	-Paragrafın anlamını belirleyen öğeleri fark eder. -Paragrafta bütünlüğü oluşturan öğeleri teşhis eder.
4	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Sözcükte Anlam	-Sözcüğün anlamını kavrar. -Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını ayırt eder.
5	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Cümle Bilgisi	-Anlamlı ve kurallı cümleler yazar.
6	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Noktalama İşaretleri	-Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar. -Yazılarında noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanır.
7	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	İmlâ (Yazım) Kuralları	-Yazılarında imlâ kurallarını uygular.
8	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Anlatım Bozuklukları	-Dilin doğru ve etkili kullanabilme yeteneğini geliştirebilme -Dilin yanlış kullanımından doğan bozuklukların giderilmesini sağlayabilme -Sözcük düzeyinde anlatım bozukluklarını kavrar
9	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Noktalama İşaretleri	-Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar. -Yazılarında noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanır.
10	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Sözcükte Anlam	-Sözcüğün anlamını kavrar. -Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını ayırt eder.
11	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Sözcük Bilgisi	-Yazılarında sözlük ve imlâ kılavuzundan yararlanır.
12	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Atasözü ve Deyim Bilgisi	-Okuduğu metnin içinde geçen kelime, atasözleri ve deyimleri cümle içinde kullanır
13	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Cümlede Anlam	-Cümleleri anlamlarına göre sınıflandırır.
14	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Cümlede Anlam	-Cümlede anlamın oluşmasını sağlayan unsurları belirler. -Eksik bırakılan metni yazarak tamamlar.
15	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Sözcükte Anlam	-Sözcükler arasında anlam ilişkisi kurar. -Kelimelerin eş ve zıt anlamlılarını bulur.
16	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Cümle Bilgisi	-Cümlelerde sebep-sonuç ilişkisi kurar.
17	Okuma, yazma, konuşma, dinleme	Paragraf Bilgisi/Anlatım Türleri	-Anlatım türlerinin ayırıcı özelliklerini açıklar. -Anlatım türlerinin kullanıldığı metinleri belirler.

EK-I.II. ÖBT Matematik Testi Konu Dağılımları ve Kazanım Listesi

MADDE NO	ÖĞRENME ALANI	ALT ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR
1	Sayılar	Doğal Sayılar	-En çok beş basamaklı doğal sayılarla çıkarma işlemini yapar -Çarpımları en çok yedi basamaklı olan iki doğal sayı ile çarpma işlemini yapar. -En çok dört basamaklı doğal sayıları, en çok üç basamaklı doğal sayılara böler
2	Sayılar	Doğal Sayılar	-7, 8 ve 9 basamaklı doğal sayıları okur ve yazar.
3	Sayılar	Doğal Sayılar	-Kuralında bir işlem bulunan örüntü oluşturur, bir örüntüde verilmeyen sayı veya sayıları belirler.
4	Sayılar	Doğal Sayılar	- En çok beş basamaklı doğal sayılarla toplama işlemi yapar.
5	Sayılar	Doğal Sayılar	-En çok dört basamaklı doğal sayıları, en çok üç basamaklı doğal sayılara böler. -Doğal sayılarla bölme işlemi gerektiren problemleri çözer ve kurar.
6	Ölçme	Zaman Ölçme	-Zaman ölçme birimleriyle ilgili problemleri çözer ve kurar.
7	Sayılar	Kesirler	-Eşit paydalı veya paydası diğerinin katı olan en çok beş kesri, büyükten küçüğe veya küçükten büyüğe doğru sıralar.
8	Sayılar	Ondalık Kesirler	-Kesirler, yüzdeler ve ondalık kesirler arasındaki ilişkileri bilir.
9	Veri	Çizgi Grafiği	-Çizgi grafiğini yorumlar.
10	Sayılar	Kesirler	-Paydaları eşit veya paydası diğerinin katı olan iki kesirle çıkarma işlemi yapar.
11	Ölçme	Çevre	-Üçgen, kare, dikdörtgen, eşkenar, dörtgen, paralelkenar ve yamuğun çevre uzunluklarını belirler. -Düzlemsel şekillerin çevre uzunlukları ile ilgili problemleri çözer ve kurar.
12	Geometri	Çember	-Çemberin merkezini, yarıçapını ve çapını belirtir.
13	Geometri	Çokgen	-Üçgenleri açılarına ve kenarlarına göre sınıflandırır. -Çokgenlerde açı ölçülerinin toplamını belirler.

EK-I.III. ÖBT Fen ve Teknoloji Testi Konu Dağılımları ve Kazanım Listesi

MADDE NO	ÖĞRENME ALANI	ALT ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR
1	Canlılar ve Hayat	Vücudumuz Bilmecesini Çözelim	-Solunum sistemi organlarını belirtir.
2	Canlılar ve Hayat	Vücudumuz Bilmecesini Çözelim	-Besin içeriklerinin vücuttaki öncelikli görevlerini belirtir.
3	Canlılar ve Hayat	Canlılar Dünyasını Gezelim, Tanıyalım	-Gözlemleri sonucunda çevresindeki hayvanları benzerlik ve farklılıklarına göre listeler -Omurgalı hayvan sınıflarının genel özelliklerini açıklar
4	Dünya ve Evren	Dünya, Güneş Ve Ay	-Dünya'nın kendi etrafında bir tam dönüşünü tamamladığı sürenin, bir gün olarak kabul edildiğini ifade eder. -Dünya'nın Güneş etrafında bir tam dolanımını tamamladığı sürenin, bir yıl olarak kabul edildiğini belirtir. -Ay'ın kendi etrafında dönerken aynı zamanda da Dünya etrafında dolandığını ifade eder
5	Fiziksel Olaylar	Yaşamımızdaki Elektrik	-Çalışmayan elektrik devrelerine ait şemaları yorumlayarak niçin çalışmadığını ifade eder
6	Canlılar ve Hayat	Vücudumuz Bilmecesini Çözelim	-Besin içeriklerinin vücuttaki öncelikli görevlerini belirtir. -Su ve minerallerin bütün besinlerde bulunduğunu ve düzenleyici görev yaptığını belirtir.
7	Canlılar ve Hayat	Vücudumuz Bilmecesini Çözelim	-Sindirimde görevli yapı ve organların yerini kendi üzerinde ve modelde sırası ile göstererek görevlerini kısaca açıklar.
8	Canlılar ve Hayat	Vücudumuz Bilmecesini Çözelim	-Diş çeşitlerini görevlerine göre model veya kendi ağzında göstererek sindirimdeki görevini fark eder.
9	Canlılar ve Hayat	Vücudumuz Bilmecesini Çözelim	-Sigaranın ve alkol kullanımının vücuda verdiği zararlarla ilgili bilgi toplar ve sunar
10	Canlılar ve Hayat	Canlılar Dünyasını Gezelim, Tanıyalım	-Omurgalı hayvan sınıflarının genel özelliklerini açıklar.
11	Madde ve Değişim	Maddenin Değişimi ve Tanınması	-Sıvıların ısı alarak buharlaştığını ve buharın yoğunlaşırken ısı verdiğini bilir. -Katıların ısı alarak eridiğini, sıvıların ısı vererek donduğunu fark eder.
12	Canlılar ve Hayat	Vücudumuz Bilmecesini Çözelim	-Canlıların yaşamsal faaliyetlerini devam ettirebilmesi için besinlere ihtiyacı olduğunu fark eder. -Temel besin gruplarını belirtir.
13	Fiziksel Olaylar	Kuvvet ve Hareket	-Fiziksel temas olmadan da cisimlere bazı kuvvetlerin etki edebileceğini fark eder.

EK-I.IV. ÖBT Sosyal Bilgiler Testi Konu Dağılımları ve Kazanım Listesi

MADDE NO	ÖĞRENME ALANI	ALT ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR
1	Birey ve Toplum	Haklarımı Öğreniyorum	-Çocuk olarak haklarını fark eder.
2	Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	-Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıır
3	Birey ve Toplum	Haklarımı Öğreniyorum	-Bulunduğu çeşitli grup ve kurumlar içindeki yerini belirler.
4	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	-Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.
5	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	-Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özellikleri ilişkilendirir. -Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıır.
6	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	-Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıır.
7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	-Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir.
8	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	-Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıır. -Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özellikleri ilişkilendirir.
9	Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	-Kanıt kullanarak Atatürk inkılaplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır. -Atatürk inkılaplarıyla ilkelerini ilişkilendirir.
10	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Toplum İçin Çalışanlar	-Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.
11	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	-Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder. -Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetler ile coğrafi özellikleri ilişkilendirir. -Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomisindeki yerini değerlendirir.
12	Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	-Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıır.
13	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	-Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder. -Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetler ile coğrafi özellikleri ilişkilendirir.
14	Birey ve Toplum	Haklarımı Öğreniyorum	-Çocuk olarak haklarını fark eder.
15	Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	-Kanıt kullanarak Atatürk inkılaplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır. -Atatürk inkılaplarıyla ilkelerini ilişkilendirir.

EK-I.V. ÖBT Yabancı Dil (İngilizce) Testi Konu Dağılımları ve Öğrenme Alanları Listesi

MADDE NO	ÖĞRENME ALANI	ALT ÖĞRENME ALANI
1	Introducing Yourself	Wh- questions: What, How many, What color, Where? When? How old? How much? Whose?
2	Numbers	Reading and writing of numbers
3	Months / Prepositions	Asking and giving information about months
4	Antonyms / Synonyms	Antonymv Adjectives
5	Introducing Yourself	Wh- questions: What, How many, What color, Where? When? How old? How much? Whose?
6	Countable and Uncountable Nouns	Wh- questions: What, How many, What color, Where? When? How old? How much? Whose?
7	Prepositions	Prepositions of place (in, on, under, next to, behind, in front of, etc.) + prepositions of direction
8	Noun/Article	Vocabulary (a/an noun)
9	Time / Prepositions	Reading and writing of time
10	Verbs	Knowledge of verbs
11	Jobs/Article	Information about jobs (a/an job)

EK-II. OKUL BAŞARISI AİLE EĞİTİM PROGRAMI 5. SINIF ÖĞRENCİ BAŞARI TESTİ
EK-II.I. ÖĞRENCİ BAŞARI TESTİ SORU KİTAPÇIĞI

**5.
SINIF**

**T.C.
M.E.B.
BATMAN TÜPRAŞ
İLKÖĞRETİM OKULU**

OKUL BAŞARISI AİLE EĞİTİM PROGRAMI
5. SINIF ÖĞRENCİ BAŞARI TESTİ SORU KİTAPÇIĞI

ADI-SOYADI : .....
SINIF-ŞUBE : .....
OKUL NUMARASI : .....

DİKKAT:

1. Soru kitapçıklarını kontrol ederek, baskı hatası olan kitapçığın değiştirilmesi için salon görevlisine başvurunuz.
2. Soru kitapçığının ön yüzündeki açıklamaları okuyunuz.
3. Sınavda hesap makinesi vb. cihazlar kullanmak yasaktır.

CEVAP KÂĞIDI İLE İLGİLİ AÇIKLAMA

1. Cevap kâğıdı üzerine yazacağımız yazı ve yapacağımız işaretlemelerde kurşun kalemde başka kalem kullanmayınız.
2. Cevap kâğıdında TÜRKÇE, MATEMATİK, FEN VE TEKNOLOJİ, SOSYAL BİLGİLER ve YABANCI DİL (İNGİLİZCE) testleri için beş ayrı bölüm bulunmaktadır. Cevaplarınızı cevap kâğıdındaki ilgili sütunlara aşağıdaki örnekte olduğu gibi yuvarlağı, dışına taşırmadan işaretleyiniz.
Yanlış karalamalarınızı düzeltirken yuvarlağın içeriğini temizce siliniz.

ÖRNEK KODLAMA: (A) (B) (C) (D)

SORU KİTAPÇIĞI İLE İLGİLİ AÇIKLAMA

1. Bu soru kitapçığında; TÜRKÇE testinde 17, MATEMATİK testinde 13, FEN VE TEKNOLOJİ testinde 13, SOSYAL BİLGİLER testinde 15 ve YABANCI DİL (İNGİLİZCE) testinde 11 olmak üzere toplam 69 soru bulunmaktadır. Kitapçığın tümü için verilen cevaplama süresi 90 dakikadır.
2. Her sorunun dört seçeneğı vardır. Dört seçenektan sadece bir tanesi doğru cevaptır. Doğru bulduğunuz seçeneğı cevap kâğıdında o soru için ayrılan yerde bularak işaretleyiniz.
3. Size ayrı bir karalama kâğıdı verilmeyecektir. Soru kitapçığının içindeki boş alanları karalama yapmak için kullanabilirsiniz.
4. Puanlamada her soru grubu için yanlış cevap sayısının üçte biri, doğru cevap sayısından çıkarılarak geçerli cevaplara karşı gelen ham puan tespit edilecektir. Bu nedenle rastgele cevaplama yapmayınız.
5. Sınavın bitiminde cevap kâğıdınızı ve soru kitapçığınızı salon görevlisine teslim etmeyi unutmayınız.

Başarılar
Mesut YILDIRIM

Bencil insan, yalnız kendini düşünen, kendi çıkarını her şeyden üstün tutan insandır. Yalnız kendilerini düşünenler, olayları ve fikirleri daima kendi çıkarları açısından değerlendirirler. Bunlar, çıkarları herhangi bir nedenle baltalandığı zaman, her türlü kötülüğü yapabilecek bir iç perişanlığa düşerler.

Bencil insanlar, başkalarına yardım etmekten zevk almadıkları için mutluluk dediğimiz iç rahatlığından yoksundurlar. Bu gibileri fildişi kulelerinde, kendi kendilerini hapsetmişlerdir.

Nurullah Ataç

(İlk üç soruyu parçaya göre cevaplayınız)

1. **Bencil insanlar hangi durumlarda her türlü kötülüğü yapabilecek hale geliyorlar?**

- A) Kendi çıkarları zarar gördüğü zaman
- B) Başkaları zarar gördüğü zaman
- C) Toplumsal sorunlar çıkmaza girdiği zaman
- D) Başkalarına yardım edemedikleri zaman

2. **Yukarıdaki metinde bencil insanlarla ilgili hangi özellikten söz edilmemiştir?**

- A) Yalnız kendilerini önemserler
- B) Başkalarına yardım etmeyi sevmezler.
- C) Başka fikirlere saygılıdırlar.
- D) Kendi çıkarı ön plandadır.

3. **Bencil insanların mutluluk denilen iç rahatlığından yoksun olmalarının nedeni nedir?**

- A) Toplumsal sorunların onları çok üzmesi
- B) Mutlu olmayı sevmemeleri
- C) Mutluluğu tanımamaları
- D) Başkalarına yardım etmekten zevk almamaları

4. **“Doğru” sözcüğü hangi cümlede farklı anlamda kullanılmıştır?**

- A) Yaşlı adam evine doğru gitti.
- B) Bu konuda doğru söylediğine inanıyorum.
- C) Tren Ankara’ya doğru ilerliyordu.
- D) Denize doğru bakınca bir kayık gördü.

5.

- I. mutlu
- II. insan
- III. başarmalıdır
- IV. her koşulda
- V. olmayı

Yukarıdaki sözcüklerden anlamlı bir cümle oluşturulduğunda sıralama aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

- A) I-II-III-IV-V
- B) IV-I-II-III-V
- C) II-IV-I-V-III
- D) III-I-IV-II-V

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin sonundaki noktalama işareti yanlış kullanılmıştır?

- A) Sabah, okulda annemi gördüm.
B) Bu binanın işi ne zaman biter?
C) Türk çocuğu Atatürk'ü çok sever.
D) Aman ne güzel.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Bu ödev için poster ya da afiş hazırlamalıyız.
B) Ahmet'te maça gelecek.
C) İstanbul da selden zarar görmüş.
D) Evde kalmayı kendisi istedi.

8. “Balık tutmak için sandalyeyle suda epey ilerledi.” cümlesinde hangi sözcük gereksizdir?

- A) tutmak   B) sandalyeyle
C) epey   D) suda

9. Fırat bir müddet düşündü ( ) sonra kendi kendine sordu( )
( ) Ben nasıl faydalı bir şeyler yapabilirim( )
Yukarıdaki anlatımda ( ) ile gösterilen yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri konulmalıdır?

- A) (, (: (-) (?)   B) (, (: (:) (!)
C) (:) (.) (“) (?)   D) (:) (... (-) (.)

10. “Derin” kelimesi hangi seçenekte mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) O, denizin derinliklerinde batık gemiyi arıyor.
B) Yolda yürürken derin bir kuyu gördük.
C) Bu denizin suyu çok derin.
D) O, uzmanlık alanında derin bilgilere sahip.

11. Aşağıdaki sözcükler sözlükteki gibi sıralandığında hangisi en son sırada yer alır?

- A) Kara   B) Kars
C) Kura   D) Kira

12. Aşağıdaki atasözlerinden hangisi dayanışmayı öğütler?

- A) Ağaç yaşken eğilir.
B) Sakla samanı gelir zamanı.
C) Keskin sirke küpüne zarar verir.
D) Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

13. Aşağıdaki tümcelerin hangisinde beğeni duygusu söz konusudur?

- A) Daha önce buraya hiç gelmemiştim.
B) Daha sonra ailemi de getireyim.
C) Ne kadar da güzel bir yermiş.
D) Onlar da mutlu olacaktır.

14. “Siz gidin, biz ..... geliriz.” cümlesinde noktalı yere aşağıdaki sözcüklerden hangisinin getirilmesi uygun değildir?

- A) nasıl
B) birazdan
C) sonra
D) belki

15. “Eserlerinde genellikle koyu tonlar ağırlıktadır.” Cümlesinde altı çizili sözcüğün karşıt anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kapıyı açık unutmuştu.
B) Karanlık bir sokakta ilerliyordu
C) Ofisinde açık renk boyaları tercih etmiş.
D) Her yeri bulanık görüyordu.

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “nereye” sorusunun cevabı vardır?

- A) Televizyon seyretmekten gözleri bozulmuş.
B) Köyde bütün ışıklar söndü.
C) Divanda iki saat kadar uyumuş.
D) Bugün Ankara’ya gitmiş.

17. Türklerde iç ve dış mimari süslemenin en renkli kolu olan çini sanatı, asıl büyük ve sürekli gelişmesini Anadolu Türk mimarisinde göstermiştir. Çeşitli tekniklerle zenginleşen bu süsleme sanatı, hep mimariye bağlı kalmıştır.

Yukarıdaki paragrafın özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilgilendirici
B) Öyküleyici
C) İkna edici
D) Betimleyici

**TÜRKÇE TESTİ BİTTİ.
MATEMATİK TESTİNE GEÇİNİZ.**

1. $(30 : 3) \times (26 - 6 \times 4)$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) 800
C) 120
B) 80
D) 20

2. “Yirmi milyon iki yüz iki” sayısının rakamla yazılışı hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- A) 20 202 000
C) 20 000 202
B) 20 002 020
D) 20 200 002

3. “4-7-11-16-22-29-37-*” sayı dizisindeki “*” yerine aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) 46
B) 47
C) 48
D) 49

$$\begin{array}{r} 3 \text{ A } 2 \text{ B} \\ 9 \text{ 0 } 0 \text{ 8} \\ + \quad 3 \text{ 7 } 8 \\ \hline 1 \text{ 2 } 9 \text{ C } 8 \end{array}$$

Yandaki toplama işlemine göre $A+B+C$ kaçtır?

- A) 7
C) 9
B) 8
D) 10

5. Batman Tüpraş İlköğretim Okulu'ndan 576 öğrenci Anıtkabir ziyaretine gidecektir. Yolculuk için 18 kişilik minibüsler kiralanmıştır. Bu gezi için kaç minibüs gerekir?

- A) 26
C) 30
B) 28
D) 32

6. Ali, akşam 21.45'te yatağına uzanıyor. Ancak uzandıktan yarım saat sonra uyuyor. Sabah 7.23'te uyanan Ali, toplam kaç dakika uyumuştur?

- A) 480
B) 518
C) 520
D) 548

7. $\frac{3}{9}$, $\frac{8}{9}$, $\frac{5}{9}$, $\frac{6}{9}$, $\frac{7}{9}$ kesirleri büyükten küçüğe sıraya dizilirse baştan ikinci kesir aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) $\frac{3}{9}$
C) $\frac{7}{9}$
B) $\frac{8}{9}$
D) $\frac{6}{9}$

8.

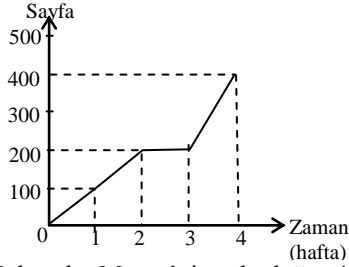

Yukarıda eş parçalara ayrılmış olan şekil, 1 tamı göstermektedir. Buna göre, aşağıda verilen şekillerdeki taralı kısımları gösteren kesrin, ondalık sayı olarak ifadesi hangisidir?

- A) 2,5
C) 1,5
B) 1,9
D) 1,3

9.

Yukarıda Merve'nin okuduğu 400 sayfalık bir kitap ile ilgili zaman ve sayfa grafiği verilmiştir. **Buna göre, Merve'nin kitap okuyuşu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?**

- A) Birinci hafta 100 sayfa kitap okumuştur.
 B) 1. hafta ile 4. hafta okuduğu sayfa sayısı aynıdır.
 C) 3. hafta kitap okumamıştır.
 D) İlk iki hafta içinde kitabın yarısını okumuştur.

10. $6\frac{5}{8} - 2\frac{3}{8} = ?$

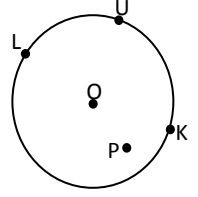
Yukarıdaki çıkarma işleminin sonucu kaçtır?

- A) $4\frac{2}{8}$ B) $3\frac{2}{8}$ C) $2\frac{1}{4}$ D) $4\frac{3}{8}$

11. Kısa kenarı 36 cm, uzun kenarı kısa kenarının 2 katı olan dikdörtgenin çevresi kaç cm'dir?

- A) 108   B) 72
 C) 216   D) 144

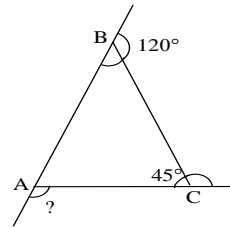
12. Verilen şekilde, L, U ve K noktaları, O merkezli çemberin üzerinde, P noktası çemberin içindedir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalar birleştirilirse çemberin yarıçapı elde edilebilir?

- A) L ile O   B) L ile P
 C) O ile P   D) P ile U

13.

Yukarıdaki üçgende soru işareti ile gösterilen açı kaç derecedir?

- A) 120   B) 105   C) 75   D) 60

**MATEMATİK TESTİ BİTTİ.
 FEN VE TEKNOLOJİ TESTİNE GEÇİNİZ.**

1. Karbondioksitin vücudumuzdan atılmasını sağlayan organ aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Akciğer B) Pankreas
C) Kalp D) Mide

2. Aşağıdakilerden hangisi vücudumuzda karbonhidratlardan sonra enerji kaynağı olarak kullanılır?

- A) Yağlar B) Vitaminler
C) Mineraller D) Proteinler

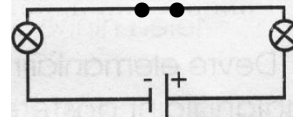
3. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Balık → Yumurta ile ürer.
B) Tavuk → Yumurta ile ürer.
C) Yarasa → Yumurta ile ürer.
D) Papatya → Tohum ile ürer.

4. Aşağıdakilerden hangisi doğru değildir?

- A) Dünya, Güneş'in etrafındaki bir dönüşünü 1 yılda tamamlar.
B) Dünya, kendi etrafındaki bir tam dönüşünü 24 saatte tamamlar.
C) Ay, Dünya etrafındaki bir tam dönüşünü 1 günde tamamlar.
D) Ay, hem Dünya etrafında hem de Güneş etrafında döner.

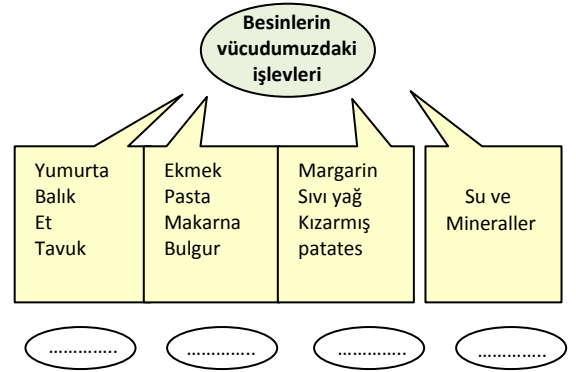
5.

Yandaki devrede ampullerin ışık vermemesi için ne yapılmalıdır?

- A) Anahtar açık bırakılmalıdır.
B) Ampul sayısı artırılmalıdır.
C) Pil sayısı artırılmalıdır.
D) Ampul sayısı azaltılmalıdır.

6.

Besinlerin vücudumuzdaki işlevleri açısından yukarıdaki noktalı yerlere sırasıyla hangi ifadeler gelmelidir?

- A) Düzenleyici - Enerji Verici - Yapıcı ve Onarıcı - Enerji Verici
B) Enerji Verici - Yapıcı ve Onarıcı - Enerji Verici - Düzenleyici
C) Yapıcı ve Onarıcı - Düzenleyici - Enerji Verici - Enerji Verici
D) Yapıcı ve Onarıcı - Enerji Verici - Enerji Verici - Düzenleyici

7. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde sindirim organları sırasıyla tam olarak verilmiştir?

- A) yutak-ağız-yemek borusu- mide-kalın bağırsak- ince bağırsak
 B) Ağız-yutak-yemek borusu-mide-ince bağırsak-kalın bağırsak
 C) Yemek borusu-mide-bağırsaklar-ağız-yutak
 D) Bağırsaklar-ağız-mide-yutak-yemek borusu

8. Besinleri çiğneyerek öğütmemize yarayan dişler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kesici dişler
 B) Köpek dişleri
 C) Azı dişleri
 D) Süt dişleri

9. Alkol tüketiminde en fazla zarar gören organ hangisidir?

- A) Karaciğer B) Akciğer
 C) Kalp D) Böbrek

10. Balıkların yaptığı solunum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) trake B) solungaç
 C) deri D) akciğer

11. Aşağıdaki olayların hangisinde ısı alınmaz?

- A) Suyun kaynaması
 B) Suyun buharlaşması
 C) Su buharının yoğunlaşması
 D) Buzun erimesi

12.

Yukarıdaki besinler hangi besin grubunda yer alırlar?

- A) Tahıl B) Baklagiller
 C) Turunçgiller D) Süt ürünleri

13. Kırmızı ışıkta duran bir otomobil, yeşil ışık yanınca harekete geçti. Bir süre yol aldıktan sonra hızını düşürerek sağa döndü.

Yukarıdaki paragrafta aşağıdaki hareket türlerinden hangilerine örnek bulunur?

- I. Hızlanma
 II. Yavaşlama
 III. Yön değiştirme

- A) Yalnız I B) I, II
 C) II, III D) I, II, III

**FEN VE TEKNOLOJİ TESTİ BİTTİ.
 SOSYAL BİLGİLER TESTİNE GEÇİNİZ.**

1. Buse, İlköğretim 5. sınıfa giden bir çocuk olarak aşağıdakilerden hangisini hak olarak iddia edemez?

- A) Yaşamak benim en temel hakkımdır.
- B) Engelliysem, bana özel bakım uygulanmalıdır.
- C) Doğduğun andan itibaren benim de bir kimliğim olmalıdır.
- D) Büyüklükler gibi ben de bir işte çalışmalıyım.

2. Aşağıdaki dağlardan hangisi diğerlerine göre Türkiye'nin daha batısında yer alır?

- A) Erciyes
- B) Ağrı
- C) Sarıkamış
- D) Nemrut

3. Benzerlik ve farklılıklarıyla toplumu oluşturan insanların her birine ne ad verilir?

- A) Aile
- B) Seçmen
- C) Millet
- D) Birey

4. Aşağıdakilerden hangisi doğal afettir?

- A) Bir fabrikanın yanması
- B) Suda boğulmak
- C) Toprak kayması
- D) Böcek ısırması

5. Türkiye'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi dünya üzerindeki önemini arttırmaz?

- A) İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması
- B) Yüksek ve engebeli bir yapıya sahip olması
- C) Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlaması
- D) Üç tarafının denizlerle çevrili olması

6. Yurdumuz topraklarının Asya Kıtası'nda kalan kısmına ne ad verilir?

- A) Anadolu
- B) Trakya
- C) Avrupa
- D) Başkent

7.

Yukarıdaki teknolojik ürünlerini yaşamımızın hangi alanında kullanırız?

- A) İletişim
- B) Eğlence
- C) Ulaşım
- D) Sağlık

8. Kayseri, Bursa, Siirt illeri sırasıyla hangi bölgelerimizde yer almaktadır?

- A) Ege-Marmara-Doğu Anadolu
- B) Karadeniz-Akdeniz-G.doğu Anadolu
- C) İç Anadolu-Marmara-G.doğu Anadolu
- D) Akdeniz-Marmara- Doğu Anadolu

9. Aşağıdakilerden hangisi siyasi alanda yapılan inkılaplardan değildir?

- A) Saltanat kaldırıldı.
- B) Cumhuriyet ilan edildi.
- C) Yeni Türk alfabesi kabul edildi.
- D) Halifelik kaldırıldı.

10. Aşağıdakilerden hangisi TEMA vakfının çalışma alanıdır?

- A) Erozyonla mücadele ve ağaçlandırma
- B) Tarih alanında araştırmalar
- C) İlköğretim okullarına yardım
- D) Kalp hastalıkları ile mücadele

11. Bazı illerimiz yetiştirdikleri ürünlerle tanınmıştır. Aşağıdaki il-ürün ikililerinden hangisi yanlıştır?

- A) Antalya - Portakal
- B) Aydın - İncir
- C) Malatya - Fındık
- D) Manisa – Üzüm

12. Ülkemizin doğal güzelliklerinden olan peri bacaları hangi ilimizdedir?

- A) Adıyaman
- B) Denizli
- C) Nevşehir
- D) Trabzon

13. Çay düzenli yağış alan yerlerde yetişen ve bol nem isteyen bir bitkidir. Buna göre çay hangi bölgemize ait bir ekonomik faaliyettir?

- A) Ege
- B) Marmara
- C) Akdeniz
- D) Karadeniz

14. "Toplum içinde ..... sahip çıkmalı, ... da saygı göstermeliyiz.

Yukarıdaki cümlede noktalı yerleri aşağıdakilerden hangisiyle doğru olarak tamamlarız?

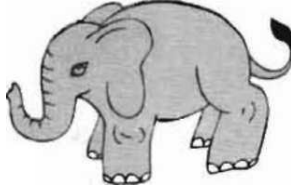
- A) kendi mallarımız - mallarına
- B) haksızlıklara - haklara
- C) kendi haklarımıza-başkalarının haklarına
- D) vatanımıza – milletimize

15. Aşağıdakilerden hangisi, Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı temel esaslar arasında yer almaz?

- A) Millî tarih bilincinin uyandırılması
- B) Tarım alanlarının devlet tarafından işletilmesi
- C) Millî kültürün geliştirilmeye çalışılması
- D) Egemenliğin millete ait olduğunun benimsenmesi

**SOSYAL BİLGİLER TESTİ BİTTİ.
YABANCI DİL TESTİNE GEÇİNİZ.**

1. What is it?

- A) He is elephants
B) It is an elephant.
C) It is a elephants.
D) They are elephant

2. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) 8 ↔ Eight
B) 13 ↔ Thirteen
C) 21 ↔ Twenty one
D) 40 ↔ Fourteen

3. What is the first month of the year?

- A) January
B) February
C) November
D) December

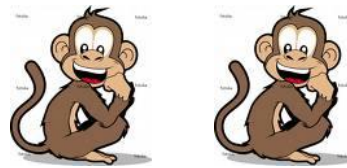
4. Hangi kelimeler birbirinin zıt anlamlısı değildir?

- A) Good X Tall
B) Big X Small
C) New X Old
D) Beautiful X Ugly

5. What is your job?

- A) She is student.
B) You are a student.
C) I am a student.
D) I am students.

6.

How many monkeys are there?

- A) There are no monkeys.
B) There is one monkey.
C) There are two monkeys.
D) Yes, they are.

7. Where is my bag?

- A) It is next to the bed.
- B) It is on the bed.
- C) It is near the bed.
- D) It is under the bed.

8 – 11. sorularda boş bırakılan yerlere uygun düşen ifadeyi bulunuz.

8. I have got an _____ in my school bag.

- A) car
- B) desk
- C) blackboard
- D) eraser

9. It is _____ o'clock.

11 : 20

- A) eleven to twenty
- B) twenty past eleven
- C) quarter past eleven
- D) half past eleven

10. I _____ to Ankara last summer.

- A) went
- B) go
- C) drink
- D) eat

11. My mother is a _____ at the hospital.

- A) student
- B) teacher
- C) housewife
- D) doctor

TEST BİTTİ.

CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ.

EK-II.II. ÖĞRENCİ BAŞARI TESTİ CEVAP ANAHTARI

Türkçe	Matematik	Fen ve Teknoloji	Sosyal Bilgiler	İngilizce
1. A	1. D	1. A	1. D	1. B
2. C	2. C	2. A	2. A	2. D
3. D	3. A	3. C	3. D	3. A
4. B	4. A	4. C	4. C	4. A
5. C	5. D	5. A	5. B	5. C
6. D	6. D	6. D	6. A	6. C
7. B	7. C	7. B	7. A	7. B
8. D	8. C	8. D	8. C	8. D
9. A	9. B	9. A	9. C	9. B
10. D	10. A	10. B	10. A	10. A
11. C	11. C	11. C	11. C	11. D
12. D	12. A	12. C	12. C	
13. C	13. B	13. D	13. D	
14. A			14. C	
15. C			15. B	
16. D				
17. A				

**EK-IV. ÖĞRENCİ BAŞARI TESTİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE KULLANILAN
KAYNAK KİTAPLAR**

**ÖĞRENCİ BAŞARI TESTLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE
KULLANILAN KAYNAK KİTAPLAR**

- *5. Sınıf Tüm Dersler Soru Bankası-Kazanım Ölçme Temelli (3. Baskı)*, (2011), Malatya: Şifre Yayınları.
- *5. Sınıf Tüm Dersler Soru Bankası Seti (5 Kitap)*, (2011), İstanbul: Batu Yayıncılık.
- *5. Sınıf Tüm Dersler Yaprak Test*, (2011), Ankara: Öz-de-bir Yayınları.
- *İlköğretim 5. Sınıf Tüm Dersler Soru Bankası*, (2011), Komisyon-Final Yayın Dağıtım Pazarlama.
- *İlköğretim 5. Sınıf Tüm Dersler Yaprak Testleri*, (2008), Komisyon-Final Yayın Dağıtım Pazarlama.

EK-V. AİLE GÖRÜŞME FORMU

AİLE GÖRÜŞME FORMU

1. Katıldığınız aile eğitim programının sizlere olumlu katkılar sağladığını düşünüyor musunuz?

( ) EVET

( ) HAYIR

a. (*Evet ise*) Katıldığınız aile eğitim programının sizlere en çok hangi yönlerden olumlu katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?

b. (*Hayır ise*) Katıldığınız aile eğitim programının sizlere olumlu katkılar sağlamamasının nedeni nedir?

2. Program süresince gerçekleştirilen oturumlarda en çok ilginizi çeken konu/konular nelerdir?

3. Bu programda 8 oturum boyunca ele alınan konuların aile eğitimi için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

( ) EVET

( ) HAYIR

a. (*Evet ise*) Bu programda 8 oturum boyunca ele alınan konuların aile eğitimi için hangi açılardan yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?

b. (*Hayır ise*) Bu programda 8 oturum boyunca ele alınan konuların aile eğitimi için hangi açılardan yetersiz olduğunu düşünüyorsunuz?

4. Bu programda ele alınan konular dışında, gerçekleştirilecek olan aile eğitim programlarında hangi konuların yer almasını istersiniz/önerirsiniz?

5. Aile eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik önerileriniz nelerdir?

(*Bunların dışında belirtmek istediğiniz başka görüş veya önerileriniz var mı?*)

EK-VI. TEZ ARAŞTIRMA İZİN DİLEKÇESİ

T.C.
BATMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.72.00.839/

4134

21.../02/2011

Konu : Araştırma İzni

TÜPRAŞ İLKÖĞRETİM OKUL MÜDÜRLÜĞÜNE
BATMAN

Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Yüksek Lisans Öğrencisi Mesut YILDIRIM' ın 07.03. – 16.05.2011 tarihleri arasında Okulunuzda öğrenim gören öğrenci ve ailelerine yönelik anket düzenlenmesiyle ilgili alınan onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Mehmet Sait BAŞARAN
Müdür a.
Millî Eğitim Şube Müdürü

EKLER :
Onay (1 sayfa)

MEM.(KÜLTÜR ŞUBESİ) Telefon - 0488 2132720 (121 dahili) / FAKS - 2133048

EĞİTİMDE REFORM
**Daha aydınlık
gelecek!**

EK-VII. OKUL BAŞARISI AİLE EĞİTİM PROGRAMI GRUP BİLGİ FORMU**OKUL BAŞARISI AİLE EĞİTİM PROGRAMI
GRUP BİLGİ FORMU****-TÜPRAŞ İLKÖĞRETİM OKULU-**

UYGULAYICI REHBER ÖĞRETMENLER	TELEFON	E-MAİL
Songül ÖZGÜN (YILDIRIM)	0 (507) 358 ** **	songul_ozgun@hotmail.com
Aydan ÜZÜM	0 (554) 787 ** **	piraye_72@hotmail.com
Cafer İLHAN	0 (505) 552 ** **	-

KATILIMCI SAYISI		
KADIN	ERKEK	TOPLAM
28	5	33

OTURUM TARİHLERİ

GRUPLAR		GRUP-1		GRUP-2		YER
OTURUMLAR		TARİH	SAAT	TARİH	SAAT	
1.OTURUM	Aile Modelleri ve Çocuk Üzerindeki Etkileri - <i>Sağlıklı Aile Yapısı</i>	2 Şubat 2011	10:00	2 Şubat 2011	13:00	Batman Tüpraş İlköğretim Okulu (Bilgisayar ve Teknoloji Sınıfı)
2.OTURUM	Okul Çağı (7-12 Yaş) Çocuklarının Gelişimsel Özellikleri	9 Şubat 2011	10:00	9 Şubat 2011	13:00	
3.OTURUM	Etkili Aile-Çocuk İletişimi	16 Şubat 2011	10:00	16 Şubat 2011	13:00	
4.OTURUM	Çocuk Yetiştirmede Doğru ve Yanlış Aile Tutumları	23 Şubat 2011	10:00	23 Şubat 2011	13:00	
5.OTURUM	Çocuk Eğitiminde Ödül ve Ceza	2 Mart 2011	10:00	2 Mart 2011	13:00	
6.OTURUM	Okul Başarısında Aile-1 “Aile Katılımı ve Okul - Aile İşbirliği”	9 Mart 2011	10:00	9 Mart 2011	13:00	
7.OTURUM	Okul Başarısında Aile-2 “Çocukta Davranış Problemleri ve Çözüm Önerileri”	16 Mart 2011	10:00	16 Mart 2011	13:00	
8.OTURUM	Okul Başarısında Aile-3 “Motivasyon - Öz saygı”	23 Mart 2011	10:00	23 Mart 2011	13:00	

EK-VIII. OKUL BAŞARISI AİLE EĞİTİM PROGRAMI OTURUM TRANSKRİPTLERİ

EK-VIII.I. OTURUM-1'E AİT TRANSKRİPT

Etkinliğin Adı: Aile Modelleri ve Çocuk Üzerindeki Etkileri- Sağlıklı Aile Yapısı

Süre : 90 dk.

Yer :Tüpraş İlköğretim Okulu BT sınıfı

Oturumu Yürütenler: Songül ÖZGÜN, Aydan ÜZÜM

Tarih : 02.02.2011

OTURUMUN NESNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Ailelerle tanışmak için isimleri soruldu ve kimin velisi olduğu soruldu. Ailelerle daha önce ön görüşme yapıldığında kısaca programdan bahsedilmişti; ancak bazı veliler neden toplandığı konusunda bilgiye sahip değillerdi. Bu amaçla programın içeriği hakkında velilere bilgi verildi. Programın sekiz oturum süreceği söylendi ve bu oturumlar sıralandı.

Aile modellerinin beş tane olduğu söylendi ve bunlardan ilki olan otoriter aile tipinden bahsedildi. Kuralcı olan bu aile tipinin çocuğu nasıl pasif hale getireceği konusunda veliler bilgilendirildi. Çocukların hem yaşları gereği hem de insan olarak mükemmel olmadıkları ve bu konuda çocuğa hata yapma fırsatı verilmesi gerektiği söylendi. Otoriter anne babanın çocuklarını ilerde sıkıntı yaşayacağı ve arkadaş ilişkilerinde şiddete başvurabileceği söylendi.

İkinci aile tipi olan ilgisiz ve kayıtsız ailenin çocukla ilgilenmediği ve onun yaşadıklarına kayıtsız kaldığı belirtildi. Bu aile tipinde ailelerin çocuklarının şımarık olabileceği ve dikkat çekme konusunda istenmeyen davranışlar yapabileceği söylendi. Üçüncü aile tipi koruyucu ailenin otoriter aile ile ilişki kurulması sağlandı ve ailelerden kendilerini göz önünde bulundurarak yaptıkları davranışlardan örnek verilmesi sağlandı. Böylece koruyucu anne babanın iyi bir anne baba olup olmadığı konusunda fikir alışverişinde bulunuldu.

Dördüncü aile tipi olan tutarsız aileden bahsedildi ve çocuklarımızda istemediğimiz davranışlar karşısında belirlediğimiz tavrı korumamız gerektiği yoksa

çocuğun bunu anlayacağı ve istenmeyen davranışları devam ettireceği söylendi. Bahsedilen dört aile tipinin sağlıklı aile tipi olmadığını ve çocuk üzerinde birçok olumsuzluğa sebep olabileceği söylendi.

Asıl olması gereken ve çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimini devam ettirmesini sağlayan hoşgörölü aile tipinden bahsedildi. Daha sonra çocuk neyi öğrenir başlığıyla ailelerin yansıttıklarını çocuğun nasıl öğreneceği konusunda örnekler sunuldu ve oturum sonlandırıldı.

OTURUMUN ÖZNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Programa katılım yüksekti, veliler çocuklarının başarılarını nasıl artırabileceklerini ve onlara nasıl daha iyi bir anne baba olacaklarını merak ediyorlardı. Bu oturumda öncelikle sağlıklı olarak algıladıkları, ancak çocuklar üzerinde olumsuz sonuçlar doğuran otoriter ve koruyucu ailenin yarattığı sonuçlar velileri etkiledi. Veliler yaptıkları hatalı davranışlar hakkında örnekler sundular, aynı zamanda olumlu tavır sergileyen ve sonuç alanlar da örnekler vererek diğer velilere katkı sağladılar.

Veliler şimdiye kadar neden aile eğitiminin verilmediğini bu eğitime ihtiyaç duyduklarını ifade ettiler.

EK-VIII.II. OTURUM-2'YE AİT TRANSKRİPT

Etkinliğin Adı: Okul Çağı Çocuklarının Gelişimsel Özellikleri

Süre : 90 dk.

Yer :Tüpraş İlköğretim Okulu BT sınıfı

Oturumu Yürütenler: Songül ÖZGÜN, Aydan ÜZÜM

Tarih : 09.02.2011

OTURUMUN NESNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Birinci oturumun değerlendirilmesi yapılarak, genel olarak nelerden bahsedildiği soruldu ve genel bir özetleme yapılması sağlandı.

Okul çağı çocuklarının gelişim özellikleri konusunda bilgilendirme yapıldı. Öncelikle gelişim dönemlerinden bahsedilerek her dönemde belirli özellikler olduğu ve bu özelliklerin bireyden bireye farklılık gösterebileceği söylendi. Sınıflardaki öğrencilerin boyları, cinsiyetleri, zekâları, kişilikleri, fiziksel görünüşleri, kısaca her şeyleri birbirinden farklı olabileceği bu konuda çok fazla endişelenmemek gerektiği söylendi.

Beşinci sınıf öğrencilerinin ilk olarak bedensel gelişimlerinden bahsedildi. Bu dönemde boy ve kiloda artış olduğu ve çocuğun kendine yönelerek ayna karşısında daha fazla zaman geçireceği söylendi. Beşinci sınıf öğrencilerinin bu dönemde ön ergenlik belirtilerini yaşamaya başlayacağı söylendi. Çocuğun zihinsel gelişiminde zihin gücünün bir yetişkininki kadar olduğu söylendi. Aynı zamanda çocuk bu dönemde hayallerden uzaklaşır ve daha gerçekçi düşünür.

Beşinci sınıf çocuklarının yaptıkları çalışmalarının takdir edilmesi gerektiğini söylenerek, bu takdir ifadelerinin çocuğun kişilik gelişimini olumlu yönde etkileyeceği belirtildi. Çocuğun fark edilmesi ve onun davranışlarının farkında olma çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini etkileyecektir.

Yaramazlık yapan veya kusurlu bir iş gören çocuklara “haylaz”, “beceriksiz”, “aptal” gibi küçük düşürücü sözler söylenmemesi gerektiği söylenerek, bu durumda çocuğun özgüvenin düşebileceği belirtildi. Ailelere bu oturumda anlatılanlardan hareketle

çocukta gözlemledikleri özellikleri not almaları istendi. Etkinliğin özeti yapılarak velilerin bir şey eklemek isteyip istemedikleri soruldu ve oturum sonlandırıldı.

OTURUMUN ÖZNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Aileler çocuklarının gelişim özellikleri hakkında çok fazla bilgiye sahip değillerdi ve bu yüzden çocuklarına yanlış davrandıkları ve anlayış göstermediklerini saptadık. Bu oturumdan sonra aileler bu konuda daha fazla dikkatli olmaları gerektiğini kavradılar. Bu oturuma katılım fazla idi ve aileler daha fazla soru sormaya başladılar ve fikir alışverişinde bulundular.

EK- VIII.III. OTURUM-3'E AIT TRANSKRİPT

Etkinliğin Adı: Çocukta davranış problemleri ve çözüm önerileri

Süre : 90 dk.

Yer :Tüpraş İlköğretim Okulu BT sınıfı

Oturumu Yürütenler: Songül ÖZGÜN, Aydan ÜZÜM

Tarih : 16.02.2011

OTURUMUN NESNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Önceki etkinlikte çocuklarının gelişimsel özelliklerden bahsedildiği ve bunların neler olduğu söylendi. Önceki etkinlikte verilen ödevin yapılıp yapılmadığı soruldu ve velilerin paylaşımında bulunması sağlandı. Veliler şimdiye kadar olumsuz olarak algıladıkları özelliklerin gelişim özelliklerinden kaynaklandığını kavrayabildiklerini belirttiler.

Bugünkü oturumun ilköğretim çağı çocuğunda yaygın olarak görülen sorunlar olduğu söylendi. Çocuklarında gözlemledikleri davranış problemi olup olmadığı soruldu ve bunları tanımlamaları istendi. Velilerin konu hakkındaki bilgileri alındıktan sonra çocuktaki davranış problemleri sıralandı. Bunlardan en yaygın olanlar daha çok ele alındı. Çocuğun karşı gelme davranışı ele alındı, bunun belirtileri açıklandı ve neler yapılması gerektiği söylendi. Daha sonra çocuğun içe kapanıklığı ele alındı. Velilere çocuklarında içe kapanıklık olup olmadığı sorularak örnekler üzerinden nedenleri açıklandı. Bu durumda çocuğa daha fazla söz hakkı verilmesi, konuştuğu zaman sözünü kesmeden dinlenilmesi ve sosyal ortamlarda bulunmasını sağlamaları gerektiği söylendi.

Çocuklarının davranış problemlerinden biri olan öfkenin daha çok istediklerini elde edemediklerinde kendilerini yere atarak, mala zarar vererek özel bir meydan okuma sergiledikleri belirtildi. Ailelere bu durumda neler yapabilecekleri soruldu ve bu konuda bilgilendirme yapıldı. Bir diğer davranış problemi olan aşırı hareketlilik ele alınarak bunun hiperaktivite ile karıştırılmaması gerektiği söylendi. İkisini ayırt etmenin önemli olduğu söylendi. Aşırı hareketli çocukların sosyal faaliyetlere yönlendirilmesi gerektiği söylendi, bu şekilde enerjilerini boşaltabilecekleri belirtildi.

Öğrencilerde görülen en önemli sorun olarak bilinen ders başarısızlığı ele alındı. Ders başarısına en büyük etken çocuğun zekâ kapasitesi olduğu belirtildi. Bu durum çocuğun okuduğunu, anlatılanı ve aktarılan bilgileri kolay kavramasına ve akılda tutmasını kolaylaştırır. Ders başarısızlığı durumunda çocuğa sadece çalış demenin yeterli olmadığı, çocuğun çalışmasının da takip edilmesi ve teşvik edilmesi gerektiği söylendi.

Çocuklarda görülen bu sorunlardan başka sorun gözlemleyen olup olmadığı soruldu ve bu konuda fikir beyan edilmesi sağlandı. Oturumda anlatılanlar özetlenerek, bir şey eklemek isteyenlere söz hakkı verildi. Daha sonra çocuklarda gözlemledikleri sorunları gözlemleyerek yazılı bir şekilde sonraki oturuma getirmeleri istendi ve oturum sonlandırıldı.

OTURUMUN ÖZNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Çocuklarda görülen bu sorunlar ailelere çok yabancı gelmemesine karşın bu durumda ne yapmaları gerektiği konusunda endişeli görünüyorlardı. Bu bilgileri aldıktan sonra ne yapmaları konusunda fikir sahibi oldular. Çocuklarında gördükleri sorunları açıklayarak oturumun daha somut hale gelmesini sağladılar.

EK- VIII.IV. OTURUM-4'E AİT TRANSKRİPT

Etkinliğin Adı: Etkili Aile-Çocuk İletişimi

Süre : 90 dk.

Yer :Tüpraş İlköğretim Okulu BT sınıfı

Oturumu Yürütenler: Songül ÖZGÜN

Tarih : 23.02.2011

OTURUMUN NESNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Velilere hoş geldiniz denildi ve kısa bir sohbet yapıldı. Geçen oturumda neler yapıldığı soruldu, velilerin görüşleri alındı. Daha sonra geçen oturumda çocuklardaki davranış problemlerinden bahsedildiği ve bunları önlemek için neler yapılacağı ile ilgili bilgi verildiği söylendi. Ödevleri yazılı şekilde getirenlere teşekkür edildi ve inceleneceği söylendi.

Bugünkü oturumun etkili anne-baba iletişimi olduğu söylendi. Anne-baba çocuk arasındaki iletişimin çocuğun hem okul başarısını hem de ruh sağlığını olumlu yönde etkileyeceği söylendi. Öncelikle velilere çocuklarıyla nasıl iletişim kurdukları soruldu. Ailelerin çoğu çocuk onlarla iletişime girmek isterken başka şeylerle ilgilendiklerini ve çoğu zaman çocuklarını dinleyemediklerini ya da kızarak yanıt verdiklerini ifade ettiler. Aile içindeki atmosferin çocuğu etkileyeceği belirtildi. Ailelere çocuklarını ne kadar tanıdıklarını soruldu, velilerin cevapları dinlendi. Çocuğun arkadaşlarının kim olduğu, en çok neyi sevdiklerini bilmenin çocuğu tanımada önemli olduğu belirtildi.

Çocuklarla iletişimi engelleyen durumların neler olduğu soruldu ve daha sonra bu iletişimi engellerinde kısaca belirtildi. İletişim engellerinin önüne geçmek öncelikle empati kurmak gerektiği söylendi. Çocuğun önem verdiği şeylere onların da önem vererek bu şekilde davranmalarını gerektiği söylendi. İletişimi kolaylaştıracak diğer etmenlerden birinin çocuğu kabul etmek olduğu söylendi. Bunun için çocuğa verilen sevginin koşulsuz olması gerektiği söylendi. Çocukla iletişim kurmada beden dilinin önem arz ettiği söylenerek, çocuğa ulaşmada konusunda davranışlarımızın önemli olduğu söylendi.

Başarılı aile iletişimi için gereken ip uçlar verildi. Velilerin bu konuda örnek vermesi sağlanarak, soruları cevaplandı. Bugünkü oturumun çocuğa ulaşma konusunda önemli olduğu söylendi ve çocuğa sorumluluk bilincinin kazandırmak gerektiği belirtildi. Çocuğun yapabileceği işlerin olduğu ve bu işleri onun adına yapmamak gerektiği söylendi.

Sonuç olarak çocukla iletişime geçerken sadece ona bakmak gerektiği, başka şeyle meşgul olmamak gerektiği söylendi, çocuğun seviyesine inmek gerektiği söylendi ve oturum sonlandırıldı.

OTURUMUN ÖZNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Bu oturum veliler tarafından çok beğenildi ve katılım yüksek düzeyde idi. Bu oturumdan çok faydalandıklarını, bundan sonra çocuklarla daha etkili iletişime geçeceklerini söylediler. Çocuklara model olmada yapılanların daha etkili olduklarını kavrayarak model davranışlar sergileyeceklerini belirttiler.

EK- VIII.V. OTURUM-5'E AİT TRANSKRİPT

Etkinliğin Adı: Çocuk Yetiştirmede Doğru ve Yanlış Aile Tutumları

Süre : 90 dk.

Yer :Tüpraş İlköğretim Okulu BT sınıfı

Oturumu Yürütenler: Songül ÖZGÜN, Cafer İLHAN

Tarih : 02.03.2011

OTURUMUN NESNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Velilere hoş geldiniz denildi ve kısa bir sohbet yapıldı. Geçen oturumda neler yapıldığı soruldu, velilerin görüşleri alındı. Geçen oturumda sağlıklı aile-çocuk iletişiminin nasıl olması gerektiğinden bahsedildiği söylendi. Çocukla sağlıklı iletişim kurmak için başka şeylerle meşgul olmamak gerektiği söylenerek, bu konuda bir hafta boyunca neler yapıldığı soruldu ve velilerin görüşleri alındı.

Bugünkü oturumun aile tutumları olduğu söylendi. Çocukla ilişki kurarken hangi aile tutumunun doğru olduğu konusunda konuşulacağı söylendi. Aile tutumlarının dört tane olduğu söylendi, bu tutumları zaman zaman sergilediğimiz söylendi, ancak en doğru tutumun demokratik tutum olduğu söylendi. Aile tutumlarının çocuk üzerine etkileri söylenerek, çocuğun nasıl bir birey olacağını belirleyeceği söylendi. Bu tutumlara uygun davranış örnekleri verildi ve velilerin de örnekler vermesi sağlandı.

Anne baba tutumlarını etkileyen unsurlardan ilkinin çocuğun yaşının olduğu ve çocuklar büyüdükçe davranışlarından sorumlu tutuldukları belirtildi. Aynı zamanda çocuğun cinsiyetine göre de aile tutumlarının değiştiği söylendi. Burada velilerden birkaçı söz alarak erkek çocuklara ev işlerinde hiç sorumluluk vermediklerini belirttiler, aksine kızlara ev işleri konusunda daha fazla sorumluluk verdikleri söylediler. Anne baba arasındaki ilişkinin çocuğun ruh sağlığını etkileyeceği belirtildi.

Anne babaların çocuklarını yetiştirirken çocukların başarısızlıklarına değil başarılarına dikkat etmeleri ve başarılarını uygun bir şekilde ödüllendirmeleri gerektiği söylendi. çocukların anlattıklarını dinlemeleri, onlara güven dolu bir ortam oluşturmanın önemli olduğu belirtildi. Bu konuda daha farklı neler yapılabileceği

üzerinde tartışma yapıldı. Oturumun değerlendirilmesi için velilere söz hakkı verildi. Genel olarak oturumda yapılanlar açıklandı ve oturum sonlandırıldı.

OTURUMUN ÖZNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Aile tutumlarının ilk oturumda anlatılan aile modelleri ile örtüştüğü söylendi. Aileler bunun farkına vardı ve ilk oturumdan bu yana çok fazla geliştiklerini belirttiler. Bir veli başlangıçta çok sinirli olduğunu ancak şu an çok sakinleştiğini söyledi. Bu durumu çocuklarının da fark ettiğini ve çocuğunun mutlu olduğunu belirtti. Bu gelişmelerin olması diğer veliler tarafından da onaylandı.

EK- VIII.VI. OTURUM-6'YA AİT TRANSKRİPT

Etkinliğin Adı: Çocuk Eğitiminde Ödül ve Ceza

Süre : 90 dk.

Yer :Tüpraş İlköğretim Okulu BT sınıfı

Oturumu Yürütenler: Songül ÖZGÜN, Cafer İLHAN

Tarih : 09.03.2011

OTURUMUN NESNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Velilere hoş geldiniz denildi ve kısa bir sohbet yapıldı. Geçen oturumda neler yapıldığı soruldu, velilerin görüşleri alındı. Geçen oturumda, aile tutumlarının ele alındığı söylenerek çocuk eğitiminde hangi aile tutumlarının olumlu olduğunun tartışıldığı söylendi. Çocuğa sorumluluk kazandırma konusunda aileye büyük sorumluluklar düştüğü söylendi.

Bugünkü oturumun çocuk eğitiminde ödül ve ceza olduğu söylendi. Çocuğun istenen davranışlarını nasıl pekiştirecekleri, istenmeyen davranışları nasıl yok edecekleri konusunda konuşulacağı söylendi. Öncelikle disiplin üzerine konuşuldu. Disiplinin düşünüldüğü gibi ceza yöntemi ya da baskı altına almak olmadığı söylendi. Disiplinin çocuğu kendi kendini yönetmesi olarak ele alınması gerektiği söylendi.

Kural koyarken, bu kurallara çocuklarının da katılması gerektiği ve çocuk bu kurallara uymadığı zaman yaptırımları uygulamak gerektiği söylendi. Kuralları koyarken çocuğun yaşının dikkate alınması gerektiği belirtildi ve bu yolu kullanırken çocuğun temel gereksinimlerinden mahrum bırakmamak gerektiği belirtildi. Velilere hatalı disiplin yöntemlerinin neler olabileceği soruldu ve bu konu üzerinde duruldu. Bazı veliler disiplin sağlamak için çocuğa şiddet uyguladıklarını söylediler. Bu konu ele alınarak fiziksel şiddet ve sözlü şiddet uygulamanın yanlış olduğu ve sadece geçici çözüm olduğu belirtilerek, aynı zamanda bu yöntemin çocukta istenmeyen davranışları artıracığı söylendi.

Uygun olmayan ceza yöntemleri tartışıldıktan sonra, uygun ceza yöntemleri üzerine konuşuldu. Bu yöntemlerden ilki ve en etkilisinin çocuğu yaptığı davranışla baş başa bırakmak olduğu söylendi.

Ödül verirken bu ödülün çocuk için anlamlı olması gerektiği söylendi. Davranış ödüllendirilirken zamana dikkat edilmesi ve manevi ödüllerin tercih edilmesi gerektiği belirtildi. Bu oturumda yapılanlar konusunda soru sormak isteyenlerin soruları yanıtlandı. Bu oturumun özeti yapılarak, çocuk eğitiminde en önemli şeyin çocuğu sevmek olduğu ve çocuğa sorumluluk kazandırmak olduğu söylenerek oturum sonlandırıldı.

OTURUMUN ÖZNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Veliler örnek durum kartlarına cevap verme konusunda katılımcı idiler. Örnek olay kartlarına uygun ödül ve ceza yöntemlerini vermede zorlanmadılar. Aynı zamanda veliler çocuklarını eğitirken kullandıkları uygun olmayan disiplin yöntemlerinin farkına vardılar.

Veliler gün geçtikçe değiştiklerini ve bu değişimden memnun olduklarını belirttiler. Çocuklarını ödüllendirirken daha çok maddi ödüller kullandıklarını çocuklarına manevi desteği çok fazla sağlamadıklarını fark ettiler.

EK- VIII.VII. OTURUM-7'YE AİT TRANSKRİPT

Etkinliğin Adı: Okul Başarısında Aile Faktörü - “*Aile Katılımı ve Okul - Aile İşbirliği*”

Süre : 90 dk.

Yer :Tüpraş İlköğretim Okulu BT sınıfı

Oturumu Yürütenler: Songül ÖZGÜN

Tarih : 16.03.2011

OTURUMUN NESNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Velilere hoş geldiniz denildi ve kısa bir sohbet yapıldı. Geçen oturumdan bu yana neler yapıldığı sorularak etkileşim kurmaları sağlandı. Aileler ödül ve ceza konusunda daha farklı davrandıklarını belirttiler ve çocuklarının bu şekilde sorumluluk bilincinin arttığını ifade ettiler.

Bugünkü oturumun çocuğun başarısını artırma konusunda ailenin rolü ve katılımı olduğu söylendi. Öncelikle başarı deyince ne anladıkları soruldu. Velilerden alınan cevaplardan hareketle başarının herkes için farklı anlamlar taşıdığı söylendi. Bu açıdan başarı hedeflere ulaşma olarak tanımlandı. Başarısızlık nedenlerinin neler olduğu anlatılarak, bu nedenleri yok edebilmek için neler yapılması gerektiği tartışıldı.

Bugünkü oturumun bir diğer konusu olan şiddet üzerine velilerin neler düşündüğü soruldu. Yapılan bu fikir alışverişi ile şiddetin türleri de ortaya konuldu. Şiddetle ilgili yapılan yorumlardan yola çıkarak çocuğun şiddete başvurma nedenlerinin neler olduğu söylendi. Ailelerin şiddeti önleme adına neler yapacakları söylendi. Özellikle çocuğun öfke nöbetleri sırasında mola vermenin etkili olduğu söylendi. Şiddeti önleme adına kendi çocuklarına şiddet uygulamamaları belirtildi, çünkü çocukların ailenin ne dediğine değil ne yaptığına baktığı söylendi. Çocukların izledikleri programların, arkadaşlarının takip edilmesi gerektiği de belirtildi.

Verimli ders çalışma konusunda ailelerin çocuklarını motive etmeleri gerektiği söylendi. Ailelerin çocuklarına uygun ders çalışma ortamları oluşturmaları gerektiği söylendi. Birçok konuda rehberlik servisinden yardım alabilecekleri söylendi.

Bu oturumda yapılanlar hakkında görüş belirtmek isteyenlere söz hakkı verilerek paylaşımda bulunmaları sağlandı. Bu oturumda neler öğrendik, neler kazandık denilerek geribildirim alınması sağlandı. Ailenin çocuğun başarısı artırma konusunda çok şey yapabileceği belirtildi. Katkı sağlamak isteyenlerin olup olmadığı soruldu ve oturum sonlandırıldı.

OTURUMUN ÖZNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Bu oturumda aileler çok şey kazandıklarını belirttiler. Özellikle verimli ders çalışma konusunda kendilerin pek bir şey bilmediklerini söylediler ve bu konunun kendilerine katkı sağladıklarını söylediler. Çocuklarla ilgili birkaç sorunu paylaştılar ve bu konuda neler yapılabileceği üzerine tartışıldı.

EK- VIII.VIII. OTURUM-8'E AİT TRANSKRİPT

Etkinliğin Adı: Motivasyon - Öz saygı-Sınav Kaygısı

Süre : 90 dk.

Yer :Tüpraş İlköğretim Okulu BT sınıfı

Oturumu Yürütenler: Songül ÖZGÜN, Aydan ÜZÜM

Tarih : 23.03.2011

OTURUMUN NESNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Velilere hoş geldiniz denildi ve kısa bir sohbet yapıldı. Geçen oturumdan bu yana neler yapıldığı sorularak etkileşim kurlmaları sağlandı. Geçen oturumda ailenin başarı üzerindeki etkisinin konuşulduğu söylendi. Bu konuda birkaç veli paylaşımında bulundu. Velilerden biri çocuğa ders çalışması için ortam hazırladığını ifade etti.

Bugünkü oturumun motivasyon öz saygı ve sınav kaygısı olduğu söylendi. Son oturuma kadar gelme gayreti gösteren ailelere bu gayretlerinden dolayı teşekkür edilerek, çocuklarının eğitimi, gelişimi ve başarılarına önem veren aileler oldukları vurgulandı.

Ardından motivasyonun öneminden bahsedildi ve motivasyonun öğrenciyi büyük başarılar sağlama konusundaki etkisi anlatıldı. “Motivasyon - öz saygı-sınav kaygısı” konulu slayt gösterisi sunuldu. Ailelere, çocuklara uygun çalışma ortamı hazırlama konusunda teknikler anlatıldı.

İkinci konu olan, çocukta özgüven gelişiminde ailelere etkili iletişimde bahsedilen “ben dili”nin önemi tekrar vurgulandı. Ben diline yönelik uygulamalar yapıldı. Ailelere, çocuğun kendisi için bir takım hedefler belirlemesini sağlama konusundaki görevleri anlatıldı ve özgüven geliştirmede uygun yöntemlerle ödüllendirmenin tekrar burada devreye girdiğinden bahsedildi.

Oturumun üçüncü konusu olan sınav kaygısında ise, liselere giren süreçte üniversitelere giriş sınavlarına doğru ilerleyen öğrencilerde, ileride ortaya çıkabilecek sınav kaygılarının yol açabileceği durumlar anlatıldı. Sınav kaygısını önlemede aileye düşen görev ve sorumluluklar anlatıldı. Ardından sınav kaygısında ailenin etkilerinden

bahsedildi. Bu konuda Yıldırım ve Gözüyeşil (2011) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmanın sonuçları ailelere sunuldu ve sonuç olarak ailelerin sınavlara hazırlık süreçlerinde öğrencilerin sınav kaygıları üzerinde oldukça etkili oldukları ve ağırlıklı olarak gelecek kaygıları nedeniyle öğrenciler üzerinde baskı oluşturdukları anlatıldı. Bu süreçlerde ailelerin öğrencilere anlayış göstermeleri, başkalarıyla kıyaslamaları vb. önerilerde bulunuldu ve oturma ile ilgili görüş belirtmek isteyenlerle paylaşım ortamı hazırlandı. Bu oturumda neler öğrendikleri soruldu ve geribildirimler alındı. Son olarak program süresince gerçekleştirilen tüm oturumların genel değerlendirmesi yapılarak, eklemeler, görüş ve öneri eklemek isteyenler ile bir fikir alışverişinde bulunularak program sonlandırılır.

OTURUMUN ÖZNEL ANLAMDA BETİMLENMESİ

Bu oturumda aileler öğrencilere öncelikle uygun çalışma ortamı hazırlamayı öğrendiler. Evlerinde var olan materyallerle nasıl bir çalışma ortamı hazırlanacağı üzerine bir beyin fırtınası gerçekleşti. Motivasyonun önemli bir güdüleme aracı olduğu konusuna bilinçlendiler. Sınav kaygısının öğrencilerde yol açacağı problemleri dikkatli ve ilgili bir şekilde dinlediler ve ardından bu konuda çok güzel bir tartışma ortamı hazırlandı. Oturum etkili bir biçimde sonlandırıldı.

EK-X. OKUL BAŞARISI AİLE EĞİTİM PROGRAMINA AİT FOTOĞRAFLAR

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı (Ünv.) : Mesut YILDIRIM (Arş. Gör.)
Doğum Yeri ve Tarihi : Yüreğir / ADANA, 15.08.1987
Adres : Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Merkez/ŞANLIURFA
Telefon : 0 (507) 358 10 73
E-posta Adresi : yldrmst@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lisans : Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, Balcalı / ADANA, (2005-2009).
Ortaöğretim : Yüreğir Enver Kurttepe Lisesi – ADANA, (2001-2004).
İlköğretim : Töbank İlköğretim Okulu – ADANA, (1993-2001).

İŞ DENEYİMİ

Araştırma Görevlisi: Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Merkez/ŞANLIURFA (2011-...)
Sınıf Öğretmeni : Aşağı Koçkiran İlköğretim Okulu, Özalp/Van (2011)

DENEYİM VE BECERİLER

Yabancı Dil : İngilizce
Bilgisayar : Windows İşletmen Sertifikası
Microsoft Office Programı (İleri Düzeyde)
Bilgisayarlı İstatistik (SPSS, LISREL, ITEMAN)
İlgi Alanları : Bilgisayar, Müzik (*keman, gitar*), Yağlı Boya Resim ve Ebru

ULUSLAR ARASI DERGİLERDE YAYINLANAN MAKALELER

- **Yıldırım, M.** & Gözüyeşil, E. (2011). Üniversite Giriş Sınavlarına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygıları Üzerinde Aile Faktörünün Etkileri. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 6(1), 304-323.

KONGRE VE SEMPOZYUMDA SUNULMUŞ BİLDİRİLER

- Baytak, A. & **Yıldırım, M.** (2012). The Effects of the New Technologies in the Early Childhood Education. *International Conference on Global Issues of Early Childhood Education and Children's Right*, Zirve University, (27-29 April)
- **Yıldırım, M.** (2011). Çocuk Yazınının Eğitsel İşlevi. Bülent ÖZKAN (Çalıştay Yöneticisi), *Çocuk Yazını ve Çocuk Yazını Derlemi. IV. Uluslar Arası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı*, Sakarya Üniversitesi, (8-9 Eylül).
- **Yıldırım, M.** & Gündoğdu, E. (2011). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Genel Kültür Derslerine Yönelik Görüşleri (Mersin Üniversitesi Örneği). *Uluslararası Yüksek Öğretim Kongresi (UYK-2011)-Yeni Yönelişler ve Sorunlar*, Swiss Otel, İstanbul, (27-29 Mayıs).
- **Yıldırım, M.** & Gözüyeşil, E. (2010). Üniversite Giriş Sınavlarına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygıları Üzerinde Aile Faktörünün Etkileri. *19. Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lefkoşa/KKTC, (16-18 Ekim).

YER ALDIĞI PROJELER

- Çevrim İçi Haber Metinlerinde Yeni Sözcüklerin (Neolojizm) Otomatik Çıkarımı, Proje Yürütücüsü: B. Tahir Tahiroğlu, *11K223*, Tübitak-SOBAG (2012).
- Eski Türkçe ve Karahanlı Türkçesinin Tarihsel Derlemi, Proje Yürütücüsü: Dr. Engin Çetin, *110K048*, Tübitak-SOBAG (2011).
- Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği - *Derlem Tabanlı Bir Uygulama*, Proje Yürütücüsü: Yrd. Doç. Dr. Bülent Özkan, *109K104*, Tübitak-SOBAG. (2010).